

513.

Na osnovu člana 6 stav 1 tačka 9, a u vezi sa članom 14 stav 2 Zakona o vazdušnom saobraćaju ("Službeni list CG", broj 30/12), uz saglasnost Ministarstva saobraćaja i pomorstva, Agencija za civilno vazduhoplovstvo donijela je

P R A V I L N I K O OSNOVNIM PRAVILIMA U OBLASTI CIVILNOG VAZDUHOPLOVSTVA I NADLEŽNOSTIMA EVROPSKE AGENCIJE ZA SIGURNOST VAZDUŠNOG SAOBRAĆAJA

Član 1

Ovim pravilnikom uređuju se osnovna pravila u oblasti civilnog vazduhoplovstva koja se odnose na: osnovne zahtjeve za projektovanje, proizvodnju, održavanje i korišćenje vazduhoplovnih komponenti, osoblje i organizacije koje su uključene u projektovanje, proizvodnju i održavanje vazduhoplova i vazduhoplovnih komponenti; osoblje i organizacije koje su uključene u operacije vazduhoplova; projektovanje, proizvodnju i održavanje aerodromske opreme i osoblje i organizacije koje su uključene u obavljanje ovih poslova, kao i na projektovanje, proizvodnju i održavanje sistema i sastavnih elemenata za upravljanje vazdušnim saobraćajem i pružanje usluga u vazdušnoj plovitbi i osoblje i organizacije koje su uključene u ove poslove.

Član 2

Ovim pravilnikom se, uz prilagođavanje pravu Crne Gore, preuzima Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 216/2008 od 20. februara 2008. godine o osnovnim pravilima u oblasti civilnog vazduhoplovstva i osnivanju Evropske agencije za sigurnost vazdušnog saobraćaja, kojom se ukidaju Uputstvo Savjeta 91/670/EEZ, Uredba (EZ) br. 1592/2002 i Uputstvo 2004/36/EZ.

Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 216/2008 preuzima se u prečišćenom tekstu koji je pripremila Agencija za civilno vazduhoplovstvo Crne Gore i koji obuhvata: Uredbu Komisije (EZ) br. 690/2009 od 30. jula 2009. godine o izmjenama i dopunama Uredbe Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 216/2008 o zajedničkim pravilima u oblasti civilnog vazduhoplovstva i osnivanju Evropske Agencije za sigurnost vazdušnog saobraćaja, kojom se ukidaju Uputstvo Savjeta 91/670/EEZ, Uredbu (EZ) br. 1592/2002 i Uputstvo 2004/36/EZ, Uredbu Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 1108/2009 od 21. oktobra 2009. godine o izmjenama i dopunama Uredbe (EZ) br. 216/2008 u oblasti aerodroma, upravljanja vazdušnim saobraćajem i usluga u vazdušnoj plovitbi i stavljanju van snage Uputstva 2006/23/EZ i Uredbu Komisije (EU) br. 6/2013 od 8. januara 2013 godine o izmjenama i dopunama Uredbe Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 216/2008 o zajedničkim pravilima u oblasti civilnog vazduhoplovstva i osnivanju Evropske Agencije za sigurnost vazdušnog saobraćaja, kojim se ukidaju Uputstvo Savjeta 91/670/EEZ, Uredbu (EZ) br. 1592/2002 i Uputstvo 2004/36/EZ.

Prečišćeni tekst Uredbe Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 216/2008 od 20. februara 2008. godine iz stava 2 ovog člana dat je u Prilogu 1*, koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Član 3

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

- 1) **ECAA sporazum** je Multilateralni sporazum između Evropske zajednice i njenih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (u skladu sa Rezolucijom Savjeta sigurnosti UN 1244 od 10. juna 1999) o uspostavljanju Zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja,
- 2) **Agencija** ili **EASA** je Evropska agencija za sigurnost vazdušnog saobraćaja (*European Aviation Safety Agency*),
- 3) **Zajednica, propisi Zajednice, Ugovor o osnivanju Evropske zajednice i država članica, aerodrom Zajednice, vazdušni prevoznik Zajednice** i „**Službeni list Evropske Unije**“ tumače se u skladu sa tač. 2 i 3 Aneksa II *ECAA* sporazuma i odgovarajućim odredbama Lisabonskog ugovora kojim se mijenja i dopunjava Ugovor o Evropskoj uniji i Ugovor o osnivanju Evropske zajednice,
- 4) **nacionalna vazduhoplovna vlast, nadležni organ, nadležni organ države članice, vazduhoplovna regulatorna vlast države članice** tumači se, kada je to primjenljivo, kao Agencija za civilno vazduhoplovstvo.

Član 4

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o osnovnim pravilima u oblasti civilnog vazduhoplovstva i nadležnostima Evropske Agencije za sigurnost vazdušnog saobraćaja ("Službeni list CG", broj 48/12),

Član 5

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 01/2-520/3-13

U Podgorici, 10.05.2013. godine

Direktor,
Dragan Đurović, s.r.

* Prilog koji je sastavni dio ovog pravilnika objavljen je u elektronskom izdanju "Službenog lista Crne Gore", broj 22/13 na adresi www.sluzbenilist.me

PRILOG 1

UREDBA (EZ) br. 216/2008 EVROPSKOG PARLAMENTA I SAVJETA od 20. februara 2008. godine

o zajedničkim pravilima u području civilnog vazduhoplovstva, o osnivanju Evropske agencije za sigurnost vazdušnog saobraćaja, i o prestanku važenja Uputstva Savjeta 91/670/EEZ, Uredbe EZ br. 1592/2002 i Uputstva 2004/36/EZ

POGLAVLJE I NAČELA

Oblast primjene Član 1

- Ova uredba primjenjuje se na:
  - projektovanje, proizvodnju, održavanje i korišćenje vazduhoplovnih komponenti, djelova i uređaja i osoblje i organizacije koje su uključene u projektovanje, proizvodnju i održavanje ovih vazduhoplovnih komponenti, djelova i uređaja;
  - osoblje i organizacije koje su uključene u operacije vazduhoplova;
  - projektovanje, održavanje i korišćenje aerodrome, kao i osoblje i organizacije koje su uključene u ove djelatnosti, pri čemu se ne dovode u pitanje propisi Zajednice i nacionalni propisi o životnoj sredini i i uredjenju prostora i izgradnji objekata po pitanju obezbjeđivanja okruženja aerodroma;
  - projektovanje, proizvodnju i održavanje opreme aerodroma i na osoblje i organizacije koje su uključene u ove djelatnosti;
  - projektovanje, proizvodnju i održavanje sistema i sastavnih elemenata za upravljanje vazdušnim saobraćajem i pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi, (ATM/ANS) i osoblje i organizacije koje su uključene u ove djelatnosti;
  - ATM/ANS osoblje i organizacije koje su uključene u navedeno.
- Ova uredba se ne primjenjuje na:
  - proizvode, djelove, uređaje i organizacije iz stava 1 (a) i (b) ovog člana kad se koriste u vojnim, carinskim i policijskim operacijama, operacijama traganja i spasavanja, protivpožarne zaštite, obalske straže i sličnim operacijama ili uslugama. Države članice usvajaju mjere kojima omogućavaju da ove operacije ili usluge koliko je to moguće i na prikladan način uvažavaju ciljeve ove uredbe
  - aerodrome ili njihove djelove i opremu, osoblje i organizacije iz stava 1 (c) i (d) ovog člana, koje nadzire i kojima upravlja vojska;
  - ATM/ANS, uključujući sisteme, sastavne elemente, osoblje i organizacije iz stava 1(e) i (f) ovog člana koje pruža ili čini dostupnim vojska. Države članice moraju da osiguraju da vazduhoplovi iz tačke (a) ovog stava, po potrebi, budu razdvojeni od drugih vazduhoplova.
- Države članice, ukoliko je izvodljivo, moraju da garantuju da vojni objekti iz stava 2(b) ovog člana koji su namijenjeni javnoj upotrebi ili usluge iz stava 2(c) ovog člana koje vojno osoblje pruža javnosti, omogućavaju nivo sigurnosti koji je efektivan najmanje kao i onaj koji se zahtijeva u osnovnim zahtjevima iz Aneksa Va i Vb ove uredbe“;

Ciljevi Član 2

- Osnovni cilj ove uredbe je da uspostavi i održi visok i ujednačen nivo sigurnosti u civilnom vazduhoplovstvu u Evropi.
- Dodatni ciljevi ove uredbe u oblastima koje ona uređuje su sljedeći:
  - obezbjeđivanje visokog i ujednačenog nivoa zaštite životne sredine;
  - olakšavanje slobodnog kretanja robe, lica i usluga;
  - podsticanje djelotvornosti regulatornih postupaka i postupaka certifikacije i izbjegavanje dupliranja na nacionalnom i evropskom nivou;
  - pomoć državama članicama u ispunjavanju njihovih obaveza koje proizilaze iz Čikaške konvencije, postavljanjem osnova za zajedničko tumačenje i ujednačenu primjenu Čikaške konvencije i omogućavanjem da se njene odredbe uvažavaju u ovoj uredbi i pravilima donijetim za njeno sprovođenje;
  - promovisanje stavova Zajednice o pravilima i standardima sigurnosti u civilnom vazduhoplovstvu širom svijeta, uspostavljanjem primjerene saradnje s trećim državama i međunarodnim organizacijama;
  - obezbjeđivanje ujednačene primjene uslova poslovanja za sve učesnike na unutrašnjem tržištu.
- Osnovni i dodatni ciljevi ove uredbe postižu se:
  - pripremom, donošenjem i ujednačenom primjenom svih potrebnih akata;
  - priznavanjem, bez dodatnih zahtjeva, certifikata, dozvola, odobrenja ili drugih dokumenata koji su izdati za proizvode, osoblje i organizacije saglasno ovoj uredbi i njenim pravilima implementacije;
  - osnivanjem nezavisne Evropske agencije za sigurnost vazdušnog saobraćaja (u daljem tekstu: Agencija);
  - ujednačenom primjenom svih potrebnih akata od strane nacionalnih vazduhoplovnih vlasti i Agencije, unutar njihovih odgovornosti.

Definicije

Član 3

Pojedini izrazi koji se koriste u ovoj uredbi imaju sljedeće značenje:

- (a) *kontinuirani nadzor (continuing oversight)* označava poslove kojima se provjerava da li se uslovi pod kojima je certifikat izdat kontinuirano ispunjavaju tokom važenja certifikata, kao i preduzimanje zaštitnih mjera;
- (b) *Čikaška konvencija* označava Konvenciju o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu i Aneксе uz Konvenciju, koja je potpisana u Čikagu 7. decembra 1944. godine;
- (c) *proizvod* označava vazduhoplov, motor ili elisu;
- (d) *djelovi i uređaji* označavaju svaki instrument, opremu, mehanizam, dio, aparat, pribor softver ili dodatnu opremu, uključujući komunikacionu opremu, koji se upotrebljava ili je namijenjen za upotrebu pri korišćenju ili nadzoru vazduhoplova u letu. Ovo obuhvata i djelove strukture vazduhoplova, djelove motora ili djelove elise ili opremu koja se koristi za manevrisanje vazduhoplova sa zemlje;
- (da) *sastavni elementi ATM/ANS* označava svaki sastavni element kao što je definisano u članu 2 tačka 19 Uredbe (EZ) br. 549/2004 Evropskog parlamenta i Savjeta od 10. marta 2004. godine kojom se predviđa okvir za formiranje Jedinstvenog evropskog neba (Okvirna uredba);
- (e) *certifikacija* označava sve oblike priznavanja da je proizvod, dio ili uređaj, lice ili organizacija usklađen s važećim zahtjevima, uključujući odredbe ove uredbe i njenih pravila implementacije, kao i izdavanje odgovarajućeg certifikata kojim se ta usklađenost potvrđuje;
- (f) *kvalifikovano tijelo* označava tijelo kome može da se povjeri poseban posao certifikacije od strane i pod nadzorom i odgovornošću Agencije ili nacionalne vazduhoplovne vlasti;
- (g) *certifikat* označava odobrenje, dozvolu i drugi dokument koji se izdaje kao rezultat certifikacije;
- (h) *operator* označava svako pravno ili fizičko lice koje koristi ili namjerava da koristi jedan ili više vazduhoplova ili jedan ili više aerodroma;
- (i) *komercijalne operacije* su sve operacije vazduhoplova koje se pružaju uz novčanu ili drugu vrstu naknade, koje su dostupne javnosti ili koje se, ako nijesu dostupne javnosti, obavljaju u skladu sa ugovorom između operatora vazduhoplova i korisnika usluge, pri čemu korisnik usluge nema kontrolu nad operatorom vazduhoplova;
- (j) *složeni vazduhoplov na motorni pogon* označava:
  - (i) avion:
    - certifikovan sa najvećom dopuštenom masom pri polijetanju većom od 5.700 kg, ili
    - certifikovan za konfiguraciju najvećeg dopuštenog broja putničkih sjedišta, koji je veći od 19, ili
    - certifikovan za let sa najmanjom dopuštenom posadom koja se sastoji od najmanje dva pilota, ili
    - opremljen sa jednim ili više turbomlaznih ili više elisnomlaznih motora; ili
  - (ii) helikopter certifikovan:
    - za najveću dopuštenu masu pri polijetanju veću od 3.175 kg, ili
    - za konfiguraciju najvećeg dopuštenog broja putničkih sjedišta, koji je veći od devet, ili
    - za let sa najmanjom dopuštenom posadom koja se sastoji od najmanje dva pilota; ili
  - (iii) vazduhoplov sa nagibnim rotorom;
- (k) *uređaj za obuku kojim se simulira let (Flight Simulation Training Device – FSTD)* označava bilo koji tip uređaja kojim se na zemlji simuliraju uslovi leta; on uključuje uređaje za simuliranje leta (*FS*), trenažeri letenja (*FTD*), uređaji za obuku letačko-navigacionih postupaka (*FNPT*) i uređaji za osnovno instrumentalno letenje (*BITD*);
- (l) *ovlašćenje (rating)* označava izjavu u dozvoli kojom se utvrđuju prava, posebni uslovi ili ograničenja koji se odnose na dozvolu;
- (m) *aerodrom* je svako definisano područje (uključujući sve objekte, instalacije i opremu), na kopnu ili na vodi ili na fiksnoj, priobalnoj ili plutajućoj strukturi, koje je u cjelini ili djelimično namijenjeno za slijetanje, polijetanje ili kretanje vazduhoplova;
- (n) *oprema aerodroma* označava svu opremu, aparate, pribor, softver ili dodatnu opremu, koja se koristi ili koja namjerava da se koristi da doprinese operacijama vazduhoplova na aerodromu;
- (o) *platforma* je određeno područje koje je namijenjeno za smještaj vazduhoplova radi ukrcavanja ili iskrcavanja putnika, utovara ili istovara pošte ili tereta, snabdijevanja gorivom, parkiranja ili održavanja;
- (p) *usluge upravljanja platformom* označavaju usluge kojima se obezbjeđuje upravljanje aktivnostima i kretanjem vazduhoplova i vozila na platformi;
- (q) *ATM/ANS* označava funkcije upravljanja vazdušnim saobraćajem, kao što su one definisane u članu 2 stav 10 Uredbe (EZ) br. 549/2004, usluge u vazdušnoj plovidbi, kao što su one definisane u članu 2 stav 4 navedene uredbe i usluge koje se sastoje od pribavljanja i obrade podataka i formatiranja i prosljeđivanja podataka u opštem vazdušnom saobraćaju u svrhe sigurnosti vazdušne plovidbe;
- (r) *ATM/ANS sistem* je svaka kombinacija opreme i sistema povezanih sa sigurnošću, kako je on definisan u članu 2 stav 39 Uredbe (EZ) br. 549/2004;
- (s) *usluge letnih informacija* su usluge uspostavljene u svrhu pružanja savjeta i informacija potrebnih za sigurno i efikasno obavljanje letova.

POGLAVLJE II
OSNOVNI ZAHTJEVI

Osnovni principi i primjenljivost

Član 4

1. Vazduhoplovi i na njima ugrađeni proizvodi, djelovi i uređaji koji su:
  - (a) projektovani ili proizvedeni u organizaciji nad kojom sigurnosni nadzor obavlja Agencija ili država članica; ili
  - (b) registrovani u državi članici, izuzev ako je sigurnosni regulatorni nadzor (*regulatory safety oversight*) prenesen trećoj državi i ako ih ne koristi operator iz Zajednice; ili
  - (c) registrovani u trećoj državi i koje koristi operator nad čijim letovima nadzor obavlja država članica ili koje za letove u Zajednicu, unutar Zajednice ili iz Zajednice koristi operator koji ima sjedište ili boravište u Zajednici; ili
  - (d) registrovani u trećoj državi ili registrovani u državi članici koja je prenijela svoj sigurnosni regulatorni nadzor trećoj državi, i koje za letove u Zajednicu, unutar Zajednice ili iz Zajednice koristi operator koji je iz treće države,moraju da budu usklađeni sa ovom uredbom.
2. Sa ovom uredbom mora da bude usklađeno osoblje koje je uključeno u operacije vazduhoplova iz stava 1 (b), (c) ili (d) ovog člana.
3. Operacije vazduhoplova iz stava 1 (b), (c) ili (d) ovog člana moraju da budu usklađene sa ovom uredbom.
- 3a. Aerodromi koji su otvoreni za javnu upotrebu, uključujući opremu, koji se nalaze na teritoriji na kojoj se primjenjuju odredbe Ugovora, koji opslužuju komercijalni vazdušni saobraćaj i na kojima se operacije odvijaju uz korišćenje instrumentalnog prilaza ili postupaka za polijetanje i:
  - (a) koji imaju zastrtu poletno-sletnu stazu dužine 800 m ili više; ili
  - (b) koji isključivo opslužuju helikoptere;moraju da budu usklađeni sa ovom uredbom. Osoblje i organizacije koje su uključene u korišćenje ovih aerodroma moraju da budu usklađeni sa ovom uredbom.
- 3b. Odstupajući od stava 3a ovog člana države članice mogu da odluče da aerodrom izuzmu od primjene ove uredbe ako:
  - nema više od 10.000 putnika godišnje, i
  - nema više od 850 kretanja povezanih sa teretom godišnje.Ako država članica odobri ovo izuzeće, a ono ne odgovara opštim sigurnosnim ciljevima ove uredbe ili bilo kom drugom propisu Zajednice, Komisija, prema zaštitnom postupku koji je predviđen u članu 65 stav 7 ove uredbe, odlučuje da ne dopusti izuzeće. U tom slučaju predmetna država članica stavlja izuzeće van snage.
- 3c. ATM/ANS usluge koje se pružaju u vazdušnom prostoru teritorije na koju se primjenjuje Ugovor, kao i u svakom drugom vazdušnom prostoru u kome se na države članice odnosi član 1 stav 3 Uredbe Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 551/2004 od 10. marta 2004. godine o organizaciji i korišćenju vazdušnog prostora u okviru Jedininstvenog evropskog neba (Uredba o vazdušnom prostoru), moraju da budu usklađene sa ovom uredbom. Sistemi, sastavni elementi, osoblje i organizacije koje su uključene u pružanje ovih ATM/ANS usluga moraju da budu usklađeni sa ovom uredbom.
4. Odredba stava 1 ovog člana ne primjenjuje se na vazduhoplove iz Aneksa II ove uredbe.
5. Odredbe st. 2 i 3 ovog člana ne primjenjuju se na vazduhoplove iz Aneksa II ove uredbe, izuzev na vazduhoplove iz tač. (a) (ii), (d) i (h) kad se koriste za javni avio-prevoz.
6. Ovom uredbom ne dovode u pitanje prava trećih država koja su određena međunarodnim konvencijama, posebno Čikaškom konvencijom.

Plovidbenost

Član 5

1. Vazduhoplovi iz člana 4 stav 1 (a), (b) i (c) ove uredbe moraju da ispunjavaju osnovne zahtjeve za plovidbenost sadržane u Aneksu I ove uredbe.
2. Usklađenost vazduhoplova iz člana 4 stav 1(b) ove uredbe i na njima ugrađenih komponenti, djelova i uređaja utvrđuje se prema sledećim zahtjevima:
  - (a) proizvodi moraju da imaju uvjerenje o tipu. Uvjerenje o tipu i certifikacija izmjena uvjerenja o tipu uključujući dodatno uvjerenje o tipu izdaju se kad podnosilac zahtjeva pokaže da je proizvod usklađen sa osnovama za izdavanje uvjerenja o tipu iz člana 20 ove uredbe, kojima se obezbeđuje usklađenost sa osnovnim zahtjevima iz stava 1 ovog člana, i kad proizvod nema nijednu osobinu ili karakteristiku koje nepovoljno utiču na sigurnost njegovih operacija. Uvjerenje o tipu obuhvata proizvod sa svim ugrađenim djelovima i uređajima;
  - (b) mjerama iz stava 5 ovog člana mogu da se odrede zahtjevi za certifikaciju u vezi s djelovima i uređajima. Certifikati za djelove i uređaje izdaju se kada podnosilac zahtjeva pokaže da su djelovi i uređaji usklađeni s detaljnim specifikacijama plovidbenosti kojima se obezbeđuje usklađenost sa osnovnim zahtjevima iz stava 1 ovog člana;
  - (c) vazduhoplov ne smije da se koristi ako nema važeće uvjerenje o plovidbenosti. Ono se izdaje kad podnosilac zahtjeva pokaže da je vazduhoplov usklađen sa projektom tipa odobrenim u njegovom uvjerenju o tipu i kad s tim povezana dokumentacija, pregledi i ispitivanja pokažu da je vazduhoplov sposoban za sigurne operacije. Ovo uvjerenje važi dok se privremeno ili trajno ne ukine, i dok se vazduhoplov održava prema osnovnim zahtjevima za kontinuiranu plovidbenost iz tačke 1.d Aneksa I ove uredbe i mjerama iz stava 5 ovog člana;
  - (d) organizacije koje su odgovorne za održavanje proizvoda, djelova i uređaja moraju da pokažu da su sposobne i da imaju sredstva da ispunjavaju odgovornosti povezane s njihovim pravima. Ako drukčije nije dogovoreno, sposobnost i sredstva priznaju se izdavanjem odobrenja organizaciji. Prava koja su data organizaciji i obim odobrenja navode se u uslovima iz odobrenja;

- (e) organizacije koje su odgovorne za projektovanje i proizvodnju proizvoda, djelova i uređaja moraju da pokažu da su sposobne i da imaju sredstva da ispunjavaju odgovornosti povezane s njihovim pravima. Ako drukčije nije dogovoreno, sposobnost i sredstva priznaju se izdavanjem odobrenja organizaciji. Prava koja su data organizaciji i obim odobrenja navode se u uslovima iz odobrenja;

Pored toga:

- (f) od osoblja koje je odgovorno za puštanje komponenti, djelova ili uređaja u upotrebu (spremnost za upotrebu) poslije radova održavanja može da se zahtjeva odgovarajuća dozvola (certifikat osoblja);
  - (g) sposobnost organizacija za obuku osoblja za održavanje vazduhoplova da ispunjavaju odgovornosti povezane s njihovim pravima da izdaju certifikate iz tačke (f) ovog člana može da se prizna izdavanjem odobrenja organizaciji.
3. Vazduhoplovi iz člana 4 stav 1(a) ove uredbe i na njima ugrađeni proizvodi, djelovi i uređaji moraju da budu usklađeni sa stavom 2 (a), (b) i (e) ovog 7 člana.
4. Odstupajući od st. 1 i 2 ovog člana:
- (a) dozvola za let može da se izda kad se pokaže da je vazduhoplov sposoban da sigurno obavi osnovni let. Ona se izdaje sa odgovarajućim ograničenjima, prvenstveno radi zaštite sigurnosti trećih lica;
  - (b) ograničeno uvjerenje o plovidbenosti izdaje se za vazduhoplov za koji nije izdato uvjerenje o tipu prema stavu 2(a) ovog člana. Onda mora da se pokaže da vazduhoplov ispunjava posebne specifikacije plovidbenosti i da, uprkos odstupanja od osnovnih zahtjeva iz stava 1 ovog člana, omogućava odgovarajuću sigurnost imajući u vidu njegovu namjenu. Vazduhoplovi koji ispunjavaju uslove za izdavanje ograničenih uvjerenja o plovidbenosti i ograničenja pri njihovom korišćenju određuju se saglasno mjerama iz stava 5 ovog člana;
  - (c) kad to opravdava broj vazduhoplova istog tipa koji ispunjavaju uslove za izdavanje ograničenog uvjerenja o plovidbenosti, može da se izda ograničeno uvjerenje o tipu i utvrdi odgovarajuća osnova za certifikaciju tipa.
5. Mjere koje su namijenjene za izmene sporednih elemenata ovog člana njegovim dopunjavanjem usvajaju se prema regulatornom postupku koji je detaljno naveden u članu 65 stav 4 ove uredbe. One posebno navode:
- (a) uslove za određivanje osnova za certifikaciju tipa koji se primjenjuju na proizvode i obavještanje podnosilaca zahtjeva o njima;
  - (b) uslove za određivanje detaljnih specifikacija plovidbenosti koji se primjenjuju na djelove i uređaje i obavještanje podnosilaca zahtjeva o njima;
  - (c) uslove za određivanje posebnih specifikacija plovidbenosti koji se primjenjuju na one vazduhoplove koji ispunjavaju uslove za izdavanje ograničenog uvjerenja o plovidbenosti i obavještanje podnosilaca zahtjeva o njima;
  - (d) uslove za izdavanje i širenje obaveznih obavještenja potrebnih za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti komponenti;
  - (e) uslove za izdavanje, održavanje, izmjene i dopune, privremeno ili trajno ukidanje uvjerenja o tipu, ograničenog uvjerenja o tipu, odobrenja za promjenu uvjerenja o tipu, uvjerenja o plovidbenosti, ograničenog uvjerenja o plovidbenosti, dozvola za let i certifikata proizvoda, djelova i uređaja, što uključuje:
    - (i) uslove za određivanje vremena na koje se izdaju certifikati i uslove za produženje njihovog važenja kad je njihovo trajanje ograničeno;
    - (ii) ograničenja koja se primjenjuju kod izdavanja dozvola za let. Ograničenja se posebno odnose na:
      - svrhu leta,
      - vazdušni prostor koji se koristi za let,
      - osposobljenost letačkog osoblja,
      - prevoz drugih lica pored letačkog osoblja;
    - (iii) vazduhoplove koji ispunjavaju uslove za izdavanje ograničenog uvjerenja o plovidbenosti i s tim povezanih ograničenja;
    - (iv) minimalni program obuke osoblja koje ima pravo certificiranja održavanja, da bi se omogućila usklađenosti sa stavom 2(f) ovog člana;
    - (v) minimalni program obuke za ovlašćenje na tipu pilota i prikladnost simulatora povezanih sa programom obuke, da bi se omogućila usklađenost s članom 7 ove uredbe;
    - (vi) glavnu listu minimalne ispravnosti opreme, kako je primjereno, i dodatne specifikacije plovidbenosti za određeni tip operacija, da bi se omogućila usklađenost s članom 8 ove uredbe;
  - (f) uslove za izdavanje, održavanje, izmjene i dopune, privremeno ili trajno ukidanje odobrenja organizaciji koji se zahtjevaju prema stavu 2 (d), (e) i (g) ovog člana i uslove pod kojima se ne zahtijeva njihovo izdavanje;
  - (g) uslove za izdavanje, održavanje, izmjene i dopune, privremeno ili trajno ukidanje dozvola osoblja koji se zahtjevaju prema stavu 2(f) ovog člana;
  - (h) odgovornosti imalaca certifikata;
  - (i) način na koji se za vazduhoplove iz stava 1 ovog člana, koji nijesu obuhvaćeni st. 2 ili 4 ovog člana, pokazuje usklađenost sa osnovnim zahtjevima;
  - (j) način na koji se za vazduhoplove iz člana 4 stav 1(c) ove uredbe pokazuje usklađenost sa osnovnim zahtjevima.
6. Pri usvajanju mjera iz stava 5 ovog člana Komisija se posebno stara da one:
- (a) odražavaju najnovija dostignuća i najbolju praksu u oblasti plovidbenosti;
  - (b) uvažavaju svjetska vazduhoplovna iskustva i naučni i tehnički razvoj;
  - (c) omogućavaju trenutnu reakciju na utvrđene uzroke nesreća i ozbiljnih nezgoda;
  - (d) za vazduhoplove iz člana 4 stav 1(c) ove uredbe ne postavljaju zahtjeve koji su nespojivi sa obavezama država članica prema Međunarodnoj organizaciji civilnog vazduhoplovstva (ICAO).

Osnovni zahtjevi za zaštitu životne sredine

Član 6

1. Proizvodi, djelovi i uređaji moraju da ispunjavaju zahtjeve za zaštitu životne sredine koji su sadržani u Amandmanu 10 Tom I i Amandmanu 7 Tom II Aneksa 16 Čikaške konvencije koji se primjenjuje od 17. novembra 2011. godine, izuzev Dodataka na Aneks 16.
2. Mjere koje su namijenjene za izmjene sporednih elemenata zahtjeva iz stava 1 ovog člana kojima se oni usklađuju sa izmjenama i dopunama Čikaške konvencije i njenih Aneksa koje stupe na snagu poslije usvajanja ove uredbe i primjenjuju se u državama članicama, ako ne proširuju obim ove uredbe, usvajaju se prema regulatornom postupku koji je detaljno naveden u članu 65 stav 5 ove uredbe.
3. Mjere koje su namijenjene za izmjene sporednih elemenata zahtjeva iz stava 1 ovog člana njegovim dopunjavanjem, usvajaju se prema regulatornom postupku koji je detaljno naveden u članu 65 stav 5 ove uredbe pri čemu može, po potrebi, da se koristi sadržina podataka navedenih u stavu 1 ovog člana.

Piloti

Član 7

1. Piloti koji su uključeni u operacije vazduhoplova iz člana 4 stav 1 (b) i (c) ove uredbe, kao i uređaji za obuku kojim se simulira let, lica i organizacije uključeni u obuku, testiranje, provjeravanje ili utvrđivanje zdravstvene sposobnosti pilota moraju da ispunjavaju odgovarajuće „osnovne zahtjeve” iz Aneksa III ove uredbe.
2. Izuzev za vrijeme obuke, lice može da obavlja dužnosti pilota samo ako ima dozvolu i ljekarsko uvjerenje koji odgovaraju operacijama koje obavlja.
Dozvola se izdaje licu koje je u skladu sa pravilima koja se donose da bi se omogućila usklađenost sa osnovnim zahtjevima u pogledu teorijskog znanja, praktičnih sposobnosti, poznavanja jezika i iskustva, kao što je to predviđeno u Aneksu III ove uredbe.
Licu se izdaje ljekarsko uvjerenje ako je u skladu sa pravilima koja se donose da bi se omogućila usklađenost sa osnovnim zahtjevima u pogledu zdravstvene sposobnosti, kao što je to predviđeno u Aneksu III ove uredbe. Ljekarska uvjerenja izdaje vazduhoplovno-medicinske ispitivač ili vazduhoplovno-medicinski centar.
Nezavisno od podstava 3 ovog stava, kad je u pitanju dozvola rekreativnog pilota, ljekarsko uvjerenje može da izda ljekar opšte prakse koji detaljno poznaje zdravstvenu prošlost podnosioca zahtjeva, ako je to dopušteno nacionalnim propisima, i saglasno detaljnim pravilima implementacije koja se usvajaju prema postupku koji je naveden u članu 65 stav 3 ove uredbe; ova pravila implementacije moraju obezbijediti održavanje potrebnog nivoa sigurnosti.
U dozvoli i ljekarskom uvjerenju pilota navode se prava koja su data pilotu i obim dozvole i ljekarskog uvjerenja.
Zahtjevi iz podstavova 2 i 3 ovog stava mogu da se ispune prihvatanjem dozvola i ljekarskih uvjerenja koje je izdala treća država ili koji su izdati u njeno ime, ako je pilot uključen u operacije vazduhoplova iz člana 4 stav 1(c) ove uredbe.
3. Sposobnost organizacija za obuku pilota i sposobnost vazduhoplovno-medicinskih centara da ispunjavaju odgovornosti povezane s njihovim pravima da izdaju dozvole i ljekarska uvjerenja priznaje se izdavanjem uvjerenja.
Uvjerenje se izdaje ako je organizacija, odnosno vazduhoplovno-medicinski centar u skladu sa pravilima koja se donose da bi se omogućila usklađenost sa odgovarajućim osnovnim zahtjevima iz Aneksa III ove uredbe.
U uvjerenju se navode prava koja su data izdavanjem uvjerenja.
4. Certifikat se zahtjeva za svaki uređaj za obuku kojim se simulira let, a koji se koristi u obuci pilota. Certifikat se izdaje kad podnositelj zahtjeva dokaže da je uređaj u skladu sa pravilima koja se donose da bi se omogućila usklađenost sa odgovarajućim osnovnim zahtjevima iz Aneksa III ove uredbe.
5. Lica koja su odgovorna za sprovođenje letačke obuke ili obuke na uređaju kojim se simulira let, za procjenjivanje praktičnih sposobnosti pilota, kao i vazduhoplovno-medicinski ispitivači moraju da imaju odgovarajući certifikat. Certifikat se izdaje kad lice dokaže da je u skladu sa pravilima koja se donose da bi se omogućila usklađenost sa odgovarajućim osnovnim zahtjevima iz Aneksa III ove uredbe.
U certifikatu se navode prava koja su data izdavanjem certifikata.
6. Mjere koje su namijenjene za izmjene sporednih elemenata ovog člana njegovim dopunjavanjem, usvajaju se prema regulatornom postupku koji je detaljno naveden u članu 65 stav 4 ove uredbe. One posebno određuju:
  - (a) različita ovlašćenja koja se unose u dozvole i ljekarska uvjerenja pilota, koja odgovaraju različitim vrstama dužnosti;
  - (b) uslove za izdavanje, održavanje, izmjene i dopune, ograničavanje, privremeno ili trajno ukidanje dozvola, ovlašćenja iz dozvola, ljekarskih uvjerenja, potvrda i certifikata iz st. 2, 3, 4 i 5 ovog člana i uslove pod kojima se ne zahtjeva izdavanje ovih certifikata i odobrenja;
  - (c) prava i odgovornosti imalaca dozvola, ovlašćenja iz dozvola, ljekarskih uvjerenja, uvjerenja i certifikata iz st. 2, 3, 4 i 5 ovog člana;
  - (d) uslove za konverziju postojećih nacionalnih dozvola pilota i nacionalnih dozvola inženjera letača u dozvole pilota i uslove za konverziju nacionalnih ljekarskih uvjerenja u opšte priznata ljekarska uvjerenja;
  - (e) uslove pod kojima se prihvataju dozvole koje je izdala treća država, pri čemu se ne dovode u pitanja bilateralni sporazumi zaključeni prema članu 12 ove uredbe;
  - (f) način na koji piloti vazduhoplova iz tač. (a)(ii), (d) i (f) Aneksa II ove uredbe, kad se koriste za javni avio-prevoz, ispunjavaju osnovne zahtjeve iz Aneksa III ove uredbe.
7. Pri usvajanju mjera iz stava 6 ovog člana, Komisija se posebno stara da one odraze najnovija dostignuća, uključujući najbolju praksu, i naučni i tehnički razvoj u oblasti stručne obuke pilota.
Ove mjere uključuju i odredbe potrebne za izdavanje svih vrsta pilotskih dozvola i ovlašćenja koje zahtjeva Čikaška konvencija i izdavanje dozvola rekreativnom pilotu za nekomercijalne letove vazduhoplova čija najveća dopuštena masa pri polijetanju ne prelazi 2.000 kg i koji ne odgovara nijednom kriterijumu iz člana 3 tačka 9 ove uredbe.

Letačke operacije (*Air operations*)

Član 8

1. Pri operacijama vazduhoplova iz člana 4 stav 1 (b) i (c) ove uredbe moraju da budu ispunjeni osnovni zahtjevi iz Aneksa IV ove uredbe i, ako je primjenljivo, iz Aneksa Vb ove uredbe.
2. Ako u pravilima implementacije nije drukčije određeno, operator koji se bavi komercijalnim letovima mora da pokaže da je osposobljen i da ima sredstva da ispunjava odgovornosti povezane s njegovim pravima. Osposobljenost i sredstva priznaju se izdavanjem certifikata. U certifikatu se navode prava koja su data operatoru i opseg operacija.
3. Ako u pravilima implementacije nije drukčije određeno, operator koji se ne bavi komercijalnim letovima, a koristi složeni vazduhoplov na motorni pogon, daje pismenu izjavu da je osposobljen i da ima sredstva da ispunjava odgovornosti povezane s korišćenjem tog vazduhoplova.
4. Kabinsko osoblje koje je uključeno u korišćenje vazduhoplova iz člana 4 stav 1 (b) i (c) ove uredbe mora da ispunjava osnovne zahtjeve iz Aneksa IV ove uredbe. Osoblje koje je uključeno u komercijalne letove mora da ima potvrdu (*attestation*), koja je inicijalno uspostavljena u tački (d) odjeljka O Aneksa III OPS 1.1005 Uredbe Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 1899/2006 od 12. decembra 2006. godine kojom se mijenja i dopunjava Uredba Savjeta (EEZ) br. 3922/91; shodno procjeni države članice, ovu potvrdu mogu da izdaju odobreni operatori ili odobrene organizacije za obuku.
5. Mjere koje su namijenjene za izmjene sporednih elemenata ovog člana njegovim dopunjavanjem, usvajaju se prema regulatornom postupku koji je detaljno naveden u članu 65 stav 4 ove uredbe. Ove mjere posebno određuju:
  - (a) uslove za korišćenje vazduhoplova prema osnovnim zahtjevima iz Aneksa IV ove uredbe i, ako je primjenljivo, Aneksa Vb ove uredbe;
  - (b) uslove za izdavanje, održavanje, izmjene ili dopune, ograničavanje, privremeno ili trajno ukidanje certifikata iz stava 2 ovog člana i uslove pod kojima se certifikat zamjenjuje pismenom izjavom operatora da je osposobljen i da ima sredstva da ispunjava odgovornosti povezane sa korišćenjem vazduhoplova;
  - (c) prava i odgovornosti imalaca certifikata;
  - (d) uslove i procedure za pismenu izjavu operatora iz stava 3 ovog člana i za nadzor nad njime, i uslove pod kojima se pismena izjava zamjenjuje pokazivanjem operatora da je osposobljen i da ima sredstva da ispunjava odgovornosti povezane s pravima koja su mu priznata izdavanjem certifikata;
  - (e) uslove za izdavanje, održavanje, izmjene ili dopune, ograničavanje, privremeno ili trajno ukidanje potvrde koja se izdaje kabinskom osoblju iz stava 4 ovog člana;
  - (f) uslove pod kojima se operacije zabranjuju, ograničavaju ili podliježu posebnim uslovima u interesu sigurnosti;
  - (g) način na koji operacije vazduhoplova iz tač. a(ii), (d) i (h) Aneksa II ove uredbe, kad se koriste za komercijalni vazdušni saobraćaj, ispunjavaju odgovarajuće osnovne zahtjeve iz Aneksa IV ove uredbe i, ako je primjenljivo, iz Aneksa Vb ove uredbe.
6. Mjere iz stava 5 ovog člana:
  - odražavaju najnovija dostignuća i najbolju praksu u oblasti operacija vazduhoplova,
  - određuju različite vrste operacija i dopuštaju pokazivanje da su ispunjeni zahtjevi i usklađenost srazmjerno složenosti operacija i s njima povezanim rizikom,
  - uvažavaju svjetska iskustva u korišćenju vazduhoplova i naučni i tehnički razvoj,
  - za javni avio-prevoz, ne dovodeći u pitanje prethodnu alineju, se razvijaju, za početak, na osnovu zajedničkih tehničkih propisa i upravnih postupaka navedenih u Aneksu III Uredbe (EEZ) br. 3922/91,
  - se zasnivaju na procjeni rizika i primjerene su obimu i složenosti operacija,
  - omogućavaju trenutnu reakciju na utvrđene uzroke nesreća i ozbiljnih nezgoda,
  - za vazduhoplove iz člana 4 stav 1(c) ove uredbe ne postavljaju zahtjeve koji su nespojivi sa obavezama država članica prema ICAO,
  - uvažavaju sigurnosne aspekte povezane s ATM/ANS.

Aerodromi

Član 8a

1. Aerodromi, aerodromska oprema, kao i upravljanje aerodromom, moraju da ispunjavaju osnovne zahtjeve iz Aneksa Va ove uredbe i, ako je primjenljivo, Aneksa Vb ove uredbe.
2. Usklađenost aerodroma, aerodromske opreme kao i upravljanje aerodromom s osnovnim zahtjevima utvrđuje se prema sljedećem:
  - (a) certifikat se zahtjeva za svaki aerodrom. Certifikat aerodroma i certifikovanje izmjena u tom certifikatu izdaju se kada podnosilac zahtjeva pokaže da je aerodrom usklađen s certifikacionim osnovama aerodroma iz tačke b ovog stava i da aerodrom nema nijednu osobinu ili karakteristiku koje ga čini nesigurnim za upotrebu. Certifikat obuhvata aerodrom, njegovo upravljanje i njegovu opremu povezanu s sigurnošću.
  - (b) Certifikacione osnove aerodroma sastoje se od:
    - (i) certifikacionih specifikacija (*certification specifications*) koje su primjenjive za vrstu aerodroma;
    - (ii) odredbi, kojima je prihvaćen ekvivalentan nivo sigurnosti; i
    - (iii) posebnih detaljnih tehničkih specifikacija neophodnih u slučaju kada zbog projekta određenog aerodroma postoje osobine ili karakteristike aerodroma ili operativna iskustva takve prirode da učine zahtjeve iz tačke (i) neadekvatnim ili neprikladnim prilikom obezbjeđivanja usklađenosti sa osnovnim zahtjevima iz Aneksa Va ove uredbe;
  - (c) mjerama iz stava 5 ovog člana mogu da se odrede zahtjevi za certifikaciju aerodromske opreme od značaja za sigurnost. Certifikat za ovu opremu izdaje se kad podnosilac zahtjeva pokaže da je oprema usklađena s detaljnim specifikacijama kojima se obezbeđuje usklađenost sa osnovnim zahtjevima iz stava 1 ovog člana;

- (d) organizacije odgovorne za upotrebu aerodroma moraju da pokažu da su sposobne i da imaju sredstva da ispunjavaju odgovornosti povezane s njihovim pravima. Sposobnost i sredstva priznaju se izdavanjem certifikata iz tačke a ovog stava. Mogu da se priznaju i izdavanjem posebnog certifikata, ako tako odluči država članica u kojoj se aerodrom nalazi. Prava koja su data certifikovanoj organizaciji i obim certifikata, uključujući listu aerodroma kojim će upravljati, navode se u certifikatu;
  - (e) odstupajući od tačke d ovog stava, države članice mogu da pružaocima usluga upravljanja platformom dopuste mogućnost davanja pismene izjave o sposobnosti i da imaju sredstva da ispunjavaju odgovornosti povezane sa pružanjem njihovih usluga.
3. Države članice donose propise o uredjenju prostora i izgradnji objekata po pitanju obezbjeđivanja okruženja aerodroma od aktivnosti i razvoja u aerodromskom okruženju koji mogu da izazovu neprihvatljive rizike po vazduhoplove koji upotrebljavaju aerodrom.
  4. Operatori aerodroma moraju da prate aktivnosti i razvoj koji mogu da izazovu neprihvatljive sigurnosne rizike po vazdušni saobraćaj u okolini aerodroma i, saglasno svojim nadležnostima, usvajaju odgovarajuće mjere za umanjeње rizika.
  5. Mjere koje su namijenjene za izmjene i dopune sporednih elemenata ovog člana njegovim dopunjavanjem, usvajaju se prema detaljnom regulatornom postupku koji je predviđen u članu 65 stav 4 ove uredbe.
- Ove mjere posebno određuju pojedinosti oko:
- (a) uslova za određivanje certifikacionih osnova koji se tiču aerodroma i obavješćavanje podnosioca zahtjeva o njima;
  - (b) uslove za određivanje detaljnih specifikacija koji se tiču aerodromske opreme i obavješćavanje podnosioca zahtjeva o njima;
  - (c) uslova za izdavanje, održavanje, izmjene i dopune, privremeno ili trajno ukidanje certifikata aerodroma i certifikata za aerodromsku opremu, uključujući operativna ograničenja povezana sa specifičnostima projekta aerodroma;
  - (d) uslova za upravljanje aerodromom prema osnovnim zahtjevima iz Aneksa Va ove uredbe i, ako je primjenljivo, Aneksa Vb ove uredbe;
  - (e) uslova za izdavanje, održavanje, izmjene i dopune, privremeno ili trajno ukidanje certifikata iz stava 2(d);
  - (f) odgovornosti nosilaca certifikata;
  - (g) uslova za prihvatanje i konverziju certifikata aerodroma koje su izdale države članice, kao i mjera koje je država članica odobrila na osnovu prijavljenih odstupanja od Aneksa 14 Čikaške konvencije prije stupanja na snagu ove uredbe;
  - (h) uslove pod kojima se odlučuje da se ne dopusti izuzeće iz člana 4 stav 3(b) ove uredbe uključujući kriterijume za aerodrome koji se koriste za prevoz tereta, vrši obavješćavanje o aerodromima koji su izuzeti i vrši razmatranje odobrenih izuzeća;
  - (i) uslove pod kojima se operacije na aerodromu zabranjuju, ograničavaju ili podvrgavaju posebnim uslovima u interesu sigurnosti;
  - (j) uslove i procedure u vezi s pismenom izjavom pružalaca usluga iz stava 2 (e) ovog člana i u vezi s nadzorom nad njima.
6. Mjere iz stava 5:
    - (a) odražavaju najnovija dostignuća i najbolju praksu u oblasti aerodroma i uvažavaju važeće standarde i preporučenu praksu ICAO;
    - (b) srazmjerne su veličini, saobraćaju, kategoriji i složenosti aerodroma i vrsti i obimu operacija na njemu;
    - (c) uvažavaju svjetska iskustva u upravljanju aerodromima kao i naučni i tehnički razvoj;
    - (d) omogućavaju trenutnu reakciju na utvrđene uzroke nesreća i ozbiljnih nezgoda;
    - (e) predviđaju neophodnu fleksibilnost za usaglašavanje prilagodjeno situaciji.

ATM/ANS

Član 8b

1. Pružanje ATM/ANS usluga mora biti usaglašeno sa osnovnim zahtjevima iz Aneksa Vb ove uredbe i, koliko je to izvodljivo, Aneksa Va ove uredbe.
  2. Od pružalaca ATM/ANS usluga se zahtijeva da imaju certifikat. Certifikat se izdaje kad je pružalac usluga pokazao sposobnost i da ima sredstva da ispunjavanje odgovornosti povezane s njegovim pravom na pružanje usluga. Prava koja su data i obim pružanja usluga navode se u certifikatu.
  3. Odstupajući od stava 2 ovog člana, države članice mogu odlučiti da pružaocima usluga letnih informacija dopuste mogućnost davanja pismene izjave da su sposobni i da imaju sredstva za ispunjavanje odgovornosti povezanih sa pružanjem njihovih usluga.
  4. Mjerama iz stava 6 ovog člana mogu da se odrede zahtjevi za certifikaciju organizacija koje se bave projektovanjem, proizvodnjom i održavanjem ATM/ANS sistema i sastavnih djelova kritičnih po sigurnost. Certifikat se izdaje ovim organizacijama kad pokažu sposobnost i da imaju sredstva ispunjavanja odgovornosti povezane s njihovim pravom. Prava koja su navode se u certifikatu.
  5. Mjerama iz stava 6 ovog člana mogu da se odrede zahtjevi za certifikaciju ili – alternativno – validaciju pružalaca ATM/ANS usluga u pogledu ATM/ANS sistema i sastavnih djelova kritičnih po sigurnost. Certifikat za ove sisteme i sastavne djelove izdaje se, ili se daje validacija, kad podnosilac zahtjeva pokaže da su sistemi i sastavni djelovi usklađeni sa detaljnim specifikacijama kojima se obezbjeđuje usklađenost sa osnovnim zahtjevima iz stava 1 ovog člana.
  6. Mjere potrebne za primjenu ovog člana usvajaju se prema regulatornom postupku iz člana 5 stav 3 Uredbe (EZ) br. 549/2004.
- Mjere posebno određuju sljedeće:
- (a) uslove za pružanje ATM/ANS usluga saglasno osnovnim zahtjevima iz Aneksa Vb ove uredbe i, ako je primjenljivo, iz Aneksa Va ove uredbe;
  - (b) uslove za određivanje detaljnih specifikacija za ATM/ANS sisteme i sastavne djelove i obavješćavanje podnosioca zahtjeva o njima;
  - (c) uslove za izdavanje, održavanje, izmjene ili dopune, privremeno ili trajno ukidanje certifikata iz st. 2 i 4 ovog člana;

- (d) odgovornosti imalaca certifikata;
  - (e) uslove i procedure u vezi sa pismenom izjavom pružalaca usluga iz stava 3 ovog člana i u vezi sa nadzorom nad njima;
  - (f) uslove pod kojima se operacije zabranjuju, ograničavaju ili podliježu posebnim uslovima u interesu sigurnosti.
7. Mjere iz stava 6 ovog člana moraju da:
- (a) odražavaju najnovija dostignuća i najbolju praksu u oblasti ATM/ANS;
  - (b) su srazmjerne vrsti i složenosti usluga koje se pružaju;
  - (c) uvažavaju svjetska iskustva iz oblasti ATM/ANS i naučni i tehnički razvoj;
  - (d) razvijaju se tako što se, koliko je moguće, koriste odredbe Uredbe (EZ) br. 549/2004 i Uredbe (EZ) br. 550/2004 Evropskog parlamenta i Savjeta od 10. marta 2004. godine o pružanju usluga u vazdušnoj plovidbi u Jedinostvenom evropskom nebu (Uredba o pružanju usluga), Uredbe (EZ) br. 551/2004 i Uredbe (EZ) br. 552/2004 Evropskog parlamenta i Savjeta od 10. marta 2004. godine o interoperabilnosti evropske mreže za upravljanje vazdušnim saobraćajem (Uredba o interoperabilnosti) i omogućavaju prelazni mehanizmi kojima se obezbjeđuje kontinuitet važenja certifikata koji su već izdati saglasno navedenim uredbama; na početku, one sadrže odredbe iz oblasti sigurnosti iz navedenih uredbi i, po potrebi, u slučaju budućih izmjena i dopuna, uzimaju u obzir najnoviji naučni i tehnički razvoj;
  - (e) omogućavaju trenutnu reakciju na utvrđene uzroke nesreća i ozbiljnih nezgoda.

Kontrolori letjenja

Član 8c

1. Kontrolori letjenja, kao i lica i organizacije koji su uključeni u obuku, testiranje, provjeravanje ili utvrđivanje zdravstvene sposobnosti kontrolora letjenja moraju da budu usaglašeni sa osnovnim zahtjevima iz Aneksa Vb ove uredbe.
2. Kontrolori letjenja moraju da imaju dozvolu i lječarsko uvjerenje koji odgovaraju uslugama koje pružaju.
3. Dozvola iz stava 2 ovog člana se izdaje kad podnosilac zahtjeva za izdavanje dozvole pokaže da je u skladu sa pravilima koji su donijeti tako da bi se obezbijedila usklađenost sa osnovnim zahtjevima u pogledu teorijskog znanja, praktičnih vještina, jezičkog znanja i iskustva, kao što je predviđeno u Aneksu Vb ove uredbe.
4. Kontroloru letjenja se izdaje lječarsko uvjerenje iz stava 2 ovog člana ako je u skladu sa pravilima koji su donijeti tako da se obezbijedi usaglašenost sa osnovnim zahtjevima u pogledu zdravstvene sposobnosti, kao što je to propisano u Aneksu Vb ove uredbe. Lječarska uvjerenja moraju da izdaju vazduhoplovno-medicinski ispitivači ili vazduhoplovno-medicinski centri.
5. Prava koja su data kontroloru letjenja i obim dozvole i lječarsko uvjerenje moraju biti navedena u dozvoli i uvjerenju.
6. Sposobnost organizacija za obuku kontrolora letjenja, vazduhoplovno-medicinskih ispitivača i vazduhoplovno-medicinskih centara da ispunjavaju odgovornosti povezane s njihovim pravima u po pitanju izdavanjadozvola i lječarskih uvjerenja, priznaje se izdavanjem certifikata.
7. Certifikat se izdaje kad organizacije za obuku, vazduhoplovno-medicinski ispitivači i vazduhoplovno-medicinski centri za kontrolore letjenja pokažu da su ispunili uslove koji su donijeti kako bi se obezbijedila usaglašenost sa odgovarajućim osnovnim zahtjevima iz Aneksa Vb ove uredbe. U njemu se navode prava koja su data izdavanjem certifikata.
8. Lica koja su odgovorna za sprovođenje praktične obuke ili za procjenu sposobnosti kontrolora letjenja moraju da imaju ovlaštenje. Ovlaštenje se izdaje kad lice pokaže da je u skladu sa pravilima koja se donose da bi se omogućila usklađenost sa odgovarajućim osnovnim zahtjevima iz Aneksa Vb ove uredbe. U njemu se navode prava koja su data izdavanjem ovlaštenja.
9. Simulatori za obuku moraju da budu usklađeni sa odgovarajućim osnovnim zahtjevima iz Aneksa Vb ove uredbe.
10. Mjere koje su namijenjene za izmjene i dopune sporednih elemenata ovog člana njegovim dopunjavanjem, usvajaju se prema detaljnom regulatornom postupku koji je predviđen u članu 65 stav 4 ove uredbe.

Ove mjere moraju posebno da određuju:

- (a) različita ovlaštenja, dodatna i posebna ovlaštenja koja se unose u dozvole kontrolora letjenja;
  - (b) uslove za izdavanje, održavanje, izmjene i dopune, ograničavanje, privremeno ili trajno ukidanje dozvola, ovlaštenja, dodatnih i posebnih ovlaštenja iz dozvola, lječarskih uvjerenja, odobrenja i certifikata i uslove pod kojima se ne zahtijevaju ovi certifikati i odobrenja i omogućava prelazni mehanizam kojim se postiže kontinuirano važenje već izdatih odobrenja i certifikata;
  - (c) prava i odgovornosti imalaca dozvola, ovlaštenja, dodatnih i posebnih ovlaštenja iz dozvola, lječarskih uvjerenja, odobrenja i certifikata;
  - (d) uslove za prihvatanje i konverziju dozvola kontrolora letjenja, kao i uslove za prihvatanje i konverziju nacionalnih lječarskih uvjerenja u opštepriznata lječarska uvjerenja.
11. Mjere iz stava 10 ovog člana odražavaju najnovija dostignuća, uključujući najbolju praksu i naučni i tehnički razvoj u oblasti obuke kontrolora letjenja. Na početku, razvijaju se na osnovu Uputstva Evropskog parlamenta i Savjeta 2006/23/EZ od 5. aprila 2006. godine o dozvoli kontrolora letjenja Zajednice.

Vazduhoplovi kojima operator iz treće države leti u Zajednicu, unutar Zajednice ili iz Zajednice

Član 9

1. Vazduhoplovi iz člana 4 stav 1(d) ove uredbe, njihova posada i operacije, moraju da ispunjavaju važeće standarde ICAO. U odsustvu standarda ICAO, vazduhoplovi i njihove operacije moraju da ispune zahtjeve iz Aneksa I, III, IV, i, ako je primjenljivo, Aneksa Vb ove uredbe, ako ovi zahtjevi nisu suprotni pravima trećih država iz međunarodnih konvencija.
2. Operatori koji se bave komercijalnim letovima i pri tome koriste vazduhoplove iz stava 1 ovog člana moraju da pokažu da su osposobljeni i da imaju sredstva za ispunjavanje zahtjeva iz stava 1 ovog člana. Zahtjevi iz podstava 1 ovog stava mogu da se ispune prihvatanjem certifikata koje je izdala treća država ili koji su izdati u ime treće države. Osposobljenost i sredstva iz podstava 1 ovog stava priznaju se izdavanjem certifikata. U njemu se navode prava koja su operatoru data i obim operacija.

3. Od operatora vazduhoplova koja se bavi nekomercijalnim letovima složenim vazduhoplovom na motorni pogon, a koristi vazduhoplove iz stava 1 ovog člana, može da se zahtijeva pismena izjava da je osposobljen i da ima sredstva da ispunjava odgovornosti povezane s korišćenjem vazduhoplova.
4. Mjere koje su namijenjene za izmjene sporednih elemenata ovog člana njegovim dopunjavanjem, usvajaju se prema regulatornom postupku koji je detaljno naveden u članu 65 stav 4 ove uredbe. One posebno određuju:
  - (a) način na koji za vazduhoplove iz člana 4 stav 1(d) ove uredbe ili za posadu koji nemaju standardne ICAO potvrde o plovidbenosti ili dozvole, može da se izda ovlaštenje za let u Zajednicu, unutar Zajednice ili iz Zajednice;
  - (b) uslove za korišćenje vazduhoplova prema stavu 1 ovog člana;
  - (c) uslove za izdavanje, održavanje, izmjene ili dopune, ograničavanje, privremeno ili trajno ukidanje ovlaštenja operatora iz stava 2 ovog člana, uz uvažavanje sertifikata koji je izdala država registracije ili država operatora, pri čemu se ne dovodi u pitanje primjena Uredbe (EZ) br. 2111/2005 i njenih pravila implementacije;
  - (d) prava i odgovornosti imalaca ovlaštenja;
  - (e) uslove i procedure u vezi sa pismenom izjavom operatora iz stava 3 ovog člana i u vezi s nadzorom nad njime;
  - (f) uslove pod kojima se operacije zabranjuju, ograničavaju ili podliježu posebnim uslovima u interesu sigurnosti, prema članu 22 stav 1 ove uredbe.
5. Pri usvajanju mjera iz stava 4 ovog člana, Komisija se posebno stara:
  - (a) da se na odgovarajući način koriste preporučena praksa i smjernice (*guidance documents*) ICAO;
  - (b) da nijedan zahtjev ne prevaziđe ono što se zahtijeva od vazduhoplova iz člana 4 stav 1(b) ove uredbe i njihovih operatora;
  - (c) da se, kad je to primjereno, preduzimaju mjere usvojene saglasno članu 5 stav 5 i članu 8 stav 5 ove uredbe;
  - (d) da procedura pribavljanja ovlaštenja bude jednostavan, srazmjernan, isplativ i djelotvoran i da omogućava pokazivanje da su ispunjeni zahtjevi i usklađenost srazmjerni složenosti operacija i s njima povezanih rizika. Pri ovome posebno se uvažavaju:
    - (i) rezultati ICAO Univerzalnog programa provjere i nadzora sigurnosti (*Universal Safety Oversight Audit Programme*);
    - (ii) podaci do kojih se dođe pregledom na platformi i putem izvještaja o sigurnosnom pregledu stranog vazduhoplova na platformi (*Safety Assessment of Foreign Aircraft Programme, SAFA*);
    - (iii) drugi priznati podaci o sigurnosnim aspektima konkretnog operatora.
  - (e) o sigurnosnim aspektima povezanim sa ATM/ANS.

Nadzor i mjere prinude

Član 10

1. Države članice, Komisija i Agencija moraju da saraduju kako bi omogućili usklađenost sa ovom uredbom i njenim pravilima implementacije.
2. Radi primjene stava 1 ovog člana, države članice, pored nadzora sertifikata koji su izdale, sprovode istrage, preglede vazduhoplova na platformi i preduzimaju svaku mjeru – uključujući i prizemljenje vazduhoplova – potrebnu da se spriječi dalja povreda propisa.
3. Radi primjene stava 1 ovog člana, Agencija sprovodi istrage prema članu 24 stav 2 i članu 55 ove uredbe.
4. Da bi se nadležnom organu omogućilo preduzimanje primjerenih mjera prinude, države članice, Komisija i Agencija razmjenjuju podatke o utvrđenim povredama propisa.
5. Mjere koje su namijenjene za izmjene sporednih elemenata ovog člana njegovim dopunjavanjem, usvajaju se prema regulatornom postupku koji je detaljno naveden u članu 65 stav 4 ove uredbe. One posebno određuju:
  - (a) uslove za prikupljanje, razmjenu i širenje podataka;
  - (b) uslove za pregled vazduhoplova na platformi, uključujući i one koji su sistematični;
  - (c) uslove za prizemljenje vazduhoplova koji ne ispunjava zahtjeve iz ove uredbe ili njenih pravila implementacije.

Priznavanje sertifikata

Član 11

1. Države članice, bez dodatnih tehničkih zahtjeva i procjena, priznaju certifikate koji su izdati prema ovoj uredbi. Ako je prvobitno priznanje dato za određenu namjenu ili namjene, svako kasnije priznanje obuhvata samo istu namjenu ili namjene.
2. Na sopstvenu inicijativu ili na zahtjev države članice ili Agencije, Komisija može da pokrene postupak koji je predviđen u članu 65 stav 7 ove uredbe kako bi odlučila da li je sertifikat koji je izdat prema ovoj uredbi djelotvorno usklađen sa ovom uredbom i njenim pravilima implementacije.

U slučaju neusklađenosti ili nedjelotvorne usklađenosti, Komisija zahtijeva da izdavalac sertifikata preduzme odgovarajuće korektivne i zaštitne mjere, kao što su ograničavanje ili privremeno ukidanje sertifikata. Pored toga, odredba stava 1 ovog člana prestaje da se primjenjuje na sertifikat, od dana kad Komisija obavijesti države članice o svojoj odluci.
3. Kad Komisija pribavi dovoljno dokaza da je izdavalac iz stava 2 ovog člana preduzeo odgovarajuće korektivne mjere da bi otklonio neusklađenost ili nedjelotvornu usklađenost i da zaštitne mjere nijesu više potrebne, ona odlučuje da se odredba stava 1 ovog člana ponovno primjenjuje na sertifikat, od dana kad ona obavijesti države članice o svojoj odluci.
4. Dok na snagu ne stupe mjere iz člana 5 stav 5, člana 7 stav 6 i člana 9 stav 4 ove uredbe i dok ne isteknu prelazni periodi koji su njima predviđeni, ne dovodeći u pitanje primjenu člana 69 stav 4 ove uredbe, certifikati koji ne mogu da se izdaju prema ovoj uredbi, mogu da se izdaju prema važećim nacionalnim propisima.
5. Dok na snagu ne stupe mjere iz člana 8 stav 5 ove uredbe i dok ne isteknu prelazni periodi koji su njima predviđeni, ne dovodeći u pitanje u primjenu člana 69 stav 4 ove uredbe, certifikati koji ne mogu da se izdaju prema ovoj uredbi mogu da se izdaju prema važećim nacionalnim propisima.

5a. Dok na snagu ne stupe mjere iz člana 8a stav 5 i člana 8c stav 10 ove uredbe i dok ne isteknu prelazni periodi koji su njima predviđeni, ne dovodeći u pitanje primjenu člana 69 stav 4 ove uredbe, certifikati koji ne mogu da se izdaju prema ovoj uredbi mogu da se izdaju prema važećim nacionalnim propisima.

5b. Dok na snagu ne stupe mjere iz člana 8b stav 6 ove uredbe i dok ne isteknu prelazni periodi koji su njima predviđeni, ne dovodeći u pitanje primjenu člana 69 stav 4 ove uredbe, certifikati koji ne mogu da se izdaju prema ovoj uredbi mogu da se izdaju prema važećim nacionalnim propisima ili, kada je primjenljivo, na osnovu odgovarajućih zahtjeva iz Uredbe Komisije (EZ) br. 2096/2005 od 20. decembra 2005. godine o zajedničkim zahtjevima za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi.

6. Ovim članom se ne dovodi u pitanje primjena Uredbe (EZ) br. 2111/2005 i njenih pravila implementacije.

Prihvatanje certifikata treće države

Član 12

1. Odstupajući od ove uredbe i njenih pravila implementacije, Agencija ili vazduhoplovna vlast države članice mogu da izdaju certifikate na osnovu certifikata koje je izdala vazduhoplovna vlast treće države, kao što je to predviđeno sporazumima o priznavanju certifikata zaključenim između Zajednice i treće države.

2. (a) U odsustvu sporazuma koji je zaključila Zajednica, država članica ili Agencija mogu da izdaju certifikate na osnovu certifikata koje je izdao nadležni organ treće države, primjenom sporazuma koji je država članica zaključila s trećom državom prije stupanja na snagu s tim povezanih odredaba ove uredbe, o čemu se obavještavaju Komisija i ostale države članice. Agencija može, takođe, da izdaje ovakve certifikate u ime bilo koje države članice, na osnovu sporazuma koji je jedna država članica zaključila s trećom državom.

(b) Ako Komisija smatra da:

- sporazum između države članice i treće države ne omogućava nivo sigurnosti koji je istovjetan onom koji je određen ovom uredbom i njenim pravilima implementacije, i/ili
- sporazum stvara diskriminaciju među državama članicama koja nije posljedica nužnih sigurnosnih razloga ili da je protivan spoljnoj politici Zajednice prema trećoj državi,

ona može, prema postupku koji je predviđen u članu 65 stav 2 ove uredbe, da zahtijeva od države članice da promijeni sporazum, suspenduje primjenu ili da se odrekne sporazuma, saglasno članu 307 Ugovora.

(c) Država članica preduzima potrebne mjere kako bi se što prije odrekla takvog sporazum nakon što na snagu stupi sporazum između Zajednice i treće države, u onim oblastima koje kasniji sporazum uređuje.

Kvalifikovana tijela

Član 13

Agencija ili nacionalna vazduhoplovna vlast dužne su da prije povjeravanja specifičnog posla certifikacije kvalifikovanim tijelima, obezbijede da taj subjekat ispunjava kriterijume iz Aneksa V ove uredbe.

Kvalifikovana tijela ne mogu da izdaju certifikate.

Odredbe o fleksibilnosti

Član 14

1. Ova uredba i njena pravila implementacije ničim ne sprječavaju državu članicu da trenutno reaguje na sigurnosni problem u koji su uključeni proizvodi, lica ili organizacije na koje se primjenjuje ova uredba.

Država članica odmah obavještava Agenciju, Komisiju i ostale države članice o preduzetim mjerama i razlozima za njih.

2. (a) Agencija procjenjuje da li sigurnosni problem može da se riješi primjenom njenih ovlaštenja iz člana 18 (d) ove uredbe. U tom slučaju, ona donosi odgovarajuću odluku u roku od mjesec dana od prijema obavještenja prema stavu 1 ovog člana.

(b) Ako Agencija smatra da sigurnosni problem ne može da se riješi prema tački (a) ovog stava, ona u roku iz tačke (a) ovog stava izdaje, prema članu 18 (b) ove uredbe, preporuku o tome da li ova uredba i njena pravila implementacije treba da se izmijene ili dopune i da li mjere o kojima je obaviještena treba staviti van snage ili zadržati.

3. Mjere koje su namijenjene za izmjene sporednih elemenata ove uredbe, pored ostalog i njenim dopunjavanjem, a koje su povezane s time da li nedovoljan nivo sigurnosti ili manjkavosti ove uredbe ili njenih pravila implementacije opravdavaju njihove izmjene i dopune, i da li mjere preduzete prema stavu 1 ovog člana mogu biti nastavljene – usvajaju se prema regulatornom postupku koji je detaljno naveden u članu 65 stav 6 ove uredbe. U tom slučaju mjere na odgovarajući način preduzimaju sve države članice, s tim što se na njih primjenjuju odredbe člana 11 ove uredbe. Ako se ustanovi da mjere nijesu opravdane, država članica, koja ih je donijela, ih stavlja van snage.

4. Država članica može da odobri izuzeće od osnovnih zahtjeva predviđenih ovom uredbom i njenim pravilima implementacije, u slučaju nepredviđenih hitnih operativnih okolnosti ili operativnih potreba sa ograničenim trajanjem pod uslovom da to ne utiče nepovoljno na nivo sigurnosti. O odobrenim izuzećima država članica odmah obavještava Agenciju, Komisiju i ostale države članice, onda kad izuzeća počnu da se ponavljaju ili odobravaju na vrijeme duže od dva mjeseca.

5. Agencija procjenjuje da li je izuzeće o kome ju je obavijestila država članica manje ograničavajuće od važećih pravila Zajednice i u roku od mjesec dana od prijema obavještenja izdaje, prema članu 18 (b) ove uredbe, preporuku o tome da li je izuzeće saglasno opštim sigurnosnim ciljevima ove uredbe ili drugim propisima Zajednice.

Ako izuzeće nije saglasno opštim sigurnosnim ciljevima ove uredbe ili drugom propisu Zajednice Komisija, prema postupku koji je predviđen u članu 65 stav 7 ove uredbe, donosi odluku da se takvo izuzeće ne odobri. U tom slučaju država članica izuzeće stavlja van snage.

6. Kad se na drugi način postiže nivo zaštite koji je istovjetan nivou koji se postiže primjenom pravila implementacije ove uredbe, država članica može, bez diskriminacije na osnovu nacionalne pripadnosti, da odobri odstupanje od pravila implementacije ove uredbe.

Ona obavještava Agenciju i Komisiju o namjeri da odobri odstupanje i navodi razloge koji opravdavaju potrebu za time i uslove koji omogućavaju postizanje istovjetnog nivoa zaštite.

7. Agencija u roku od dva mjeseca od prijema obavještenja iz stava 6 ovog člana izdaje, prema članu 18 (b) ove uredbe, preporuku o tome da li namjeravano odobrenje odstupanja ispunjava uslove iz stava 6 ovog člana.

Mjere koje su namijenjene za izmjene sporednih elemenata ove uredbe njenim dopunjavanjem, a koje su povezane s time da li predloženo odstupanje može da se odobri, usvajaju se u regulatornom postupku koji je detaljno naveden u članu 65 stav 6 ove uredbe, u roku od mjesec dana od prijema preporuke Agencije. Komisija u tom slučaju obavještava o svojoj odluci sve države članice koje takođe stiču pravo da primjenjuju tu mjeru. Na ovu mjeru primjenjuje se član 15 ove uredbe.

Informaciona mreža

Član 15

1. Komisija, Agencija i nacionalne vazduhoplovne vlasti razmjenjuju sve podatke koji su im na raspolaganju u vezi s primjenom ove uredbe i njenih pravila implementacije. Pravo na pristup podacima imaju subjekti kojima su povjerene istrage nesreća i nezgoda ili analiza događaja u civilnom vazduhoplovstvu.

2. Ne dovodeći u pitanje pravo javnosti na pristup dokumentima Komisije kao što je ono predviđeno u Uredbi (EZ) br. 1049/2001, Komisija, prema postupku koji je predviđen u članu 65 stav 3 ove uredbe, usvaja mjere za dostavljanje podataka iz stava 1 ovog člana zainteresovanim stranama, na sopstvenu inicijativu. Ove mjere, koje mogu da budu opšte ili pojedinačne, zasnivaju se na potrebi:

(a) da se licima i organizacijama prenesu podaci koji su im potrebni za unapređenje vazduhoplovne sigurnosti;

(b) da se širenje podataka ograniči samo na ono što je nužno potrebno za njihovu upotrebu od korisnika, da bi se omogućila odgovarajuća povjerljivost podataka.

3. Nacionalne vazduhoplovne vlasti preduzimaju, saglasno nacionalnim propisima, mjere potrebne da se omogući povjerljivost podataka primljenih prema stavu 1 ovog člana.

4. Da bi se javnost obavijestila o opštem stanju sigurnosti, Agencija svake godine objavljuje analizu sigurnosti. Od stupanja na snagu mjera iz člana 10 stav 5 ove uredbe, analiza sigurnosti mora da sadrži analizu svih podataka primljenih saglasno članu 10 ove uredbe. Analiza je jednostavna i lako razumljiva i u njoj se navodi da li postoje povećani sigurnosni rizici. U analizi se ne otkrivaju izvori podataka.

Zaštita izvora podatka

Član 16

1. Kad fizičko lice dobrovoljno dostavi Komisiji ili Agenciji podatke iz člana 15 stav 1 ove uredbe, izvor podataka ne smije da se otkrije. Kad se podaci daju nadležnom nacionalnom organu, izvor podataka štiti se prema nacionalnim propisima.

2. Ne dovodeći u pitanje propise krivičnog i drugih kaznenih prava, države članice suzdržavaju se od pokretanja postupka za neplanirane i nenamjerne povrede propisa za koje su saznale samo zato što su o njima obaviještene prema ovoj uredbi i njenim pravilima implementacije.

Ovo pravilo ne važi za svjesni nehat.

3. Ne dovodeći u pitanje propise krivičnog i drugih kaznenih prava, države članice saglasno postupcima iz nacionalnih propisa i prakse, obezbjeđuju da zaposleni koji daju podatke na podlozi ove uredbe i njenih pravila implementacije ne postanu žrtve diskriminacije svojih poslodavaca.

Ovo pravilo ne važi za svjesni nehat.

4. Ovaj se član primjenjuje ne dovodeći u pitanje nacionalne propise o dostupnosti podataka pravosudnim organima.

POGLAVLJE III
EVROPSKA AGENCIJA ZA SIGURNOST VAZDUŠNOG SAOBRAĆAJA

ODJELJAK I
Poslovi

Osnivanje i funkcije Agencije

Član 17

1. Radi primjene ove uredbe, osniva se Evropska agencija za sigurnost vazdušnog saobraćaja.
2. Da bi se obezbijedili pravilno funkcionisanje i razvoj sigurnosti u civilnom vazduhoplovstvu, Agencija:
  - (a) obavlja sve poslove i daje mišljenja u oblastima koje obuhvata član 1 stav 1 ove uredbe;
  - (b) pomaže Komisiji tako što priprema mjere koje se usvajaju za izvršenje ove uredbe. Kad to uključuje tehnička pravila koja se prije svega odnose na konstrukciju, projekat i operativne aspekte, Komisija ne može da izmijeni sadržinu mjera bez prethodnog usklađivanja sa Agencijom. Agencija pruža Komisiji potrebnu tehničku, naučnu i upravnu pomoć za obavljanje njenih poslova;
  - (c) preduzima potrebne mjere u granicama ovlaštenja koja joj daju ova uredba i propisi Zajednice;
  - (d) sprovodi inspekcije i istrage koje su potrebne za obavljanje njenih poslova;
  - (e) u okviru svoje nadležnosti, u ime država članica, izvršava one funkcije i obavlja one poslove koje proističu iz međunarodnih ugovora, posebno Čikaške konvencije.

Mjere Agencije

Član 18

Agencija po potrebi:

- (a) upućuje Komisiji svoja mišljenja;
- (b) izdaje preporuke za primjenu člana 14 ove uredbe i upućuje ih Komisiji;
- (c) izdaje certifikacione specifikacije (*certification specifications*), prihvatljive načine usaglašavanja (*acceptable means of compliance*), kao i razna uputstva za primjenu (*guidance material*) ove uredbe i njenih pravila implementacije;
- (d) donosi odgovarajuće odluke za primjenu čl. 20, 21, 22, 22a, 22b, 23, 54 i 55 ove uredbe uključujući davanje izuzeća u ispunjavanju bitnih zahtjeva utvrđenih ovom uredbom i njenim pravilima implementacije imaoćima certifikata koje je ona izdala, u slučaju nepredviđenih hitnih operativnih okolnosti ili operativnih potreba s ograničenim trajanjem, pod uslovom da izuzeće ne utiče nepovoljno na nivo sigurnosti, da se daje na period koji ne prelazi dva mjeseca, da se o tome obavijesti Komisija i da se ono ne obnavlja;
- (e) izdaje izvještaje o inspekcijama standardizacije koje sprovodi prema članu 24 stav 1 i članu 54 ove uredbe.

Mišljenja, certifikacioni zahtjevi i uputstva za primjenu

Član 19

1. Da bi pomogla Komisiji u pripremi predloga osnovnih načela, primjenljivosti i osnovnih zahtjeva (*essential requirement*) koji se predlažu Evropskom parlamentu i Savjetu, i u donošenju pravila implementacije – Agencija priprema njihove nacрте. Sve ove nacрте Agencija upućuje Komisiji u obliku mišljenja.
2. Saglasno članu 52 ove uredbe i njenim pravilima implementacije koja donosi Komisija, Agencija razvija:
  - (a) certifikacione specifikacije i prihvatljive načine usaglašavanja;
  - (b) uputstva za primjenu,koji se koriste u postupku certifikacije.
Ovi dokumenti odražavaju najnovije stanje tehnike i najbolju praksu u oblastima koje obuhvataju i osavremenjuju se uvažavanjem svjetskih vazduhoplovnih iskustava i naučnog i tehničkog razvoja.

Certifikacija plovidbenosti i uticaja na životnu sredinu

Član 20

1. Za proizvode, djelove i uređaje iz člana 4 stav 1 (a) i (b) ove uredbe Agencija, po potrebi, i saglasno Čikaškoj konvenciji ili njenim aneksima, izvršava u ime država članica funkcije i poslove države projekta, proizvodnje ili registracije koji se odnose na odobrenje projekata. Stoga ona posebno:
  - (a) određuje i saopštava osnove za izdavanje uvjerenja o tipu za svaki proizvod za koji se zahtijeva uvjerenje o tipu ili promjena uvjerenja o tipu. Osnove za certifikaciju sastoje se od primjenljivog pravila o plovidbenosti (kod plovidbenosti, *airworthiness code*), odredaba za koje je prihvaćen istovjetan nivo sigurnosti i od posebnih detaljnih tehničkih specifikacija koje su potrebne kad svojstva projekta određene komponente ili operativno iskustvo pokažu da bilo koja odredba pravila o plovidbenosti nije dovoljna ili nije pogodna da omogući usklađenost sa osnovnim zahtjevima;
  - (b) određuje i saopštava posebne specifikacije plovidbenosti za svaki proizvod za koji se zahtijeva ograničeno uvjerenje o plovidbenosti;
  - (c) određuje i saopštava detaljne specifikacije plovidbenosti za svaki dio ili uređaj za koji se zahtijeva uvjerenje;
  - (d) određuje i saopštava odgovarajuće zahtjeve za zaštitu životne sredine za svaki proizvod za koji se, prema članu 6 ove uredbe, zahtijeva certifikacija uticaja na životnu sredinu;
  - (e) sama ili preko nacionalnih vazduhoplovnih vlasti ili kvalifikovanih tijela, sprovodi istrage povezane sa certifikacijom komponente, djelova i uređaja;
  - (f) izdaje odgovarajuća uvjerenja o tipu i s njima povezane promjene;
  - (g) izdaje certifikate za djelove i uređaje;

- (h) izdaje odgovarajuće certifikate uticaja na životnu sredinu;
  - (i) mijenja, privremeno ili trajno ukida odgovarajući certifikat onda kad više nisu ispunjeni uslovi pod kojima je certifikat izdat ili kad pravno ili fizičko lice koje ima certifikat ne ispunjava obaveze sadržane u ovoj uredbi ili njenim pravilima implementacije;
  - (j) garantuje funkcije kontinuirane plovidbenosti komponente, djelova i uređaja koje nadzire, bez nepotrebnog odlaganja reaguje na sigurnosni problem i izdaje, saopštava i širi obavezne korisne informacije;
  - (k) za vazduhoplov za koji treba da bude izdata dozvola za let određuje standarde plovidbenosti i procedure kojima se ispunjavaju uslovi iz člana 5 stav 4(a) ove uredbe;
  - (l) izdaje dozvole za let vazduhoplova radi certifikacije pod nadzorom Agencije, u dogovoru sa državom članicom u kojoj je vazduhoplov registrovan ili u kojoj vazduhoplov treba da bude registrovan.
2. U pogledu organizacija Agencija:
- (a) sama ili preko nacionalnih vazduhoplovnih vlasti ili kvalifikovanih tijela sprovodi inspekcije i provjere (odite, *audits*) organizacija koje certifikuje;
  - (b) izdaje i produžava važenje (obnavlja) certifikata:
    - (i) organizacijama za projektovanje; ili
    - (ii) organizacijama za proizvodnju koje se nalaze u državi članici, ako ona to zatraži; ili
    - (iii) organizacijama za proizvodnju i organizacijama za održavanje koje se nalaze izvan država članica;
  - (c) mijenja, privremeno ili trajno ukida odgovarajući certifikat organizacije onda kad više nisu ispunjeni uslovi pod kojima je certifikat izdat ili kad organizacija ne ispunjava obaveze sadržane u ovoj uredbi ili njenim pravilima implementacije.

Certifikacija pilota

Član 21

1. Za lica i organizacije iz člana 7 stav 1 ove uredbe Agencija:
- (a) sama ili preko nacionalnih vazduhoplovnih vlasti ili kvalifikovanih tijela sprovodi istrage i provjere (odite) organizacija koje certifikuje i, po potrebi, njihovog osoblja;
  - (b) izdaje i produžava i obnavlja važenje certifikata organizaciji za obuku pilota i vazduhoplovno-medicinskih centara koji se nalaze izvan država članica i, po potrebi, njihovom osoblju;
  - (c) mijenja, ograničava, privremeno ili trajno ukida odgovarajući certifikat onda kad više nisu ispunjeni uslovi pod kojima je certifikat izdat ili kad pravno ili fizičko lice koje ima certifikat ne ispunjava obaveze sadržane u ovoj uredbi ili njenim pravilima implementacije.
2. U pogledu uređaja za obuku kojim se simulira let iz člana 7 stav 1 ove uredbe Agencija:
- (a) sama ili preko nacionalnih vazduhoplovnih vlasti ili kvalifikovanih tijela, sprovodi tehničke inspekcije uređaja koje certifikuje;
  - (b) izdaje i produžava važenje (obnavlja) certifikata za:
    - (i) uređaje za obuku kojim se simulira let koje koriste organizacije koje je certifikovala Agencija; ili
    - (ii) uređaje za obuku kojim se simulira let koji se nalaze u državi članici, ako ona to zatraži; ili
    - (iii) uređaje za obuku kojim se simulira let koji se nalaze izvan država članica;
  - (c) mijenja, ograničava, privremeno ili trajno ukida odgovarajući certifikat onda kad više nisu ispunjeni uslovi pod kojima je certifikat izdat ili kad pravno ili fizičko lice koje ima certifikat ne ispunjava obaveze sadržane u ovoj uredbi ili njenim pravilima implementacije.

Certifikacija letaćkih operacija

Član 22

1. Agencija bez nepotrebnog odlaganja reaguje na problem sigurnosti operacija vazduhoplova, tako što određuje korektivne mjere i širi s njima povezana obavještenja, uključujući i države članice.
2. U pogledu ograničenja trajanja vremena letačke dužnosti posade vazduhoplova:
- (a) Agencija izdaje odgovarajuće certifikacione specifikacije kojima se omogućava usklađenost sa osnovnim zahtjevima i, po potrebi, sa njima povezanim pravilima implementacije. Na početku, pravila implementacije uključuju sve bitne odredbe Odjeljka Q Aneksa III Uredbe (EEZ) br.3922/91 i uvažavaju najnoviji naučni i tehnički razvoj;
  - (b) država članica može da odobri pojedinačne šeme specifikacije trajanja vremena letačke dužnosti posade vazduhoplova, koje odstupaju od certifikacionih zahtjeva iz tačke (a) ovog stava. Ona je dužna da o namjeri da odobri takvu pojedinačnu šemu bez odlaganja obavijesti Agenciju, Komisiju i ostale države članice;
  - (c) po prijemu obavještenja Agencija procjenjuje pojedinačnu šemu sa stanovišta naučne i medicinske procjene, u roku od mjesec dana. Poslije toga, država članica može da izda odobrenje sa sadržinom kao u obavještenju, izuzev ako Agencija s njom ne razmotri šemu i predloži joj da se ona izmijeni. Ako se država članica složi sa ovim predlogom, ona shodno tome izdaje odobrenje;
  - (d) u slučaju nepredviđenih hitnih operativnih okolnosti ili operativnih potreba sa ograničenim trajanjem koje se ne ponavljaju, odstupanje od certifikacionih specifikacija može da bude privremeno, dok Agencija ne da svoje mišljenje;
  - (e) država članica koja se ne složi sa zaključcima Agencije o pojedinačnoj šemi predaje pitanje u nadležnost Komisije da ona, prema postupku koji je predviđen u članu 65 stav 3 ove uredbe, odluči da li je šema saglasna sigurnosnim ciljevima ove uredbe;
  - (f) sadržina pojedinačnih šema koje su prihvatljive za Agenciju ili o kojima je Komisija donijela pozitivnu odluku prema tački (e) ovog stava – objavljuje se.

ATM/ANS

Član 22a

U pogledu ATM/ANS iz člana 4 stav 3c ove uredbe Agencija:

- (a) sama ili preko nacionalnih vazduhoplovnih vlasti ili kvalifikovanih tijela sprovodi inspekcije i provjere organizacija koje certifikuje;
- (b) izdaje i produžava važenje (obnavlja) certifikata organizacijama koje imaju sjedište izvan teritorije na kojoj se primjenjuje Ugovor, a odgovorne su za pružanje usluga u vazdušnom prostoru teritorije na kojoj se primjenjuje Ugovor;
- (c) izdaje i produžava važenje (obnavlja) certifikata organizacijama koje pružaju panevropske usluge;
- (d) mijenja i dopunjuje, privremeno ili trajno ukida odgovarajući certifikat onda kad više nijesu ispunjeni uslovi pod kojima je certifikat izdat ili kad imalac certifikata ne ispunjava obaveze sadržane u ovoj uredbi ili njenim pravilima implementacije.

Licenciranje kontrolora letenja

Član 22b

U pogledu lica i organizacija iz člana 8c stav 1 Agencija:

- (a) sama ili preko nacionalnih vazduhoplovnih vlasti ili kvalifikovanih tijela, sprovodi istrage i provjere organizacija koje certifikuje i, po potrebi, njihovog osoblja;
- (b) izdaje i obnavlja važenje certifikata organizaciji za obuku kontrolora letenja sa sjedištem izvan država članica i, gdje je primjenjivo, njihovom osoblju;
- (c) mijenja, privremeno ili trajno ukida odgovarajući certifikat onda kad više nijesu ispunjeni uslovi pod kojima je certifikat izdat ili kad pravno ili fizičko lice koje ima certifikat ne ispunjava obaveze sadržane u ovoj uredbi ili njenim pravilima implementacije.

Operatori trećih država

Član 23

1. Za operatore vazduhoplova iz člana 4 stav 1(d) ove uredbe koji se bave komercijalnim letovima, Agencija:
  - (a) sama ili preko nacionalnih vazduhoplovnih vlasti ili kvalifikovanih tijela sprovodi istrage i provjere (odite);
  - (b) izdaje i produžava važenje (obnavlja) ovlašćenja iz člana 9 stav 2 ove uredbe, ako država članica ne obavlja funkcije i poslove države operatora za ove operatore;
  - (c) mijenja, ograničava, privremeno ili trajno ukida odgovarajuće ovlašćenje onda kad više nijesu ispunjeni uslovi pod kojima je ovlašćenje izdato ili kad organizacija ne ispunjava obaveze sadržane u ovoj uredbi ili njenim pravilima implementacije.
2. Za operatore vazduhoplova iz člana 4 stav 1(d) ove uredbe koji se ne bave komercijalnim letovima, Agencija:
  - (a) prima pismene izjave iz člana 9 stav 3 ove uredbe;
  - (b) sama ili preko nacionalnih vazduhoplovnih vlasti ili kvalifikovanih tijela nadzire operatore od kojih primi pismenu izjavu.
3. Za vazduhoplove iz člana 4 stav 1(d) ove uredbe Agencija izdaje ovlašćenja prema članu 9 stav 4(a) ove uredbe.

Nadzor nad primjenom pravila

Član 24

1. Agencija sprovodi inspekcije standardizacije u oblastima iz člana 1 stav 1 ove uredbe, da bi pratila primjenu ove uredbe i njenih pravila implementacije od strane nacionalnih vazduhoplovnih vlasti, i o tome izvještava Komisiju.
2. Agencija sprovodi istrage privrednih društava da bi pratila primjenu ove uredbe i njenih pravila implementacije.
3. Agencija procjenjuje uticaj primjene ove uredbe i njenih pravila implementacije, uzimajući u obzir ciljeve iz člana 2 ove uredbe.
4. Komisija se savjetuje sa Agencijom o primjeni člana 14 ove uredbe i od nje prima preporuke o tome.
5. Metodi rada Agencije u obavljanju poslova iz st. 1, 3 i 4 ovog člana moraju da ispune zahtjeve koji se određuju prema postupku koji je predviđen u članu 65 stav 2 ove uredbe, uz uvažavanje načela iz čl. 52 i 53 ove uredbe.

Novčane kazne i periodična kaznena plaćanja

Član 25

1. Ne dovodeći u pitanje čl. 20 i 55 ove uredbe, Komisija može, na zahtjev Agencije, da:
  - (a) izrekne novčane kazne licima i preduzećima kojima je izdala certifikat, ako oni namjerno ili nemarno povrijede ovu uredbu i njenih pravila implementacije;
  - (b) izrekne periodična kaznena plaćanja licima i preduzećima kojima je izdala certifikat, koja se računaju od dana označenog u odluci, kako bi se oni primorali da primjenjuju ovu uredbu i njenih pravila implementacije.
2. Novčane kazne i periodična kaznena plaćanja iz stava 1 ovog člana djeluju odvratajuće i srazmjerne su ozbiljnosti slučaja i ekonomskoj snazi imaooca certifikata, uz uvažavanje težine ugrožavanja sigurnosti. Iznos novčane kazne ne premašuje 4% godišnjeg prihoda ili prometa imaooca certifikata. Iznos periodičnog kaznenog plaćanja ne premašuje 2,5% prosečnog dnevnog prihoda ili prometa imaooca certifikata.
3. Komisija usvaja, prema postupku koji je predviđen u članu 65 stav 3 ove uredbe, detaljna pravila za primjenu ovog člana. Pri tome, ona posebno određuje:
  - (a) detaljni kriterijumi za određivanje iznosa novčane kazne i periodičnog kaznenog plaćanja;
  - (b) postupke ispitivanja, povezane mjere i izvještaje, postupak u kome se donose odluke, uključujući pravo na odbranu, pristup dokumentaciji, pravno zastupanje, povjerljivost i privremene odredbe o visini i ubiranju novčanih kazni i periodičnih kaznenih plaćanja.
4. Sud pravde Evropskih zajednica neograničeno je nadležan da preispituje odluke kojima je Komisija izrekla novčane kazne i periodična kaznena plaćanja. On može da poništi, snizi ili poveća novčanu kaznu ili periodično kazneno plaćanje.

5. Odluke donesene prema stavu 1 ovog člana ne spadaju u oblast krivičnog i drugih kaznenih prava.

Istraživanje

Član 26

1. Agencija može da razvija i finansira istraživanje koje je striktno u vezi s poboljšanjem obavljanja poslova iz njene nadležnosti, ne dovodeći u pitanje pravo Zajednice.
2. Agencija usklađuje svoje istraživačke i razvojne aktivnosti sa aktivnostima Komisije i država članica, da bi se omogućila međusobna usklađenost politika i akcija.
3. Rezultati istraživanja koje Agencija finansira objavljuju se, izuzev ako ih Agencija ne svrsta u povjerljive.

Medunarodni odnosi

Član 27

1. Agencija pomaže Zajednici i državama članicama da održavaju odnose s trećim državama, prema odgovarajućim propisima Zajednice. Ona prije svega pomaže u ujednačavanju pravila i međusobnom priznavanju odobrenja kojima se potvrđuje zadovoljavajuća primjena pravila.
2. Agencija može da saraduje s nacionalnim vazduhoplovnim vlastima trećih država i međunarodnim organizacijama nadležnim u oblastima koje su obuhvaćene ovom uredbom, na osnovu radnih aranžmana (*arrangements*) koje zaključuje s njima, prema odgovarajućim odredbama Ugovora. Ovi aranžmani podliježu prethodnom odobrenju Komisije.
3. Agencija pomaže državama članicama da ispunjavaju njihove međunarodne obaveze, posebno iz Čikaške konvencije.

ODJELJAK II

Unutrašnje uređenje Agencije

Pravni status, smještaj, lokalne kancelarije

Član 28

1. Agencija je organ Zajednice. Ona je pravno lice.
2. Agencija uživa u svim državama članicama najširu pravnu i poslovnu sposobnost koje nacionalni propisi priznaju pravnim licima. Pored ostalog, ona može da pribavlja pokretnu i nepokretnu imovinu i da s njom raspolaze i da bude stranka u postupku pred sudom.
3. Agencija može da osnuje svoje lokalne kancelarije u državama članicama, uz njihovu saglasnost.
4. Agenciju predstavlja njen izvršni direktor.

Osoblje

Član 29

1. Na osoblje Agencije primjenjuju se Propisi o osoblju u Evropskim zajednicama, Uslovi za zapošljavanje drugih službenika u Evropskim zajednicama i pravila koja su zajednički donijele institucije Evropskih zajednica radi primjene Propisa o osoblju i Uslova za zapošljavanja, pri čemu se ne dovodi u pitanje primjena člana 39 ove uredbe na članove odbora za žalbe.
2. Prema svom osoblju Agencija ima ovlašćenja koja prema Propisima o osoblju i Uslovima za zapošljavanje ima organ za imenovanje, pri čemu se ne dovodi u pitanje primjena člana 42 ove uredbe.
3. Osoblje Agencije sastoji se od striktno ograničenog broja rukovodilaca koje Komisija ili države članice postavljaju ili privremeno premještaju na rukovodeće dužnosti u Agenciji. Ostalo osoblje čine zaposleni koje Agencija zapošljava za obavljanje njenih poslova.

Povlastice i imuniteti

Član 30

Na Agenciju se primjenjuje Protokol o povlasticama i imunitetima Evropskih zajednica, koji je aneks Ugovora o osnivanju Evropske zajednice i Evropske zajednice za atomsku energiju.

Obaveze

Član 31

1. Ugovorne obaveze Agencije uređuje se pravom koje se primjenjuje na predmetni ugovor.
2. Sud pravde Evropskih zajednica nadležan je da odlučuje na osnovu bilo koje arbitražne klauzule u ugovorima koje zaključuje Agencija.
3. U slučaju neugovorenih obaveza, Agencija nadoknađuje štetu koju su prouzrokovale njene službe ili zaposleni u obavljanju njihovih poslova, prema opštim načelima koja su zajednička pravnim uređenjima država članica.
4. Sporove o naknadi štete iz stava 3 ovog člana rješava Sud pravde Evropskih zajednica.
5. Ličnu odgovornost službenika prema Agenciji uređuju Propisi o osoblju i Uslovi za zapošljavanje koji se na njih primjenjuju.

Objavljivanje dokumenata

Član 32

1. Ne dovodeći u pitanje odluke koje se donose primjenom člana 290 Ugovora, sljedeći dokumenti Agencije sačinjavaju se na svim službenim jezicima Zajednice:
  - (a) analiza sigurnosti iz člana 15 stav 4 ove uredbe;
  - (b) mišljenja koja Agencija upućuje Komisiji prema članu 19 stav 1 ove uredbe;
  - (c) opšti godišnji izvještaj o radu i program rada navedeni u članu 33 stav 2(b) odnosno članu 33 stav 2(c) ove uredbe.
2. Usluge prevodjenja Agenciji pruža Prevodilački centar za organe Evropske unije.

Ovlašćenja upravnog odbora

Član 33

1. Agencija ima upravni odbor.
2. Upravni odbor:
  - (a) imenuje izvršnog direktora i direktore koje predlaže izvršni direktor prema članu 39 ove uredbe;
  - (b) usvaja opšti godišnji izvještaj o radu Agencije i upućuje ga Evropskom parlamentu, Savjetu, Komisiji, Revizorskom sudu i državama članicama najkasnije do 15. juna; djelujući u ime Agencije, upućuje Evropskom parlamentu i Savjetu (u daljem tekstu: budžetski organ) jednom godišnje sve podatke bitne za ishod postupka procjenjivanja, posebno one o dejstvima ili posljedicama promjene Agenciji dodijeljenih poslova;
  - (c) svake godine do 30. novembra i po prijemu mišljenja Komisije usvaja godišnji program rada Agencije za narednu godinu i upućuje ga Evropskom parlamentu, Savjetu, Komisiji i državama članicama; program rada usvaja se bez zadiranja u godišnji budžetski postupak Zajednice i program donošenja propisa Zajednice u oblastima vezanim za sigurnost u vazduhoplovstvu; programu rada prilaže se mišljenje Komisije;
  - (d) usvaja smjernice za povjeravanje poslova certifikacije nacionalnim vazduhoplovnim vlastima i kvalifikovanim tijelima, u dogovoru s Komisijom;
  - (e) određuje procedure po kojima izvršni direktor donosi odluke, prema čl. 52 i 53 ove uredbe;
  - (f) obavlja svoje funkcije vezane za budžet Agencije, prema čl. 59, 60 i 63 ove uredbe;
  - (g) imenuje članove odbora za žalbe, prema članu 41 ove uredbe;
  - (h) izvršava disciplinsku vlast nad izvršnim direktorom i, u dogovoru s njime, prema drugim direktorima;
  - (i) daje mišljenje o mjerama koje se odnose na takse i naknade, kao što je to predviđeno u članu 64 stav 1 ove uredbe;
  - (j) donosi svoj poslovnik o radu;
  - (k) odlučuje o jezičkim aranžmanima za Agenciju;
  - (l) po potrebi, dopunjava spisak dokumenata iz člana 32 stav 1 ove uredbe;
  - (m) određuje unutrašnje uređenje Agencije i usvaja politiku zapošljavanja osoblja Agencije.
3. Upravni odbor može da savjetuje izvršnog direktora o svemu što je striktno povezano sa strateškim razvojem sigurnosti u vazduhoplovstvu, uključujući i istraživanja koja su navedena u članu 26 ove uredbe.
4. Upravni odbor osniva savjetodavno tijelo zainteresovanih strana, s kojim se savjetuje prije donošenja odluka u pitanjima iz stava 2 (c), (e), (f) i (i) ovog člana. Upravni odbor može da se savjetuje sa savjetodavnim tijelom i o drugim pitanjima iz st. 2 i 3 ovog člana. On nije vezan mišljenjem savjetodavnog tijela.
5. Upravni odbor može da osnuje radna tijela, da mu pomažu u izvršavanju njegovih funkcija, uključujući pripremu odluka i praćenje njihovog izvršenja.

Sastav upravnog odbora

Član 34

1. Upravni odbor sastoji se od po jednog predstavnika svake države članice i jednog predstavnika Komisije. Članovi se imenuju na osnovu njihovog priznatog iskustva i posvećenosti civilnom vazduhoplovstvu, rukovodećih sposobnosti i znanja potrebnih za postizanje ciljeva ove uredbe. O tome se u potpunosti obavještava nadležni odbor Evropskog parlamenta. Svaka država članica imenuje člana upravnog odbora i njegovog zamjenika, koji zastupa člana ako je odsutan. Komisija takođe imenuje svog predstavnika i njegovog zamjenika. Mandat traje pet godina. Može da se obnovi.
2. Kad je to primjereno, u pogledu učestvovanja predstavnika trećih država Evrope i uslova za njihovo učestvovanje primjenjuju se aranžmani iz člana 66 ove uredbe.
3. Savjetodavno tijelo iz člana 33 stav 4 ove uredbe imenuje četiri svoja člana da učestvuju u radu upravnog odbora, kao posmatrači. Oni što je više moguće zastupaju različita gledišta u savjetodavnom telu. Njihov mandat traje 30 mjeseci i može da se obnovi samo jednom.

Predsjedavanje upravnim odborom

Član 35

1. Upravni odbor bira među svojim članovima predsjednika i zamjenika predsjednika. Zamjenik predsjednika po službenoj dužnosti zamjenjuje predsjednika kad je spriječen da obavlja dužnosti.
2. Mandat predsjednika i zamjenika predsjednika prestaje s prestankom članstva u upravnom odboru. Shodno tome, mandat predsjednika i zamjenika predsjednika traje tri godine. Mandat može da se obnovi samo jednom.

Sjednice

Član 36

1. Sjednice upravnog odbora saziva predsjednik upravnog odbora.
2. Izvršni direktor učestvuje u raspravama.

3. Upravni odbor održava najmanje dvije redovne sjednice godišnje. Pored toga, sastaje se i na zahtjev predsjednika ili najmanje trećine njegovih članova.
4. Upravni odbor može da pozove svakog čije mišljenje može biti korisno da prisustvuje sjednici kao posmatrač.
5. Članu upravnog odbora mogu, saglasno Poslovniku o radu upravnog odbora, da pomažu savjetnici ili stručnjaci.
6. Upravni odbor ima sekretarijat koji obezbjeđuje Agencija.

Glasanje Član 37

1. Ne dovodeći u pitanje član 39 stav 1 ove uredbe, upravni odbor donosi odluke dvotrećinskom većinom glasova njegovih članova. Na zahtjev člana upravnog odbora, odluka iz člana 33 stav 2(k) ove uredbe donosi se jednoglasno.
2. Svaki član koji je imenovan prema članu 34 stav 1 ove uredbe ima jedan glas. U odsustvu člana, umjesto njega ima pravo da glasa njegov zamjenik. Posmatrači i izvršni direktor Agencije nemaju prava glasa.
3. Poslovnikom o radu upravnog odbora detaljnije se uređuju procedure glasanja, posebno uslovi pod kojima član može da djeluje u ime drugog člana i, po potrebi, svi zahtjevi u vezi s kvorumom.

Funkcije i ovlašćenja izvršnog direktora Član 38

1. Agencijom upravlja njen izvršni direktor koji je potpuno nezavisan u obavljanju svojih poslova. Ne dovodeći u pitanje ovlašćenja Komisije i upravnog odbora, izvršni direktor ne traži i ne prima nikakva uputstva od bilo koje vlade ili drugog organa.
2. Evropski parlament ili Savjet mogu da pozovu izvršnog direktora da im podnese izvještaj o svom radu.
3. Izvršni direktor ima sljedeće funkcije i ovlašćenja:
  - (a) odobrava mjere Agencije navedene u članu 18 ove uredbe, u okviru ograničenja određenih ovom uredbom, njenim pravilima implementacije i drugim važećim pravilima;
  - (b) odlučuje o inspekcijama i istragama kao što je to predviđeno u čl. 54 i 55 ove uredbe;
  - (c) povjerava poslove certifikacije nacionalnim vazduhoplovnim vlastima i kvalifikovanim tijelima, prema smjernicama upravnog odbora;
  - (d) stara se o međunarodnim poslovima i tehničkoj saradnji s trećim državama prema članu 27 ove uredbe;
  - (e) preduzima sve potrebne mjere, uključujući donošenje internih upravnih uputstava i objavljivanje saopštenja, da bi funkcionisanje Agencije bilo saglasno ovoj uredbi;
  - (f) svake godine priprema nacrt opšteg izvještaja i predaje ga upravnom odboru;
  - (g) primjenjuje ovlašćenja iz člana 29 stav 2 ove uredbe prema osoblju Agencije;
  - (h) priprema procjenu prihoda i rashoda Agencije prema članu 59 ove uredbe i izvršava budžet prema članu 60 ove uredbe;
  - (i) prenosi svoja ovlašćenja na druge članove osoblja Agencije prema postupku koji je predviđen u članu 65 stav 2 ove uredbe;
  - (j) donosi odluke o osnivanju lokalnih kancelarija u državama članicama prema članu 28 stav 3 ove uredbe, uz saglasnost upravnog odbora;
  - (k) priprema i izvršava godišnji program rada;
  - (l) odgovara na zahtjeve za pomoć koji pristignu od Komisije.

Imenovanje visokih rukovodilaca Član 39

1. Izvršni direktor imenuje se na osnovu zasluga i dokumentovane stručnosti i iskustva značajnih za civilno vazduhoplovstvo. Izvršnog direktora imenuje i razrješava upravni odbor, na predlog Komisije. Upravni odbor donosi njegovu odluku tročetvrtinskom većinom glasova članova. Prije imenovanja, upravni odbor može od odabranog kandidata da zatraži da pred nadležnim odborom ili odborima Evropskog parlamenta da pismenu izjavu i odgovori na pitanja njihovih članova.
2. Izvršnom direktoru može da pomaže jedan ili više direktora. Ako je izvršni direktor odsutan ili spriječen, njega zamjenjuje jedan od direktora.
3. Direktori Agencije imenuju se na osnovu profesionalne stručnosti važne za civilno vazduhoplovstvo. Direktore imenuje i razrješava upravni odbor, na predlog izvršnog direktora.
4. Mandat izvršnog direktora i drugih direktora traje pet godina. Mandat direktora može da se obnovi, a mandat izvršnog direktora može da se obnovi samo jednom.

Ovlašćenja odbora za žalbe Član 40

1. U Agenciji se osniva jedan ili više odbora za žalbe.
2. Odbor za žalbe odgovoran je da odlučuje o žalbama na odluke iz člana 44 ove uredbe.
3. Odbor za žalbe se saziva po potrebi. Saglasno postupku koji je predviđen u članu 65 stav 3 ove uredbe, Komisija određuje broj odbora za žalbe i dodjeljuje im poslove.

Sastav odbora za žalbe Član 41

1. Odbor za žalbe sastoji se od predsjednika i dva člana.
2. Predsjednik i članovi imaju zamjenike koji ih zastupaju kad su odsutni.
3. Predsjednika, članove i njihove zamjenike imenuje upravni odbor, s liste stručnih kandidata koju usvaja Komisija.

4. Kad odbor za žalbe smatra da to priroda žalbe zahtijeva, on može da pozove još najviše dva dodatna člana s liste iz stava 3 ovog člana.
5. Kvalifikacije koje su potrebne za imenovanje člana svakog odbora za žalbe, ovlašćenja pojedinih članova u fazi pripreme odlučivanja i uslove za glasanje određuje Komisija, prema postupku koji je predviđen u članu 65 stavu 3 ove uredbe.

Članovi odbora za žalbe

Član 42

1. Mandat članova odbora za žalbe, uključujući i predsjednika i zamjenike članova, traje pet godina. Mandat može da se obnovi.
2. Članovi odbora za žalbe su nezavisni. Pri donošenju odluka nijesu vezani nikakvim uputstvima.
3. Članovi odbora za žalbe ne smiju da obavljaju druge dužnosti u Agenciji. Članovi odbora za žalbe mogu da rade sa skraćenim radnim vremenom.
4. Članovi odbora za žalbe ne mogu tokom mandata biti udaljeni s funkcije, niti s liste stručnih kandidata, izuzev kad za to postoje ozbiljni razlozi i kad Komisija, pošto pribavi mišljenje upravnog odbora, donese takvu odluku.

Isključenje i prigovor

Član 43

1. Članovi odbora za žalbe ne mogu da učestvuju u žalbenom postupku ako imaju neki lični interes ili ako su prije toga kao zastupnici stranke učestvovali u postupku ili u donošenju odluke koja je predmet žalbe.
2. Ako usljed nekog razloga iz stava 1 ovog člana ili drugog razloga član odbora za žalbe smatra da ne treba da učestvuje u žalbenom postupku, on o tome obavještava odbor za žalbe.
3. Stranka u žalbenom postupku može da izjavi prigovor na člana odbora iz razloga iz stava 1 ovog člana ili ako smatra da je član odbora pristrastan. Prigovor nije dopušten ako stranka u žalbenom postupku, uprkos znanja za razlog za prigovor, nije preduzela procesne radnje. Prigovor ne može da se izjavi zbog državljanstva člana.
4. O mjerama koje se preduzimaju u slučajevima iz st. 2 i 3 ovog člana, odbor za žalbe odlučuje bez učešća tog člana. Njega u odboru za žalbe tada zamjenjuje njegov zamjenik.

Odluke koje su predmet žalbe

Član 44

1. Žalba može da se izjavi na odluke koje Agencija donese prema čl. 20, 21, 22, 22a, 22b, 23, 55 ili 64 ove uredbe.
2. Žalba koja je izjavljena prema stavu 1 ovog člana ne odlaže izvršenje odluke. Agencija ipak može da odloži izvršenje odluke, ako smatra da to okolnosti dopuštaju.
3. Žalba na odluku kojom nije obustavljen postupak prema jednoj stranci može da se izjavi samo u žalbi na konačnu odluku, izuzev kad je dopuštena posebna žalba na odluku.

Lica koja mogu da izjave žalbu

Član 45

Svako fizičko ili pravno lice može da izjavi žalbu na odluku koja je na njega naslovljena ili na odluku koja ima direktan i individualan uticaj na njega mada je naslovljena na drugog. Stranka u postupku može biti stranka u žalbenom postupku.

Rok za žalbu i oblik žalbe

Član 46

Žalba, zajedno sa obrazloženjem, izjavljuje se u pismenom obliku Agenciji, u roku od dva mjeseca od kad je lice obaviješteno o mjerama ili, ako obavještenja nema – u roku od dva mjeseca od dana kad je lice saznalo za mjere.

Privremena izmena odluke

Član 47

1. Izvršni direktor može da izmijeni odluku ako smatra da je žalba prihvatljiva i osnovana. Ovo ne važi ako je stranka koja je podnijela žalbu suprotstavljena drugoj stranci u žalbenom postupku.
2. Ako odluka ne bude izmijenjena u roku od mjesec dana od prijema obrazložene žalbe, Agencija odmah odlučuje o tome da li da odloži ili ne odloži izvršenje odluke prema članu 44 stav 2 ove uredbe, i žalbu dostavlja odboru za žalbe.

Ispitivanje žalbe

Član 48

1. Ako je žalba dopuštena, odbor za žalbe ispituje da li je osnovana.
2. Pri ispitivanju žalbe prema stavu 1 ovog člana odbor za žalbe postupa hitno. On poziva stranke u žalbenom postupku, onoliko često koliko je potrebno, da u određenom roku dostave primjedbe na njegova obavještenja ili na izjave drugih stranaka u žalbenom postupku. Stranke u žalbenom postupku imaju pravo da daju usmene izjave.

Odluke o žalbi

Član 49

Odbor za žalbe može da primijeni svako ovlašćenje iz nadležnosti Agencije ili da slučaj prenese nadležnom tijelu Agencije. Ono je vezano odlukom odbora za žalbe.

Tužba Sudu pravde Evropskih zajednica

Član 50

1. Sudu pravde Evropskih zajednica može da se izjavi tužba kojom se zahtijeva poništenje akta Agencije koji pravno obavezuje treću stranu, zbog nečinjenja ili štete koje je Agencija prouzrokovala u toku svog rada.
2. Sudu pravde Evropskih zajednica može da se izjavi tužba za poništenje odluka koje Agencija donese prema čl. 20, 21, 22, 22a, 22b, 23, 55 ili 64 ove uredbe kad se iscrpe svi žalbeni postupci unutar Agencije.
3. Agencija je dužna da preduzme sve mjere potrebne za izvršenje presude Suda pravde Evropskih zajednica.

Direktna žalba

Član 51

Države članice i institucije Zajednice mogu da na odluku Agencije izjave direktnu žalbu Sudu pravde Evropskih zajednica.

ODJELJAK III

Metodi rada

Postupci za izdavanje mišljenja, certifikacionih specifikacija i uputstava za primjenu

Član 52

1. Što je prije moguće po stupanju na snagu ove uredbe upravni odbor uspostavlja transparentne postupke za izdavanje mišljenja, certifikacionih specifikacija, prihvatljivih načina usaglašavanja i uputstava za primjenu iz člana 18 (a) i (c) ove uredbe.

Ovi postupci:

- (a) zasnivaju se na stručnom znanju i iskustvu kojima raspolažu vazduhoplovne regulatorne vlasti država članica;
  - (b) po potrebi, uključuju odgovarajuće stručnjake relevantnih zainteresovanih strana;
  - (c) omogućavaju da Agencija objavljuje dokumente i što više se savjetuje sa zainteresovanim stranama, saglasno vremenskom planu i postupku koji Agenciju obavezuje da pismeno odgovara u postupku savjetovanja.
2. Kad Agencija, na osnovu člana 19 ove uredbe, oblikuje mišljenja, certifikacione specifikacije, prihvatljive načine usaglašavanja i uputstva za primjenu koje treba da primjenjuju države članice, ona uspostavlja postupak po kome se savjetuje s državama članicama. Radi toga Agencija može da osnuje radnu grupu u koju je svaka država članica ovlašćena da imenuje stručnjaka.
  3. Mjere iz člana 18 (a) i (c) ove uredbe i postupci koji su uspostavljeni prema stavu 1 ovog člana objavljuju se u službenoj publikaciji Agencije.
  4. Uspostavljaju se posebni postupci u kojima Agencija preduzima hitne mjere kojima reaguje na sigurnosni problem i obavještava zainteresovane strane o mjerama koje one moraju da preduzmu.

Postupci za donošenje odluka

Član 53

1. Upravni odbor uspostavlja transparentne postupke za donošenje pojedinačnih odluka iz člana 18(d) ove uredbe.

Ovi postupci:

- (a) omogućavaju saslušanje pravnog ili fizičkog lica na koga je odluka naslovljena i svake druge stranke na koju odluka neposredno i individualno utiče;
  - (b) predviđaju obavještanje pravnog ili fizičkog lica o odluci i objavljivanje odluke;
  - (c) predviđaju da pravno ili fizičko lice na koje je odluka naslovljena i svaka druga stranka u postupku budu obaviješteni o pravnom lijeku koji im stoji na raspolaganju prema ovoj uredbi;
  - (d) garantuju da odluka bude obrazložena.
2. Upravni odbor uspostavlja postupke u kojima se detaljno određuju uslovi za obavještanje o odlukama, uz uvažavanje žalbenog postupka.
  3. Uspostavljaju se posebni postupci u kojima Agencija preduzima hitne mjere kojima reaguje na sigurnosni problem i obavještava zainteresovane strane o mjerama koje one moraju da preduzmu.

Inspekcije država članica

Član 54

1. Ne dovodeći u pitanje izvršna ovlašćenja Komisije prema Ugovoru, Agencija pomaže Komisiji u nadzoru nad primjenom ove uredbe i njenih pravila implementacije, tako što sprovodi inspekcije standardizacije u nacionalnim vazduhoplovnim vlastima država članica kao što je to predviđeno u članu 24 stav 1 ove uredbe. Saglasno propisima države članice, ovlašćeno osoblje Agencije i ovlašćeno osoblje koje odredi nacionalni organ koji učestvuje u inspekcijama standardizacije, ima pravo da:

- (a) pregleda odgovarajuće evidencije, podatke, procedure i svaki drugi materijal koji je značajan za postizanje nivoa sigurnosti u vazduhoplovstvu koji je predviđen ovom uredbom;
  - (b) dobije kopije ili izvode iz ovih evidencija, podataka, procedura i drugih materijala;
  - (c) traži usmeno objašnjenje na licu mjesta;
  - (d) uđe u bilo koju relevantnu prostoriju, na teren ili prevozno sredstvo.
2. Osoblje Agencije koje je ovlašćeno da sprovodi inspekciju iz stava 1 ovog člana počinje da primjenjuje svoja ovlašćenja pošto prethodno predoči pismena ovlašćenja u kojima su navedeni predmet i cilj inspekcije i datum njenog početka. Prije inspekcije, Agencija blagovremeno obavještava državu članicu o inspekciji i identitetu ovlašćenog osoblja.
  3. Država članica dužna je da se podvrgne inspekciji i da obezbijedi da se njoj podvrgnu i odgovarajuća lica i organi.

4. Kad inspekcija prema ovom članu obuhvata i inspekciju privrednih društava, preduzetnika ili njihovih udruženja (organizacija) primjenjuje se član 55 ove uredbe. Ako se neko od njih protivi inspekciji, država članica pruža pomoć ovlaštenom osoblju Agencije da sprovede inspekciju.
5. Izvještaji koji budu sačinjeni prema ovom članu stavljaju se na raspolaganje na službenom jeziku/jezicima države članice u kojoj je inspekcija sprovedena.

Istrage privrednih društava

Član 55

1. Agencija može sama da sprovede sve potrebne istrage u privrednim društvima u skladu sa čl. 7, 20, 21, 22, 22a, 22b, 23 i 24 stav 2 ove uredbe ili da ih povjeri nacionalnoj vazduhoplovnoj vlasti ili kvalifikovanim tijelima. Istrage se sprovode prema propisima države članice u kojoj se preduzimaju. Radi toga, lica koja su ovlašćena prema ovoj uredbi imaju ovlašćenje da:
  - (a) pregledaju odgovarajuće evidencije, podatke, procedure i svaki drugi materijal koji je značajan za obavljanje poslova Agencije;
  - (b) dobiju kopije ili izvode iz ovih evidencija, podataka, procedura i drugih materijala;
  - (c) traže usmeno objašnjenje na licu mjesta;
  - (d) uđu u bilo koju odgovarajuću prostoriju, na teren ili prevozno sredstvo;
  - (e) sprovedu inspekciju vazduhoplova u saradnji s državom članicom.
2. Osoblje koje je ovlašćeno da sprovodi istrage iz stava 1 ovog člana počinje da primjenjuje svoja ovlašćenja pošto prethodno predoči pismena ovlašćenja u kojima su navedeni predmet i cilj istrage.
3. Prije početka istrage Agencija blagovremeno obavještava državu članicu u kojoj se istraga sprovodi o samoj istrazi i identitetu ovlašćenog osoblja. Na zahtjev Agencije, ovom ovlašćenom osoblju pri obavljanju njihovih poslova pomaže ovlašćeno osoblje države članice.

Godišnji program rada

Član 56

Cilj godišnjeg programa rada jeste da podstiče trajnu sigurnost evropskog vazduhoplovstva i da omogući usklađenost sa funkcijama, ovlašćenjima i poslovima Agencije koji su određeni ovom uredbom. U godišnjem programu rada jasno se navode poslovi koji su Agenciji dodati, izmijenjeni ili ukinuti u odnosu na prethodnu godinu. Prikaz godišnjeg programa rada zasniva se na metodologiji koju Komisija koristi u okviru upravljanja zasnovanog na djelatnostima (*Activity-Based Management*).

Opšti godišnji izvještaj

Član 57

Opšti godišnji izvještaj opisuje način na koji je Agencija ispunila svoj godišnji program rada. On jasno navodi poslove koji su Agenciji dodati, izmijenjeni ili ukinuti u odnosu na prethodnu godinu. Izvještaj prikazuje aktivnosti Agencije i vrednuje njene rezultate sa stanovišta ciljeva i vremenskog plana, rizika povezanih sa njenim aktivnostima, upotrebe resursa i opšteg poslovanja.

Transparentnost i komunikacije

Član 58

1. Na dokumente Agencije primjenjuje se Uredba (EZ) br. 1049/2001.
2. Agencija može na sopstvenu inicijativu da podstiče komunikaciju u oblastima iz njene nadležnosti. Pored publikacije iz člana 53 stav 3 ove uredbe, ona posebno omogućava javnosti i zainteresovanim stranama brzo, objektivno, pouzdano i lako razumljivo obavještavanje o svom radu.
3. Svako pravno i fizičko lice može da se pismeno obrati Agenciji na svakom jeziku iz člana 314 Ugovora. Ono ima pravo na odgovor na istom jeziku.
4. Obavještenja koja Agencija prikupi prema ovoj uredbi podliježu Uredbi Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 45/2001 od 18. decembra 2000. godine o zaštiti pojedinaca pri obradi ličnih podataka u institucijama i organima Zajednice i o slobodnom protoku takvih podataka.

ODJELJAK IV

Finansijski zahtjevi

Budžet

Član 59

1. Prihodi Agencije sastoje se od:
  - (a) doprinosa Zajednice;
  - (b) doprinosa svake evropske treće države s kojom je Agencija zaključila aranžman iz člana 66 ove uredbe;
  - (c) taksi koje plaćaju podnosioci zahtjeva ili imaoci certifikata i odobrenja koje izdaje Agencija;
  - (d) naknada za publikacije, obuku i druge usluge Agencije;
  - (e) dobrovoljnih finansijskih doprinosa država članica, trećih država ili drugih subjekata, ako ne ugrožavaju nezavisnost i nepristrasnost rada Agencije.
2. Rashodi Agencije obuhvataju troškove za osoblje, upravne, infrastrukturne i operativne troškove.
3. Prihodi i rashodi su uravnoteženi.

4. Regulatorni budzet i takse koje se propisuju i ubiraju za djelatnost certifikacije posebno se prikazuju u budzetu Agencije.
  5. Upravni odbor svake godine, na osnovu nacrtu izvještaja o procjeni prihoda i rashoda, sačinjava izvještaj o procjeni prihoda i rashoda Agencije za narednu budžetsku godinu.
  6. On najkasnije do 31. marta upućuje Komisiji i državama s kojima je Zajednica zaključila aranžmane iz člana 66 ove uredbe izvještaj o procjeni iz stava 5 ovog člana, koji uključuje nacrt plana uspostavljanja Agencije i privremeni program rada.
  7. Izvještaj o procjeni Komisija dalje upućuje budžetskom organu, zajedno sa prethodnim nacrtom opšteg budžeta Evropske unije.
  8. Koristeći izvještaj o procjeni, Komisija unosi u prethodni nacrt opšteg budžeta Evropske unije procjene koje smatra nužnim za plan uspostavljanja Agencije i iznos subvencija iz opšteg budžeta i prilaže ga budžetskom organu, prema članu 272 Ugovora.
  9. Budžetski organ odobrava budžetska sredstva za subvencionisanje Agencije. On usvaja i plan uspostavljanja Agencije.
  10. Budžet usvaja upravni odbor. Budžet postaje konačan kad se usvoji opšti budžet Evropske unije. Po potrebi, usklađuje se s njime.
  11. Upravni odbor što prije obavještava budžetski organ o namjeri da izvede projekat koji može da ima značajne finansijske posljedice po finansiranje budžeta, posebno kad je povezan sa imovinom, kao što su zakup ili kupovina zgrada. O tome obavještava i Komisiju.
- Kad jedno odjeljenje budžetskog organa obavjesti upravni odbor o namjeri da izda mišljenje o projektu, ono upućuje svoje mišljenje upravnom odboru u roku od šest nedjelja od dana prijema obavještenja o projektu.

Izvršenje budžeta i nadzor

Član 60

1. Budžet Agencije izvršava izvršni direktor.
2. Najkasnije do 1. marta poslije budžetske godine računovođa Agencije šalje privremeni završni račun računovođi Komisije, sa izvještajem o izvršenju budžeta i finansijskom poslovanju za budžetsku godinu. Računovođa Komisije konsoliduje privremene završne račune institucija i decentralizovanih organa prema članu 128 Uredbe Savjeta (EZ, Euratom) br. 1605/2002 od 25. juna 2002. godine o finansijskoj uredbi koja se primjenjuje na opšti budžet Evropskih zajednica.
3. Računovođa Komisije upućuje Revizorskom sudu najkasnije do 31. marta poslije budžetske godine privremeni završni račun Agencije, sa izvještajem o izvršenju budžeta i finansijskom poslovanju za budžetsku godinu. Izvještaj o izvršenju budžeta i finansijskom poslovanju za budžetsku godinu upućuje se i Evropskom parlamentu i Savjetu.
4. Pošto primi primjedbe Revizorskog suda na privremeni završni račun Agencije prema članu 129 Uredbe Savjeta (EZ, Euratom) br. 1605/2002, izvršni direktor priprema završni račun Agencije na sopstvenu odgovornost i prilaže ga upravnom odboru na mišljenje.
5. Upravni odbor daje mišljenje o završnom računu Agencije.
6. Izvršni direktor najkasnije do 1. jula poslije budžetske godine šalje završni račun Evropskom parlamentu, Savjetu, Komisiji i Revizorskom sudu, s mišljenjem upravnog odbora.
7. Završni račun Agencije se objavljuje.
8. Izvršni direktor odgovara Revizorskom sudu na njegove primjedbe najkasnije do 30. septembra. Svoj odgovor on upućuje i upravnom odboru.
9. Izvršni direktor upućuje Evropskom parlamentu, na njegov zahtjev, podatke potrebne da se nesmetano razriješi budžetska godina, kao što je to predviđeno u članu 146 stav 3 Uredbe Savjeta (EZ, Euratom) br. 1605/2002.
10. Evropski parlament, na preporuku Savjeta donešenu kvalifikovanom većinom, daje prije 30. avgusta godine N + 2 razrješenje izvršnom direktoru u pogledu izvršenja budžeta za godinu N.

Suzbijanje prevara

Član 61

1. Na suzbijanje prevara, korupcije i drugih nezakonitih radnji neograničeno se primjenjuje Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 1073/1999 od 25. maja 1999. godine o istragama koje vodi Evropska kancelarija za sprječavanje prevara (*OLAF*).
2. Agencija pristupa Međuinstitucionalnom sporazumu koji su 25. maja 1999. godine zaključili Evropski parlament, Savjet Evropske unije i Komisija Evropskih zajednica koji uređuje unutrašnje istrage Evropske kancelarije za sprječavanje prevara i bez odlaganja usvaja odgovarajuće propise koji se primjenjuju na njeno osoblje.
3. Odluke o finansiranju i iz njih proizlazeći izvršni sporazumi i instrumenti izričito određuju da Revizorski sud i *OLAF* mogu da, po potrebi, na licu mjesta provjere primaoc sredstava Agencije i posrednike odgovorne za njihovo dodjeljivanje.

Procjena

Član 62

1. Upravni odbor naručuje nezavisnu eksternu procjenu primjene ove uredbe u roku od tri godine od dana kad Agencija počne svoje poslove i potom na svakih pet godina.
2. Pri procjeni ispituje se učinak s kojim Agencija obavlja njene poslove. Vrednuje se uticaj ove uredbe, Agencije i njenih metoda rada na uspostavljanje visokog nivoa sigurnosti u civilnom vazduhoplovstvu. Pri procjeni uvažavaju se stanovišta interesnih grupa na evropskom i nacionalnom nivou.
3. Upravni odbor prima ishod procjene, pa Komisiji daje preporuke o eventualnim promjenama ove uredbe ili promjenama u Agenciji ili njenim metodima rada, a Komisija ove preporuke, svoje mišljenje i odgovarajuće predloge upućuje Evropskom parlamentu i Savjetu. Po potrebi, uključuje se akcioni plan s vremenskim planom. Ishod procjene i preporuke se objavljuju.

Finansijska pravila

Član 63

Na Agenciju se primjenjuju finansijska pravila koja usvoji upravni odbor, poslije savjetovanja s Komisijom. Ne smije da se odstupa od Uredbe Komisije (EZ, Euratom) br. 2343/2002 od 19. novembra 2002. godine o opštem finansijskom uređenju za organe iz člana 185 Uredbe Savjeta (EZ, Euratom) br. 1605/2002 o finansijskom uređenju opšteg budžeta Evropskih zajednica, izuzev ako se odstupanje posebno ne zahtjeva za rad Agencije, a Komisija na to izda prethodnu saglasnost.

Uređivanje taksi i naknada

Član 64

1. Mjere koje su namijenjene za izmjene sporednih elemenata ove uredbe u pogledu taksi i naknada njenim dopunjavanjem, usvajaju se prema regulatornom postupku koji je detaljno naveden u članu 65 stav 4 ove uredbe.
  2. Komisija se savjetuje sa upravnim odborom o predlogu mjera iz stava 1 ovog člana.
  3. Mjere iz stava 1 ovog člana posebno uređuju za šta se sve plaćaju takse i naknade prema članu 59 stav 1 (c) i (d) ove uredbe, visinu taksi i naknada i način na koji se one plaćaju.
  4. Takse i naknade ubiraju se za:
    - (a) izdavanje i produženje važenja (obnavljanje) certifikata i s tim povezane funkcije stalnog nadzora;
    - (b) pružanje usluga; prikazuju se stvarni troškovi svake pojedinačne usluge;
    - (c) obradu žalbi.
- Sve takse i naknade izražavaju se i plaćaju u eurima.
5. Iznos taksi i naknada određuje se tako da prihodi od njih načelno budu dovoljni za pokriće svih troškova pruženih usluga. Ove takse i naknade, uključujući i one prikupljene 2007. godine, jesu namjenski prihod Agencije.

POGLAVLJE IV ZAVRŠNE ODREDBE

Odbor

Član 65

1. Komisiji pomaže odbor.
  2. Kod pozivanja na ovaj stav, primjenjuju se čl. 3 i 7 Odluke 1999/468/EZ, uzimajući u obzir njen član 8.
  3. Kod pozivanja na ovaj stav, primjenjuju se čl. 5 i 7 Odluke 1999/468/EZ, uzimajući u obzir njen član 8. Rok iz člana 5 stav 6 Odluke 1999/468/EZ je mjesec dana.
  4. Kod pozivanja na ovaj stav, primjenjuju se član 5a st. 1 do 4 i član 7 Odluke 1999/468/EZ, uzimajući u obzir njen član 8.
  5. Kod pozivanja na ovaj stav, primjenjuju se član 5a st. 1 do 4 i 5 tačka b i član 7 Odluke 1999/468/EZ, uzimajući u obzir njen član 8. Rokovi iz člana 5a st. 3 c, 4 b i 4 e Odluke 1999/468/EZ su 20 dana.
  6. Kod pozivanja na ovaj stav, primjenjuju se član 5a st. 1, 2, 4, 5 b i 6 i član 7 Odluke 1999/468/EZ, uzimajući u obzir njen član 8.
  7. Kod pozivanja na ovaj stav, primjenjuje se član 6 Odluke 1999/468/EZ.
- Prije donošenja svoje odluke, Komisija se savjetuje sa odborom iz stava 1 ovog člana. Rok iz člana 6 stav b Odluke 1999/468/EZ je tri mjeseca. Kad država članica uputi Savjetu odluku Komisije, Savjet može kvalifikovanom većinom, u roku od tri mjeseca, da donese drugačiju odluku.

Izmjene i dopune

Član 65a

Saglasno odredbama Ugovora, Komisija predlaže izmjene i dopune uredbi (EZ) br. 549/2004, (EZ) br. 550/2004, (EZ) br. 551/2004 i (EZ) br. 552/2004, da bi se uvažili zahtjevi iz ove uredbe.

Učešće trećih evropskih država

Član 66

Agencija je otvorena za učešće evropskih trećih država koje su ugovorne strane Čikaške konvencije, koje su zaključile sporazume sa Evropskom zajednicom i koje su usvojile i primjenjuju propise Zajednice u oblastima obuhvaćenim ovom uredbom i njenim pravilima implementacije. Shodno odgovarajućim odredbama ovih sporazuma razvijaju se aranžmani kojima se, pored ostalog, određuju priroda, obim i detaljna pravila za učešće ovih država u radu Agencije, uključujući odredbe o finansijskim doprinosima i osoblju.

Početak rada Agencije

Član 67

1. Agencija preuzima poslove certifikacije prema članu 20 ove uredbe od 28. septembra 2003. godine. Do tada države članice nastavljaju da primjenjuju važeće propise.
2. Tokom dodatnog prelaznog perioda od 42 mjeseca od datuma iz stava 1 ovog člana, države članice mogu da nastave da izdaju certifikate i odobrenja odstupajući od čl. 5, 6, 12 i 20 ove uredbe – pod uslovima koje odredi Komisija u mjerama usvojenim za izvršenje navedenih članova. Kada u tom slučaju države članice izdaju certifikate na osnovu certifikata izdatih u trećim državama, mjere koje usvaja Komisija moraju da uvažavaju načela iz člana 12 stav 2 (b) i (c) ove uredbe.

Kazne

Član 68

Države članice određuju kazne za povredu ove uredbe i pravila za njegovo izvršenje. Kazne moraju da budu djelotvorne, srazmjerne i odvraćajuće.

Ukidanja

Član 69

1. Ovom uredbom ukida se Uredba (EZ) br. 1592/2002, ne dovodeći u pitanje odredbe podstava 2 ovog stava. Pozivanja na ukinutu uredbu uzimaju se kao pozivanja na ovu uredbu, saglasno uporednoj tabeli iz Aneksa VI ove uredbe.
2. Stupanjem na snagu mjera iz člana 7 stava 6 ove uredbe ukida se Uputstvo Savjeta 91/670/EEZ.
3. Aneks III Uredbe (EEZ) br. 3922/91 briše se danom stupanja na snagu mjera iz člana 8 stav 5 ove uredbe.
4. Odredbe člana 11 ove uredbe, primjenjuju se na proizvode, djelove, uređaje, lica i organizacije čija je certifikacija obavljena ili priznata prema aktima iz st. 1, 2 i 3 ovog člana.
5. Stupanjem na snagu mjera iz člana 10 stav 5 ove uredbe ukida se Uputstvo Evropskog parlamenta i Savjeta 2004/36/EZ, pri čemu se ne dovode u pitanje pravila za izvršenje iz člana 8 stav 2 ovog uputstva.

Stupanje ove uredbe na snagu

Član 70

Ova uredba stupa na snagu 20. dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Evropske unije”.
Odredbe čl. 5, 6, 7, 8, 9 i 10 ove uredbe, primjenjuju se od datuma navedenih u odgovarajućim pravilima donesenim za izvršenje navedenih odredaba ove uredbe, ali ne kasnije od 8. aprila 2012. godine.
Ova uredba je obavezujuća u potpunosti i direktno primjenljiva u svim državama članicama.

U Strazburgu, 20. februara 2008. godine.

Za Evropski parlament
Predsjednik
H.-G.Pöttering

Za Savjet
Predsjednik
J.Lenarčič

ANEKS I

OSNOVNI ZAHTJEVI ZA PLOVIDBENOST IZ ČLANA 5 OVE UREDBE

1. *Integritet proizvoda: Integritet proizvoda obezbjeđuje se za sve uslove leta koji se očekuju tokom operativnog vijeka vazduhoplova. Usklađenost sa zahtjevima pokazuje se procjenama ili analizama kojima, po potrebi, mogu da se pridodaju testovi.*
  - 1.a. Strukture i materijali: integritet strukture vazduhoplova obezbjeđuje se saglasno operativnom opsegu vazduhoplova i dovoljno iznad njega, uključujući pogonski sistem, i održava se tokom operativnog vijeka vazduhoplova.
    - 1.a.1. Svi djelovi vazduhoplova čiji otkaz može da umanjuje integritet strukture moraju da se, bez štetnih deformacija ili otkaza, usklade sa sljedećim uslovima. Ovo obuhvata sve djelove koji imaju značajnu masu i sredstva za njihovo učvršćivanje.
      - 1.a.1.a. Moraju da se uvažavaju sve kombinacije opterećenja koje se razumno očekuju u okviru ili dovoljno iznad okvira mase, težišta, operativnih opsega i operativnog vijeka vazduhoplova. Ovo uključuje i opterećenja usljed udara vjetra, manevara, presurizacije kabine, pomjeranja pokretnih površina vazduhoplova i upotrebe upravljačkih sistema i pogonskog sistema vazduhoplova, kako u vazduhu, tako i na zemlji.
        - 1.a.1.b. Moraju da se uvažavaju opterećenja i mogući otkazi izazvani prinudnim slijetanjem na zemlju ili na vodu.
        - 1.a.1.c. Moraju da se uvažavaju dinamička dejstva pri reakciji strukture na sva opterećenja.
      - 1.a.2. Vazduhoplov ne smije da ima aeroelastičnu nestabilnost i prekomjerne vibracije.
      - 1.a.3. Proizvodni procesi i materijali koji su korišćeni pri konstrukciji vazduhoplova moraju da rezultiraju poznatim i ponovljivim karakteristikama strukture vazduhoplova. Uvažava se svaka promjena svojstava materijala koja je vezana za operativnu sredinu vazduhoplova.
      - 1.a.4. Dejstva cikličnog opterećenja, propadanja prouzrokovana okruženjem i slučajni i pojedinačni izvori oštećenja ne smiju da umanjuje integritet strukture ispod prihvatljivog nivoa preostale čvrstine. Za ove slučajeve objavljuju se potrebna uputstva za obezbjeđivanje kontinuirane ploidbenosti.
    - 1.b. Pogon: integritet pogonskog sistema (tj. motora i elise, ako ona postoji) obezbjeđuje se prema operativom opsegu pogonskog sistema i dovoljno iznad njega i održava tokom operativnog vijeka pogonskog sistema.
      - 1.b.1. Pogonski sistem mora da, u okviru navedenih granica, proizvodi zahtijevani potisak ili snagu u svim uslovima leta, pri čemu se uzimaju u obzir dejstva i uslovi okruženja.
      - 1.b.2. Proizvodni postupci i materijali koji se koriste pri konstrukciji pogonskog sistema moraju da rezultiraju poznatim i ponovljivim strukturnim ponašanjem. Uvažava se svaka promjena svojstava materijala koje je vezana za okruženje.
      - 1.b.3. Dejstva cikličnog opterećenja pogonskog sistema vazduhoplova, pogoršanje prouzrokovano okruženjem i mogući otkaz dijela ne smiju da umanjuje integritet pogonskog sistema ispod prihvatljivog nivoa. Za ove slučajeve objavljuju se potrebna uputstva za obezbjeđivanje kontinuirane ploidbenosti vazduhoplova.
      - 1.b.4. Moraju da se objave sva potrebna uputstva, obavještenja i zahtjevi koji omogućavaju sigurno i ispravno povezivanje između pogonskog sistema i vazduhoplova.
    - 1.c. Sistemi i oprema
      - 1.c.1. Vazduhoplov ne smije da ima projektne karakteristike ili detalje za koje je iskustvo pokazalo da su opasni.
      - 1.c.2. Vazduhoplov, uključujući sisteme, opremu i uređaje koji se zahtijevaju certifikaciju tipa ili u operativnim pravilima, moraju da funkcionišu kako je to određeno, pod svim predvidivim operativnim uslovima i saglasno operativnom opsegu i dovoljno iznad njega, uz uvažavanje operativne sredine sistema, opreme ili uređaja. Ostali sistemi, oprema i uređaji koji se ne zahtijevaju certifikaciju tipa ili koji se ne zahtijevaju u operativnim pravilima ne smiju, nezavisno od toga da li su ispravni ili ne, da umanjuje sigurnost ili da ugroze ispravno funkcionisanje bilo kog drugog sistema, opreme ili uređaja. Korišćenje sistema, opreme i uređaja ne smije da iziskuje posebne sposobnosti ili snagu.
      - 1.c.3. Sistemi vazduhoplova, oprema i s njima povezani uređaji, posmatrani odvojeno i u međusobnoj vezi, moraju biti tako projektovani da bilo koji katastrofalni otkaz ne može poteći od pojedinačnog otkaza za koji ne može da se pokaže da je izuzetno malo vjerovatan, kao i da postoji obrnut odnos između vjerovatnoće otkaza i ozbiljnosti njegovih dejstava na vazduhoplov i njegove putnike. Od navedenog kriterijuma pojedinačnog otkaza prihvataju se odgovarajuća odstupanja vezana za veličinu i raznolikost konfiguracija vazduhoplova, usljed čega može da se dogodi da navedeni kriterijum pojedinačnog otkaza ne ispune neki djelovi i neki sistemi helikoptera i malih aviona.
      - 1.c.4. Podaci koji su potrebni za siguran let i podaci koji utiču da let ne bude siguran dostavljaju se posadi ili, po potrebi, osoblju za održavanje, na jasan, nedvosmislen i dosljedan način. Sistemi, oprema i komande, uključujući oznake i obavještenja, moraju da budu tako projektovani i postavljeni da umanjuje mogućnost grešaka koje mogu da izazovu opasnost.
      - 1.c.5. Pri projektovanju potrebne su mjere predostrožnosti kako bi se što više umanjile opasnosti vazduhoplovu i putnicima, u vazduhoplovu i izvan njega, uključujući zaštitu od mogućih velikih kvarova ili poremećaja nekog uređaja vazduhoplova.
    - 1.d. Kontinuirana ploidbenost
      - 1.d.1. Izrađuju se uputstva za kontinuiranu ploidbenost da bi se omogućilo da se standard ploidbenosti za certifikaciju tipa vazduhoplova održava tokom operativnog vijeka vazduhoplova.
      - 1.d.2. Obezbeđuju se sredstva koja omogućavaju inspekciju, podešavanje, podmazivanje, uklanjanje ili zamjenu djelova i uređaja, kad je to potrebno za održavanje kontinuirane ploidbenosti.

- 1.d.3. Uputstva za kontinuiranu plovidbenost vazduhoplova moraju da budu u formi jednog priručnika ili više njih, zavisno od brojnosti potrebnih podataka. Priručnici sadrže uputstva za održavanje i popravke, podatke o servisiranju, procedure za otkrivanje kvarova i inspekcije, u obliku koji je pogodan za praktičnu upotrebu priručnika.
- 1.d.4. Uputstva za kontinuiranu plovidbenost sadrže ograničenja plovidbenosti, kojima se određuje vrijeme za obaveznu zamjenu, intervali između inspekcija i procedure u kojima se sprovede inspekcije.
2. *Aspekti plovidbenosti pri proizvodnji*
  - 2.a. Treba da se pokaže da je, radi obezbjeđivanja zadovoljavajućeg nivoa sigurnosti lica koja se nalaze u vazduhoplovu ili na zemlji za vrijeme korišćenja komponente, učinjeno sljedeće:
    - 2.a.1. Određuju se vrste operacija za koje je vazduhoplov odobren i ograničenja i podaci koji su neophodni za siguran let, uključujući dejstva i ograničenja koja proizlaze iz okruženja.
    - 2.a.2. Vazduhoplovom mora sigurno da se upravlja i manevriše u svim predviđenim uslovima leta, pa i poslije otkaza jednog pogonskog sistema ili više njih. Dužna pažnja obraća se snazi pilota, unutrašnjosti letачke kabine, radnom opterećenju pilota i drugim ljudskim faktorima, kao i fazi i trajanju leta.
    - 2.a.3. Prelaz iz jedne u drugu fazu leta mora da bude jednostavan i da ne zahtijeva posebne sposobnosti ili oprez pilota ili posebnu izdržljivost ili posebno radno opterećenje u svim mogućim operativnim uslovima.
    - 2.a.4. Vazduhoplov mora da pokaže takvu stabilnost da se pred pilota ne postave prekomjerni zahtjevi, uzimajući u obzir fazu leta i njeno trajanje.
    - 2.a.5. Utvrđuju se procedure za korišćenje vazduhoplova u normalnim situacijama, u slučaju otkaza i u stanju nužde.
    - 2.a.6. Vazduhoplov mora da ima, zavisno od njegovog tipa, alarme i druge znakove upozorenja kojima se sprječava prekoračenje operativnog opsega vazduhoplova.
    - 2.a.7. Performanse vazduhoplova i njegovih sistema omogućavaju da se vazduhoplov sigurno vrati iz ekstremnih stanja u koja može doći.
  - 2.b. Podaci o operativnim ograničenjima i drugi podaci koji su neophodni za sigurno korišćenje vazduhoplova dostupni su članovima posade.
  - 2.c. Operacije proizvoda štite se od opasnosti izazvanih različitim spoljnim ili unutrašnjim nepovoljnim uslovima, uključujući i uslove u okruženju.
    - 2.c.1. Nijedna situacija koja nije sigurna ne smije da nastane usljed izloženosti pojavama kao što su, prije svega, nepovoljne vremenske prilike, grmljavina, udari ptica, visoko frekventna polja zračenja, ozon itd, koje razumno mogu da se očekuju tokom operacija proizvoda.
    - 2.c.2. Odjeljci kabine moraju da pruže putnicima odgovarajuće uslove za prevoz i primjerenu zaštitu od očekivanih opasnosti do kojih može doći u toku letачkih operacija ili koje su posljedica stanja nužde, uključujući požar, dim, otrovne gasove i opasnosti zbog opadanja pritiska u kabini vazduhoplova. Preduzimaju se mjere predostrožnosti da bi se putnicima pružila razumna mogućnost da izbjegnju ozbiljne povrede, da brzo napuste vazduhoplov, i da se sačuvaju od dejstva sila usporavanja vazduhoplova kod prinudnog slijetanja na zemlju ili na vodu. Za slučaj potrebe, omogućavaju se jasna i nedvosmislena obavještenja i znakovi kojima se putnicima daju uputstva o pravilnom ponašanju u slučaju prinudnog slijetanja, kao i obavještenja i znakovi o mjestima na kojima se nalazi sigurnosna oprema i načinu njene pravilne upotrebe. Neophodna sigurnosna oprema mora da bude lako dostupna.
    - 2.c.3. Odjeljci za posadu moraju da budu opremljeni svim sredstvima koja olakšavaju izvođenje letачkih operacija, uključujući sredstva koja omogućavaju zapažanje situacije i upravljanje bilo kojom uobičajenom ili vanrednom situacijom. Okruženje u odjeljcima za posadu ne smije da ugrozi mogućnost posade da obavlja dužnosti i mora tako da bude projektovano da se izbjegne međusobno ometanje članova posade za vrijeme operacija i pogrešna upotreba komandi.
3. *Organizacije (uključujući preduzetnike koji se bave projektovanjem, proizvodnjom ili održavanjem)*
  - 3.a. Organizacijama se izdaju odobrenja ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
    - 3.a.1. Organizacija mora imati sva sredstva koja su potrebna za obim njene djelatnosti. Ona, prije svega, obuhvataju objekte i uređaje, osoblje, opremu, alat i materijal, dokumentaciju koja opisuje djelatnost, odgovornosti i procedure, pristup do odgovarajućih podataka i vođenje evidencije.
    - 3.a.2. Organizacija mora da uvede i održava sistem upravljanja koji joj omogućava da kontinuirano bude usklađena sa ovim osnovnim zahtjevima za plovidbenost i da teži stalnom poboljšavanju ovog sistema.
    - 3.a.3. Organizacija mora, po potrebi, da zaključi ugovore s drugim organizacijama, čime se omogućava njena kontinuirana usklađenost sa osnovnim zahtjevima za plovidbenost.
    - 3.a.4. Organizacija uspostavlja sistem prijavljivanja događaja i/ili sistem obrade svakog događaja, koji se koristi unutar sistema upravljanja iz tačke 3.a.2 i u okviru ugovora iz tačke 3.a.3, da bi se doprinelo težnji za stalnim poboljšavanjem sigurnosti komponente.
  - 3.b. Na organizacije koje se bave obukom osoblja za održavanje ne primjenjuju se uslovi iz tač. 3.a.3 i 3.a.4

ANEKS II

VAZDUHOPLOVI IZ ČLANA 4 STAV 4 OVE UREDBE

Odredbе člana 4 st. 1, 2 i 3 ove uredbe ne primjenjuju se na vazduhoplove koji ulaze u jednu ili više dole navedenih kategorija:

- (a) vazduhoplovi istorijskog karaktera koji ispunjavaju sljedeće kriterijume:
  - (i) ne-složeni vazduhoplovi:
    - čiji je početni projekat izrađen prije 1. januara 1955. godine, i
    - čija je proizvodnja prekinuta prije 1. januara 1975. godine;
  - ili
  - (ii) vazduhoplovi koji imaju jasnu istorijsku važnost zbog:
    - učešća u važnom istorijskim događaju, ili
    - istaknutog mjesta u razvoju vazduhoplovstva, ili
    - važne uloge koju su odigrali u okviru oružanih snaga države članice;
- (b) vazduhoplovi koji su posebno projektovani ili modifikovani za potrebe istraživanja, eksperimentalne i naučne svrhe, i najvjerovatnije će se proizvesti u jako ograničenom broju;
- (c) vazduhoplovi čijih je najmanje 51% izgradio amater ili neprofitno udruženje amatera za sopstvene potrebe i bez komercijalnog cilja;
- (d) vazduhoplovi koji su bili u upotrebi u vojnim snagama, izuzev vazduhoplova čije je projektne standarde usvojila Agencija;
- (e) avioni, helikopteri ili padobrani s pogonom koji nemaju više od dva sjedišta i čija je najveća dopuštena masa pri polijetanju (MTOM), koja je određena u državi članici, ne prelazi:
  - (i) 300 kg, za kopnene avione/helikoptere jednosjede; ili
  - (ii) 450 kg, za kopnene avione/helikoptere dvosjede; ili
  - (iii) 330 kg, za amfibije ili hidroavione/helikoptere jednosjede; ili
  - (iv) 495 kg, za amfibije ili hidroavione/helikoptere dvosjede ako je njihova najveća dopuštena masa pri polijetanju, kad se koriste i kao hidroavioni/helikopteri i kao kopneni avioni/helikopteri, ispod MTOM ograničenja postavljenih u obje kategorije, u zavisnosti kako se koriste; ili
  - (v) 472,5 kg, za kopnene avione dvosjede opremljene padobranskim sistemom za sigurno zaustavljanje aviona koji je montiran na nosaču aviona; ili
  - (vi) 315 kg, za kopnene avione jednosejde opremljene padobranskim sistemom za sigurno zaustavljanje aviona koji je montiran na nosaču aviona, i avione koji imaju brzinu kočenja ili najmanju trajnu brzinu letjenja u konfiguraciji za slijetanje koja ne prelazi 35 čvorova od kalibrisane brzine leta (CAS);
- (f) žiroplani jednosjedi i dvosjedi s najvećom dopuštenu masom pri polijetanju koja ne prelazi 560 kg;
- (g) jedrilice, uključujući i one koje se nožno lansiraju, čija maksimalna masa kada su prazne ne prelazi 80 kg u verziji jednosjeda ili 100 kg u verziji dvosjeda;
- (h) replike vazduhoplova koji zadovoljavaju kriterijume pod (a) ili (d), za koje je projekat strukture sličan originalnom vazduhoplovu;
- (i) bespilotne letjelice čija operativna masa ne prelazi 150 kg;
- (j) svaki drugi vazduhoplovi čija masa kad su prazni, sa gorivom, ne prelazi 70 kg,.

ANEKS III

OSNOVNI ZAHTJEVI ZA DOZVOLE PILOTA IZ ČLANA 7 OVE UREDBE

1. *Obuka*
- 1.a. *Opšte*
- 1.a.1. Lice koje pristupa letačkoj obuci pilota vazduhoplova mora da ima dovoljnu obrazovnu, fizičku i mentalnu zrelost za sticanje, zadržavanje i pokazivanje odgovarajućeg teorijskog znanja i praktičnih sposobnosti.
- 1.b. *Teorijsko znanje*
- 1.b.1. Pilot stiče i održava teorijsko znanje koje je primjereno njegovim funkcijama u vazduhoplovu i srazmjerno rizicima povezanim s vrstom aktivnosti. Ono najmanje obuhvata:
  - (i) vazduhoplovno pravo;
  - (ii) opšte znanje o vazduhoplovima;
  - (iii) tehnička znanja povezana s kategorijom vazduhoplova;
  - (iv) planiranje i obavljanje leta;
  - (v) sposobnosti i ograničenja ljudi;
  - (vi) meteorologiju;
  - (vii) navigaciju;
  - (viii) operativne procedure, uključujući upravljanje resursima;
  - (ix) principe letjenja;
  - (x) komunikacije;
  - (xi) sposobnosti koje nisu tehničke prirode, uključujući otkrivanje i upravljanje prijetnjama i greškama.
- 1.c. *Pokazivanje i održavanje teorijskog znanja*
- 1.c.1. Sticanje i održavanje teorijskog znanja pokazuje se kontinuiranom procjenom tokom obuke, a kad je potrebno – i ispitima.
- 1.c.2. Stečeni nivo teorijskog znanja se održava. Pokazuje se redovnim procjenama, ispitima, testovima i provjerama. Učestalost ispita, testova i provjera srazmjerna je rizicima povezanim s vrstom aktivnosti.
- 1.d. *Praktične sposobnosti*
- 1.d.1. Pilot stiče i održava praktične sposobnosti koje su primjerene njegovim funkcijama u vazduhoplovu. Praktične sposobnosti srazmjerne su rizicima povezanim s vrstom aktivnosti i, ako to odgovara funkcijama koje se izvršavaju u vazduhoplovu, obuhvataju:
  - (i) aktivnosti prije i tokom leta, uključujući određivanje performansi vazduhoplova i mase i položaja težišta vazduhoplova, pregled i servisiranje vazduhoplova, planiranje goriva, procjenu meteoroloških uslova, planiranje rute, poznavanje ograničenja koja proizlaze iz sistema upravljanja vazдушnim prostorom i raspoloživosti poletno-sletnih staza;
  - (ii) poznavanje operacija i saobraćaja na aerodromu;
  - (iii) mjere opreza i procedure za izbegavanje sudara;
  - (iv) provjeru vazduhoplova spoljašnjim vizuelnim pregledom;
  - (v) manevre u letu, uključujući i kritične situacije i s njima povezane nestandardne manevre ako su tehnički izvodljivi;
  - (vi) uobičajena polijetanja i slijetanja i polijetanja i slijetanja s bočnim vetrom;
  - (vii) letjenje samo primjenom instrumenata, ako odgovara vrsti aktivnosti;
  - (viii) operativne procedure, uključujući timske vještine i upravljanje resursima, zavisno od vrste operacija i od toga da li je letačka posada jednočlana ili višečlana;
  - (ix) navigaciju i primjenu pravila letjenja uz korišćenje vizuelnog pristupa ili navigacionih sredstava;
  - (x) operacije u vanrednim situacijama i stanju nužde, uključujući simulirane kvarove opreme;
  - (xi) usklađenost sa uslugama u vazдушnom saobraćaju i postupcima komunikacije;
  - (xii) posebne aspekte tipa i klase vazduhoplova;
  - (xiii) dodatnu praktičnu obuku koja se zahtjeva za ublažavanje rizika povezanih s posebnim aktivnostima;
  - (xiv) sposobnosti koje nisu tehničke prirode, uključujući otkrivanje i upravljanje prijetnjama i greškama, uz korišćenje odgovarajuće metodologije procjene u spoju sa procjenjivanjem tehničkih sposobnosti.
- 1.e. *Pokazivanje i održavanje praktičnih sposobnosti*
- 1.e.1. Pilot pokazuje sposobnost da primjenjuje procedure i manevre na onom nivou stručnosti koji je primjeren funkcijama koje se izvršavaju u vazduhoplovu, putem:
  - (i) upravljanja vazduhoplovom unutar njegovih ograničenja;
  - (ii) izvođenja manevara s lakoćom i tačnošću;

- (iii) izvođenja pravilnih zaključaka i „airmanship-a“;
  - (iv) primjene vazduhoplovnog znanja;
  - (v) održavanja kontrole nad vazduhoplovom u svakom trenutku, tako da sa uspjehom budu okončani preduzeti procedure ili manevri;
  - (vi) sposobnosti koje nisu tehničke prirode, uključujući otkrivanje i upravljanje prijetnjama i greškama, uz korišćenje odgovarajuće metodologije procjene u spoju sa procjenjivanjem tehničkih sposobnosti.
- 1.e.2. Stečeni nivo praktičnih sposobnosti se održava. Pokazuje se redovnim procjenama, ispitima, testovima i provjerama. Učestalost ispita, testova i provjera srazmjerna je nivou rizika povezanog sa aktivnostima.
- 1.f. Poznavanje jezika
- 1.f.1. Pilot pokazuje poznavanje jezika na onom nivou koji je primjeren funkcijama koje se izvršavaju u vazduhoplovu. Ovo uključuje:
- (i) sposobnost razumijevanja dokumenata koji sadrže podatke o vremenu;
  - (ii) korišćenje vazduhoplovnih rutnih, odlaznih i prilaznih karata i s njima povezanih dodatnih dokumenta vazduhoplovnog informisanja;
  - (iii) sposobnost komunikacije s drugim letačkim posadama i pružaocima usluga u vazdušnoj plovidbi u svim fazama leta, uključujući pripremu za let.
- 1.g. Uređaj za obuku kojim se simulira let
- Kad se uređaj za obuku kojim se simulira let (FSTD) koristi za obuku ili za pokazivanje da su praktične sposobnosti stečene i održane, za njega mora da se utvrdi odgovarajući nivo učinka u oblastima koje su važne za izvršenje odgovarajućeg zadatka. Vazduhoplovu posebno moraju da odgovaraju simulacije konfiguracije, kvaliteta komandi, performanse i ponašanje sistema vazduhoplova.
- 1.h. Kursevi obuke
- 1.h.1. Obuka se sprovodi u okviru kursa obuke.
- 1.h.2. Kurs obuke ispunjava sljedeće uslove:
- (i) za svaku vrstu kursa sačinjava se poseban program;
  - (ii) program kursa podijeljen je na teorijsku obuku i praktičnu obuku (uključujući obuku na uređaju kojim se simulira let), ako je primjereno.
- 1.i. Instruktori
- 1.i.1. Teorijska obuka
- Teorijsku obuku sprovode odgovarajuće kvalifikovani instruktori. Oni moraju:
- (i) da imaju odgovarajuće znanje iz oblasti za koje obučavaju; i
  - (ii) da budu kvalifikovani da koriste odgovarajuće tehnike obuke.
- 1.i.2. Obuka u letu i obuka na simulatoru leta
- Obuku u letu i obuku na simulatoru leta mogu da sprovode samo odgovarajuće kvalifikovani instruktori koji imaju sljedeće kvalifikacije:
- (i) stekli su zahtjevano teorijsko znanje i iskustvo za obuku koju sprovode;
  - (ii) kvalifikovani su da koriste odgovarajuće tehnike obuke;
  - (iii) primjenjivali su tehnike obuke u onim manevrima i procedurama za koje namjeravaju da sprovode obuku;
  - (iv) kvalifikovani su da obučavaju u oblastima za koje obučavaju za let, uključujući procedure prije leta, poslije leta i procedure na zemlji; i
  - (v) redovno pohađaju kurseve osvježavanja koji obezbjeđuju da standardi obuke budu ažurno održavani.
- Instruktor leta ovlašten je da djeluje kao vođa vazduhoplova u vazduhoplovu za koji sprovodi obuku, izuzev kod obuke za novi tip vazduhoplova.
- 1.j. Ispitivači
- 1.j.1. Lica koja su odgovorna za procjenu sposobnosti pilota moraju:
- (i) da ispunjavaju uslove za instruktora letjenja ili instruktora na simulatoru leta;
  - (ii) da budu kvalifikovani da procjene uspješnost pilota i da sprovode testove letjenja i provjere letjenja.
2. *Zahtjevi povezani sa iskustvom*
- 2.a.1. Lice koje djeluje kao član letačke posade, instruktor ili ispitivač mora da stekne i održava dovoljno iskustvo za funkcije koje izvršava, izuzev kad se pravilima implementacije predviđi da se kvalifikacije pokazuju prema tački 1.e.
3. *Organizacije za obuku*
- 3.a. Zahtjevi koje moraju da ispune organizacije za obuku
- 3.a.1. Organizacija za obuku pilota mora da ispuni sljedeće zahtjeve:
- (i) da ima sredstva koja su potrebna za obim njenih odgovornosti povezanih s njenom djelatnošću. Ovo, prije svega, obuhvata odgovarajuće objekte, osoblje, opremu, alat i materijal, dokumentaciju koja opisuje djelatnost, odgovornosti i procedure, pristup do odgovarajućih podataka i vođenje evidencije;

- (ii) da ima uveden i održavan sistem upravljanja koji se odnosi na sigurnost i standarde obuke i da teži stalnom poboljšavanju ovog sistema;
- (iii) da, po potrebi, zaključuje aranžmane s drugim organizacijama, čime se omogućava da kontinuirano ispunjava gore navedene zahtjeve.

4. *Zdravstvena sposobnost*

4.a. Zdravstveni kriterijumi

4.a.1. Svi piloti moraju periodično pokazati da su zdravstveno sposobni da zadovoljavajuće izvršavaju svoje funkcije, uz uvažavanje vrste aktivnosti. Usklađenost se pokazuje odgovarajućom procjenom koja se zasniva na najboljoj praksi u vazduhoplovnoj medicini, uz uvažavanje vrste aktivnosti i mogućeg opadanja fizičkih i mentalnih sposobnosti zbog starosnog doba.

Zdravstvena sposobnost, koja podrazumijeva fizičko i mentalno zdravlje, označava odsustvo oboljenja ili nesposobnosti koje pilota mogu da onemoguće da:

- (i) obavlja zadatke potrebne za upravljanje vazduhoplovom; ili
- (ii) u svakom trenutku ispunjava dužnosti koji su mu dodijeljene; ili
- (iii) ispravno opaža svoju okolinu.

4.a.2. Kad zdravstvena sposobnost ne može da se u cjelini pokaže, mogu da se primjene ublažavajuće mjere koje omogućavaju istovjetan nivo sigurnosti.

4.b. Vazduhoplovno-medicinski ispitivač

4.b.1. Vazduhoplovno-medicinski ispitivač mora:

- (i) da je kvalifikovan i licenciran za obavljanje ljekarske prakse;
- (ii) da je završio obuku iz vazduhoplovne medicine i da redovno pohađa kurseve osvježavanja znanja iz vazduhoplovne medicine kako bi mogao da održava standarde medicinske procjene;
- (iii) da je stekao praktično znanje i iskustvo o uslovima u kojima piloti obavljaju njihove dužnosti.

4.c. Vazduhoplovno-medicinski centri

4.c.1. Vazduhoplovno-medicinski centri moraju da ispuni sljedeće uslove:

- (i) da imaju sredstva koja su potrebna za obim njihove odgovornosti povezan s njihovim pravima. Ona, prije svega, obuhvataju objekte, osoblje, opremu, alat i materijal, dokumentaciju koja opisuje djelatnost, odgovornosti i procedure, pristup do odgovarajućih podataka i vođenje evidencije;
- (ii) da imaju uveden i održavan sistem upravljanja koji se odnosi na sigurnost i standarde utvrđivanja zdravstvene sposobnosti i da teže stalnom poboljšavanju ovog sistema;
- (iii) da, po potrebi, zaključuju aranžmane s drugim organizacijama, čime se omogućava da kontinuirano ispunjavaju ove zahtjeve.

ANEKS IV

OSNOVNI ZAHTJEVI ZA LETAČKE OPERACIJE IZ ČLANA 8 OVE UREDBE

1. *Opšte*
  - 1.a. Let ne može da se obavi ako posada i, ako je potrebno, i drugo operativno osoblje koje učestvuje u pripremi i izvršenju leta ne poznaje zakone, propise i procedure koji su u vezi sa obavljanjem njihovih dužnosti, a koji se odnose na oblasti preko kojih se leti, planirane aerodrome i navigaciona sredstva koja su neophodna za planirani let.
  - 1.b. Let mora da se obavi na takav način da se poštuju operativne procedure za pripremu i obavljanje leta koji su navedeni u letačkom priručniku ili, ako se tako zahtijeva, u operativnom priručniku. Da bi se to omogućilo, operator vazduhoplova mora da predvidi sistem lista provjera (*checklist system*) koji koriste članovi posade za sve faze operacija, za uobičajene situacije, za vanredne situacije i za situacije i stanja nužde. Procedure se određuju za svaku razumno predvidljivu situaciju u stanju nužde.
  - 1.c. Prije svakog leta moraju biti određene uloge i dužnosti svakog člana posade. Vođa vazduhoplova odgovoran je za upravljanje i sigurnost vazduhoplova, posade, putnika i tereta.
  - 1.d. Predmeti i supstance koji mogu da predstavljaju značajan rizik za zdravlje, sigurnost, imovinu ili životnu sredinu, kao što su opasnamaterije, oružja i municija, ne smiju da se prenose vazduhoplovom, izuzev ako se primjene posebni sigurnosne procedure kojima se ublažavaju rizici od njihovog štetnog uticaja.
  - 1.e. Svi podaci, dokumenti, evidencije i obavještenja koji su potrebni za evidentiranje poštovanja uslova iz tačke 5.c moraju da se čuvaju za svaki let i da budu na raspolaganju u periodu čije trajanje zavisi od vrste operacija.
2. *Priprema leta*
  - 2.a. Let ne smije da počne ako svim raspoloživim sredstvima nije utvrđeno da su ispunjeni navedeni uslovi:
    - 2.a.1. Moraju biti dostupni odgovarajući uređaji i sredstva koji su zahtijevani za let i sigurne operacije vazduhoplova, uključujući komunikacione uređaje i navigaciona sredstva, pri čemu se uzima u obzir raspoloživa dokumentacija pružalaca usluga vazduhoplovnog informisanja.
    - 2.a.2. Posada mora da bude upoznata, a putnici obaviješteni, o mjestu na kome se nalazi oprema za stanje nužde i o načinu rukovanja njome. Procedure u situacijama u stanju nužde i obavještenja o načinu upotrebe sigurnosne opreme koja se nalazi u kabini moraju da budu dostupni posadi i putnicima.
    - 2.a.3. Vođa vazduhoplova mora da se uvjeri:
      - (i) da je vazduhoplov plovidben kao što je to određeno u tački 6;
      - (ii) ako je potrebno, da je vazduhoplov propisno registrovan i da se potvrda o registraciji nalazi u vazduhoplovu;
      - (iii) da su instrumenti i oprema koji se u tački 5 zahtijevaju za obavljanje leta ugrađeni u vazduhoplov i ispravni, izuzev kad Lista minimalne ispravnosti opreme vazduhoplova (MEL) ili istovjetan dokument dopušta odstupanja;
      - (iv) da su masa vazduhoplova i položaj težišta takvi da let može da se obavi u okviru ograničenja navedenih u dokumentima o plovidbenosti;
      - (v) da su ručni i predati prtljag i teret pravilno utovareni i obezbijeđeni;
      - (vi) da u bilo kom trenutku leta operativna ograničenja navedena u tački 4 neće biti prekoračena.
    - 2.a.4. Letačka posada raspolaže podacima o meteorološkim uslovima na aerodromu polijetanja, slijetanja i, ako je to potrebno, na alternativnim aerodromima, kao i o uslovima na ruti. Posebna pažnja posvećuje se podacima o potencijalnim opasnim atmosferskim uslovima.
    - 2.a.5. Kad let treba da se obavi u uslovima u kojima je moguće zaleđivanje, vazduhoplov mora da bude certifikovan za takav let i opremljen i/ili pripremljen za siguran let u ovim uslovima.
    - 2.a.6. Kad let treba da se obavi po pravilima za vizuelno letjenje (VFR), meteorološki uslovi na ruti moraju da ispunjavaju uslove za vizuelno letjenje. Kad let treba da se obavi po pravilima za instrumentalno letjenje (IFR), aerodrom slijetanja i, ako je to potrebno, alternativni aerodrom(i) na koji vazduhoplov može da sleti biraju se uz uvažavanje prognoziranih meteoroloških uslova, raspoloživosti usluga u vazdušnoj plovidbi, dostupnosti opreme i uređaja na zemlji i procedura za instrumentalno letjenje koje je odobrila država aerodroma slijetanja i/ili alternativnog aerodroma.
    - 2.a.7. Količina goriva i maziva u vazduhoplovu mora da bude dovoljna da omogući sigurnost planiranog leta i mora da se planira uzimajući u obzir meteorološke uslove, faktore koji mogu da utiču na performanse vazduhoplova i kašnjenja koja se očekuju u toku leta. Za svaki let mora da se nosi određena količina rezervnog goriva za nepredviđene situacije. Ako je to potrebno, moraju se uspostaviti procedure za upravljanje gorivom (*in-flight fuel management*).
  3. *Letačke operacije*
    - 3.a. U pogledu letačkih operacija moraju da se ispune sljedeći uslovi:
      - 3.a.1. ako je to bitno zbog tipa vazduhoplova, tokom polijetanja i slijetanja i uvijek kad vođa vazduhoplova smatra da to nalaže interes sigurnosti, svaki član posade mora da sjedi na svom mjestu i da koristi sisteme za vezivanje, zavisno od tipa vazduhoplova;

- 3.a.2. ako je to bitno zbog tipa vazduhoplova, članovi letačke posade koji su na dužnosti u letačkoj kabini moraju da budu i ostanu na svojim mjestima, vezani pojasom za vezivanje, izuzev kad napuštanje njihovog mjesta nalažu fiziološke ili operativne potrebe u toku leta;
- 3.a.3. ako je to bitno zbog tipa vazduhoplova i vrste operacija, vođa vazduhoplova obezbjeđuje da svi putnici sjede na svojim mjestima i da budu obezbijeđeni, prije polijetanja i slijetanja, za vrijeme taksiranja i uvijek kad smatra da to nalaže interes sigurnosti;
- 3.a.4. let se obavlja tako da se tokom svih faza leta održava primjereno razdvajanje od drugih vazduhoplova i dovoljno nadviše sve prepreke. Ovo razdvajanje mora da odgovara najmanje zahtjevima koje postavljaju važeća pravila letjenja;
- 3.a.5. let ne smije da se nastavi ako poznati uslovi nisu i dalje barem istovjetni uslovima iz tačke 2. Kad vazduhoplov leti po pravilima za instrumentalno letjenje, prilaz aerodromu ne smije da se nastavi ispod propisane visine ili nakon određenog položaja, ako nisu ispunjeni propisani uslovi vidljivosti;
- 3.a.6. nastupi li stanje nužde, vođa vazduhoplova obezbjeđuje da svi putnici dobiju uputstva o hitnim mjerama koje su primjerene okolnostima;
- 3.a.7. vođa vazduhoplova preduzima sve mjere potrebne da bi ublažio posljedice neprimjerenog ponašanja putnika;
- 3.a.8. vazduhoplov ne smije da taksira na manevarskim površinama aerodroma, niti njegov rotor smije da bude stavljen u pogon, izuzev ako je lice koje upravlja vazduhoplovom za to kvalifikovano;
- 3.a.9. po potrebi, primjenjuju se odgovarajući procedure za upravljanje gorivom u toku leta.
- 4. *Performanse vazduhoplova i operativna ograničenja*
- 4.a. Vazduhoplov se koristi saglasno dokumentima o plovidbenosti i svim povezanim operativnim procedurama i ograničenjima navedenim u njegovom odobrenom letačkom priručniku ili drugoj jednako vrijednoj (ekvivalentnoj) dokumentaciji. Letački priručnik ili druga jednako vrijedna dokumentacija su na raspolaganju posadi i redovno se ažuriraju za svaki vazduhoplov.
- 4.b. Vazduhoplov se koristi saglasno važećoj dokumentaciji o uticaju na životnu sredinu.
- 4.c. Let ne smije da počne, niti da se nastavi, ako pri planiranoj operativnoj masi i uz uvažavanje svih okolnosti koje bitno utiču na nivo performansi vazduhoplova, planirane performanse vazduhoplova ne omogućavaju obavljanje leta u okviru odgovarajućih razdaljina/oblasti i nadvišavanja prepreka. Faktori performansi koji bitno utiču na polijetanje, letjenje, prilaz/slijetanje su posebno:
  - (i) operativne procedure;
  - (ii) vazdušni pritisak na aerodromu (QNH);
  - (iii) temperatura;
  - (iv) vjetar;
  - (v) veličina, nagib i stanje poletno-sletne staze;
  - (vi) stanje strukture vazduhoplova, pogona ili sistema, uz uvažavanje mogućih pogoršanja.
- 4.c.1. Ovi faktori uzimaju se u obzir neposredno, kao operativni parametri ili posredno, u smislu odstupanja ili margina koje mogu da se predvide u planiranju podataka o performansama, zavisno od tipa operacija.
- 5. *Instrumenti, podaci i oprema*
- 5.a. Vazduhoplov mora biti opremljen svom neophodnom navigacionom, komunikacionom i ostalom opremom za planirani let, zavisno od važećih propisa u vazdušnom saobraćaju i pravila letjenja u svakoj fazi leta.
- 5.b. Kad je to potrebno, vazduhoplov mora biti opremljen neophodnom sigurnosnom i medicinskom opremom, opremom za evakuaciju i preživljavanje, uzimajući u obzir rizike povezane sa oblastima operacija, rutama na kojima se leti, visinom i trajanjem leta.
- 5.c. Svi podaci koji su potrebni letačkoj posadi za obavljanje leta moraju da budu ažurni i određuju se zavisno od važećih propisa u vazdušnom saobraćaju, od pravila letjenja, visine leta i oblasti letjenja, a dokumenta u kojima su oni sadržani moraju da se nalaze u vazduhoplovu i dostupna su posadi.
- 6. *Kontinuirana plovidbenost*
- 6.a. Vazduhoplov ne smije da se koristi ako:
  - (i) vazduhoplov nije u plovidbenom stanju;
  - (ii) operativna oprema i oprema koja se koristi u stanju nužde, neophodna za planirani let, nije spremna za upotrebu;
  - (iii) dokument o plovidbenosti vazduhoplova nije važeći;
  - (iv) održavanje vazduhoplova nije obavljeno prema programu održavanja.
- 6.b. Prije svakog leta ili niza uzastopnih letova obavlja se pretpoletni pregled vazduhoplova, da bi se utvrdilo da li je vazduhoplov spreman za planirani let.
- 6.c. U programu održavanja navode se konkretni radovi održavanja i rokovi u kojima se oni preduzimaju, a posebno radovi koji su označeni kao obavezni u uputstvima za kontinuiranu plovidbenost.
- 6.d. Vazduhoplov ne smije da se koristi ako poslije održavanja kvalifikovana lica ili organizacije nisu utvrdili da je spreman za upotrebu. Potpisana spremnost za upotrebu sadrži osnovne podatke o obavljenom održavanju.

- 6.e. Evidencije kojima se potvrđuje plovidbenost vazduhoplova čuvaju se dok se podaci iz njih ne zamijene novim koji su po obimu i podrobnosti istovjetne vrijednosti, ali ne manje od 24 mjeseca ako je riječ o detaljnoj evidenciji o održavanju. Evidencije o plovidbenosti vazduhoplova koji je uzet u zakup čuvaju se najmanje dok traje zakup.
- 6.f. Modifikacije i popravke na vazduhoplovu moraju da budu usklađene sa osnovnim zahtjevima za plovidbenost. Uvjerljivi podaci koji pokazuju usklađenost sa zahtjevima za plovidbenost obavezno se čuvaju.
7. *Članovi posade*
- 7.a. Broj i sastav članova posade određuje se zavisno od:
- (i) certifikovanih ograničenja vazduhoplova uključujući, po potrebi, i pokazivanje (demonstraciju) odgovarajuće evakuacije u stanju nužde;
  - (ii) konfiguracije vazduhoplova;
  - (iii) vrste i trajanja operacija.
- 7.b. Član kabinske posade mora:
- (i) da bude obučen i redovno provjeravan, da bi se dostigao i održao potreban nivo stručnosti za obavljanje dodijeljenih mu sigurnosnih zaduženja;
  - (ii) da se periodično podvrgava procjeni zdravstvene sposobnosti za pravilno obavljanje njegovih sigurnosnih zaduženja. Usklađenost se pokazuje procjenom koja je zasnovana na najboljoj praksi vazduhoplovne medicine.
- 7.c. Vođa vazduhoplova ovlašćen je da izdaje narednja i preduzima mjere potrebne za osiguravanje operacija i sigurnost vazduhoplova, lica koja se nalaze u vazduhoplovu i imovine.
- 7.d. Ako nastupi stanje nužde koje ugrožava operacije ili sigurnost vazduhoplova i/ili lica koja se nalaze u vazduhoplovu, vođa vazduhoplova dužan je da preduzme mjere koje on smatra neophodnim, u interesu sigurnosti. Ako se njima povređuju lokalni propisi ili postupci, vođa vazduhoplova je odgovoran da o tome odmah obavijesti odgovarajuće lokalne vlasti.
- 7.e. Zabranjeno je simuliranje vanrednih situacija i stanja nužde kad se vazduhoplovom prevoze putnici i teret.
- 7.f. Nijedan član posade ne smije da dopusti da umor tako umanjuje djelotvornost obavljanja njegovih dužnosti i donošenja odluka da to ugrozi sigurnost leta, pri čemu se, pored ostalog, uzimaju u obzir akumulacija umora, nedovoljno spavanje, broj sektora koje su preletjeli, noćni rad ili promjene vremenskih zona. Periodi odmora određuju se tako da članovima posade ostane dovoljno vremena da se oporave od dejstava prethodnih radnih zaduženja i dobro odmore do početka naredne letačke dužnosti.
- 7.g. Član posade vazduhoplova ne smije da obavlja dodijeljena zaduženja ako je pod uticajem psihoaktivnih supstanci ili alkohola ili ako za to nije sposoban usljed povrede, umora, uzimanja lijekova, bolesti ili drugog sličnog uzroka.
8. *Dodatni zahtjevi za operacije u komercijalne svrhe i operacije složenog vazduhoplova na motorni pogon*
- 8.a. Operacije u komercijalne svrhe i operacije složenog vazduhoplova na motorni pogon ne smiju da se odvijaju dok se ne ispune sljedeći zahtjevi:
- 8.a.1. operator mora da ima, neposredno ili posredno putem ugovora, sredstva koja su mu potrebna za opseg i složenost operacija. Ona, prije svega, a ne ograničavajući se samo na to, obuhvataju vazduhoplov, objekte, upravljačku strukturu, osoblje, opremu, dokumentaciju koja opisuje djelatnosti, odgovornosti i procedure, pristup do odgovarajućih podataka i vođenje evidencije;
- 8.a.2. operator zapošljava samo odgovarajuće kvalifikovano i obučeno osoblje i primjenjuje i održava programe obuke i provjere obučenosti članova posade i drugog odgovarajućeg osoblja;
- 8.a.3. operator mora da uspostavi Listu minimalne ispravnosti opreme (MEL) ili istovjetan dokument, uz uvažavanje sljedećeg:
- (i) dokument mora da sadrži uslove pod kojima vazduhoplov može da obavlja operacije u posebnim uslovima, kada na početku leta nisu ispravni određeni instrumenti, djelovi opreme ili funkcije;
  - (ii) dokument se sačinjava za svaki vazduhoplov pojedinačno, uvažavajući operativne uslove i uslove održavanja operatora;
  - (iii) Lista minimalne ispravnosti opreme mora da se zasniva se na Glavnoj listi minimalne ispravnosti opreme (MMEL) ako ona postoji, i ne smije da bude manje ograničavajuća od Glavne liste minimalne ispravnosti opreme;
- 8.a.4. operator mora da primijeni i održava sistem upravljanja koji omogućava usklađenost sa ovim osnovnim zahtjevima za operacije i da teži stalnom poboljšanju ovog sistema; i
- 8.a.5. operator mora da uspostavi i održava program sigurnosti i sprječavanja nesreća (APFSP), koji uključuje program prijavljivanja događaja, koji mora da se koristi unutar sistema upravljanja, da bi se doprinijelo cilju stalnog poboljšavanja sigurnosti operacija.
- 8.b. Operacije u komercijalne svrhe i operacije složenim vazduhoplovom na motorni pogon moraju da se odvijaju prema operativnom priručniku operatora. Operativni priručnik mora da sadrži sva potrebna uputstva, obavještenja i procedure za sve vazduhoplove koji se koriste, i za obavljanje dužnosti operativnog osoblja. Ograničenja trajanja radnih vremena posade vazduhoplova, trajanja letačke dužnosti i trajanje odmora članova posade obavezno se navode. Operativni priručnik i njegove izmjene moraju da budu usklađene sa odobrenim letačkim priručnikom, i mijenjaju se kad je to potrebno.

- 8.c. Operator uspostavlja procedure, ako je to potrebno, kojima se umanjuju posljedice koje neprimjereno ponašanje putnika može da ima po sigurnost letačkih operacija.
- 8.d. Operator vazduhoplova razvija i održava program bezbjednosti koji je prilagođen vazduhoplovu i vrsti operacija i kojim se posebno uređuju:
- (i) bezbjednost letačke kabine;
  - (ii) lista provjere za pretraživanje vazduhoplova;
  - (iii) program obuke;
  - (iv) zaštita elektronskih i kompjuterskih sistema, da bi se spriječile namjerne smetnje i kvarovi sistema;
  - (v) prijavljivanje radnji nezakonitog ometanja.
- Ako mjere bezbjednosti mogu nepovoljno da utiču na sigurnost operacija, mora da se procijeni rizik i razviju odgovarajuće procedure za ublažavanje sigurnosnog rizika, što može da prinudi da se koristi i posebna oprema.
- 8.e. Operator imenuje jednog člana letačke posade za vođu vazduhoplova.
- 8.f. Za sprječavanje umora koristi se sistem planiranja rasporeda rada osoblja. Kod takvog planiranja rasporeda rada osoblja vodi se računa o dužini leta, intervalima letačke dužnosti, intervalima dužnosti članova letačke posade i prilagođenom trajanju odmora. Ograničenja koja se određuju ovim rasporedom uvažavaju sve okolnosti koje doprinose umoru kao što su, prije svega, broj sektora koje su preletjeli, broj vremenskih zona, nedovoljno spavanje, poremećaj cirkardijalnog ritma, noćni rad, pozicioniranje, kumulativno radno vrijeme u određenom periodu, podjelu dodijeljenih zaduženja između članova posade i proširenje posade.
- 8.g. Zadatke koji su određeni u tački 6.a i one koji su određeni u tač. 6.d i 6.e mora da nadzire organizacija odgovorna za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti koja, pored zahtjeva iz Aneksa I tačke 3.a, mora da ispuni i sljedeće uslove:
- (i) organizacija mora da bude kvalifikovana za održavanje komponente, djelova i uređaja pod njenom odgovornošću ili da zaključi ugovor sa organizacijom koja je osposobljena kvalifikovana za ove proizvode, djelove i uređaje;
  - (ii) organizacija mora da ustanovi priručnik koji je namijenjen za korišćenje i davanje smjernica osoblju na koje se odnosi, i koji sadrži opis njenih procedure povezanih sa kontinuiranom plovidbenosti uključujući, po potrebi, i opis ugovora koji je zaključila sa organizacijom koja ima odobrenje za održavanje.

ANEKS V

KRITERIJUMI ZA KVALIFIKOVANA TIJELA IZ ČLANA 13 OVE UREDBE

1. Tijelo, njen direktor i njeno osoblje koje je odgovorno za sprovođenje provjere ne smiju ni neposredno, ni kao zastupnici, da učestvuju u projektovanju, proizvodnji, stavljanju na tržište ili održavanju proizvoda, djelova, uređaja, komponenti ili sistema ili u njihovim operacijama, servisiranju ili korišćenju. Ovim nije isključena mogućnost razmjene tehničkih podataka između uključenih organizacija i kvalifikovanog tijela.
2. Tijelo i njeno osoblje koje je odgovorno za poslove certifikacije mora da obavlja svoje dužnosti s najvećim mogućim profesionalnim integritetom i najvećom mogućom tehničkom stručnošću, i da bude oslobođena od bilo kakvih pritisaka i podsticaja, posebno finansijskih, koji bi mogli da utiču na njihove zaključke ili rezultate istrage, posebno od pritisaka i podsticaja koji potiču od lica ili grupa lica na koje utiču rezultati certifikacije.
3. Tijelo mora da raspolaže osobljem i sredstvima koji se zahtijevaju za pravilno obavljanje tehničkih i upravnih poslova povezanih s postupkom certifikacije i ima pristup opremi potrebnoj za vanredne provjere.
4. Osoblje koje je odgovorno za istrage mora da ima:
  - dobru tehničku i stručnu obuku,
  - zadovoljavajuće poznavanje zahtjeva za poslove certifikacije koje obavlja i odgovarajuće iskustvo u njima,
  - sposobnosti koje su potrebne za izradu izvjava, evidencija i izvještaja kojima se pokazuje da su istrage sprovedene.
5. Mora da se zagaranjuje nepristrasnost osoblja odgovornog za istrage. Njegovo nagrađivanje ne smije da zavisi od broja sprovedenih istraga ili od rezultata istraga.
6. Tijelo mora da zaključi osiguranje od odgovornosti, izuzev ako je odgovornost na sebe preuzela država članica prema nacionalnim propisima.
7. Osoblje tijela mora da čuva poslovnu tajnu o svim podacima koje je prikupilo tokom obavljanja njegovih zaduženja u okviru ove uredbe.

OSNOVNI ZAHTJEVI ZA AERODROME**A – Fizičke osobine, infrastruktura i oprema**1. *Operativne površine*

- (a) Aerodromi moraju da odrede površinu za slijetanje i polijetanje vazduhoplova koja ispunjava sljedeće uslove:
  - (i) površina za slijetanje i polijetanje mora da ima dimenzije i osobine pogodne za vazduhople kojima je namijenjeno korišćenje objekta;
  - (ii) površina za slijetanje i polijetanje, ako je primjenjivo, mora da ima nosivost dovoljnu da izdrži ponavljajuće operacije vazduhoplova za koje je namijenjen. Onaj prostor koji nije namijenjen ponavljajućim operacijama vazduhoplova mora da bude dobar da pruži potporu vazduhoplovu;
  - (iii) površina za slijetanje i polijetanje mora da se projektuje tako da omogućava oticanje vode i sprječava da nagomilana voda stvori neprihvatljiv rizik po operacije vazduhoplova;
  - (iv) nagib i promjene nagiba površina za slijetanje i polijetanje ne smiju da prouzrokuju neprihvatljiv rizik po operacije vazduhoplova;
  - (v) površinske karakteristike površina za slijetanje i polijetanje moraju da odgovaraju vazduhoplovima kojima su namijenjene; i
  - (vi) površina za slijetanje i polijetanje mora da bude oslobođena od predmeta koji mogu da stvore neprihvatljiv rizik po operacije vazduhoplova.
- (b) Kad ima nekoliko površina određenih za slijetanje i polijetanje, te površine moraju biti takve da ne stvaraju neprihvatljiv rizik po operacije vazduhoplova.
- (c) Površina određena za slijetanje i polijetanje mora da bude okružena definisanim površinama. One su namijenjene zaštitu vazduhoplova koji ih nadlijeću prilikom polijetanja ili slijetanja, ili za ublažavanje posljedica slijetanja prije ili skretanja sa ili izlijetanja nakon površine određene za slijetanje i polijetanje i ispunjavaju sljedeće uslove:
  - (i) ove površine moraju da imaju dimenzije pogodne za predviđene operacije vazduhoplova;
  - (ii) nagib i promjene nagiba na ovim površinama ne smije da prouzrokuje neprihvatljiv rizik po operacije vazduhoplova;
  - (iii) ove površine moraju da su oslobođene od predmeta koji mogu da stvore neprihvatljiv rizik po operacije vazduhoplova. To ne sprečava da se lako lomljiva oprema potrebna za podršku operacijama vazduhoplova postavi na tim površinama;
  - (iv) svaka od ovih površina mora da ima nosivost koja je dovoljna da se upotrebljava u skladu sa namjenom.
- (d) One površine aerodroma i njima pripadajuća neposredna okolina namijenjene kretanju ili parkiranju vazduhoplova moraju da se projektuju tako da omoguće sigurne operacije vazduhoplova od kojih se očekuje da koriste određene objekte pod svim planiranim uslovima, i da ispunjavaju sljedeće uslove:
  - (i) nosivost ovih površina mora da omogući ponavljajuće operacije vazduhoplova kojima je namijenjeno njihovo korišćenje, izuzev kad se koriste samo povremeno i u tom slučaju moraju biti u stanju da izdrže vazduhoplov;
  - (ii) ove površine moraju da budu projektovane tako da omogućavaju oticanje vode i sprječavaju da nagomilana voda stvori neprihvatljiv rizik po operacije vazduhoplova;
  - (iii) nagibi i promjene nagiba na ovim površinama ne smiju da stvaraju neprihvatljiv rizik po operacije vazduhoplova;
  - (iv) površinske karakteristike ovih površina moraju da odgovaraju vazduhoplovima kojima su namijenjene; i
  - (v) ove površine moraju da su oslobođene od predmeta koji mogu da stvore neprihvatljiv rizik po operacije vazduhoplova. To ne sprečava da se oprema za parkiranje koja se zahtjeva na njima postavi na posebno određene pozicije ili zone.
- (e) Ostala infrastruktura namijenjena da je koriste vazduhoplovi mora da se projektuje tako da njeno korišćenje ne stvori neprihvatljiv rizik po vazduhoplove.
- (f) Konstrukcije, zgrade, oprema ili skladišta moraju da budu smješteni i projektovani tako da ne stvore neprihvatljiv rizik po operacije vazduhoplova.
- (g) Odgovarajuća sredstva se obezbjeđuju radi sprječavanja pristupa neovlašćenim licima, neovlašćenim vozilima ili životinjama koje su dovoljno velike da stvore neprihvatljiv rizik po operacije vazduhoplova, pri čemu se ne dovode u pitanje nacionalna i međunarodna pravila o zaštiti životinja.

2. *Nadvišavanje prepreka*

- (a) Radi zaštite vazduhoplova koji prilazi aerodromu radi slijetanja i vazduhoplova koji odlazi sa aerodroma, moraju da se odrede prilazne i odlazne rute ili zone. Takve rute ili zone omogućavaju vazduhoplovima odgovarajuće razdvajanje od prepreka lociranih u okolini aerodroma uzimajući u obzir lokalnih fizičkih karakteristika.
- (b) Takvo razdvajanje od prepreka mora da odgovara fazi leta i vrsti operacije koja se izvodi. Pri tome se takođe uzima u obzir oprema koja se koristi za određivanje položaja vazduhoplova.

3. *Vizualna i nevizuelna sredstva i oprema aerodroma*

- (a) Vizuelna i nevizuelna sredstva moraju da budu prilagođena namjeni, prepoznatljiva, i da pružaju korisnicima nedvosmislene informacije u svim predviđenim operativnim uslovima.
- (b) Oprema aerodroma mora da funkcioniše shodno svojoj namjeni u svim predviđenim operativnim uslovima. U operativnim uslovima ili u slučaju otkaza, oprema aerodroma ne smije da prouzrokuje neprihvatljiv rizik po vazduhoplovnu sigurnost.

- (c) Vizuelna i nevizuelna sredstva i njihovi sistemi za napajanje električnom energijom moraju da budu projektovani tako da njihovi otkazi ne prouzrokuju neodgovarajuća, zbujujuća ili nedovoljna obavještenja korisnicima ili prekid pružanja bilo koje osnovne usluge.
- (d) Vizuelna i nevizuelna sredstva moraju da se na odgovarajući način zaštite u cilju sprečavanja njihovog oštećenja ili ometanja pravilnog funkcionisanja.
- (e) Izvori zračenja ili prisustvo pokretnih ili fiksnih objekata ne smiju da ometaju ili da štetno utiču na performanse sistema vazduhoplovne komunikacije, navigacije i nadzora.
- (f) Informacije o radu i upotrebi opreme aerodroma moraju da se stave na raspolaganje odgovarajućem osoblju, uključujući jasno navođenje okolnosti koje bi mogle da prouzrokuju neprihvatljiv rizik po vazduhoplovnu sigurnost.

4. Podaci o aerodromu

- (a) Podaci o aerodromu koji su od značaja za aerodrome i za raspoložive usluge moraju da se utvrde i ažuriraju.
- (b) Ovi podaci moraju da budu tačni, razumljivi, potpuni i nedvosmisleni. Mora da se održava odgovarajući nivo integriteta podataka.
- (c) Ovi podaci moraju da se blagovremeno stave na raspolaganje korisnicima i nadležnim pružaocima usluga u vazdušnoj plovidbi, upotrebom dovoljno bezbjednog i brzog metoda komunikacije.

B – Rad i upravljanje

1. Operator aerodroma odgovoran je za rad aerodroma. Odgovornosti operatora aerodroma su sljedeće:

- (a) operator aerodroma mora da ima, neposredno ili posredno putem ugovora, sva sredstva potrebna da obezbijedi sigurnost operacija vazduhoplova na aerodromu. Ta sredstva, pored ostalog, obuhvataju objekte, osoblje, opremu i materijal, dokumentaciju koja opisuje djelatnosti, odgovornosti i procedure, pristup relevantnim podacima i vođenje evidencije;
- (b) operator aerodroma mora da osigura da su zahtjevi iz dijela A ovog aneksa uvijek ispunjeni ili da preduzme potrebne mjere za ublažavanje rizika povezanih s neispunjavanjem tih zahtjeva. Operator mora da uspostavi i primijeni procedure kojima se u adekvatnom vremenskom roku obavijestavaju svi korisnici o navedenim mjerama;
- (c) operator aerodroma mora da uspostavi i primijeni odgovarajući aerodromski program za upravljanje rizikom od uticaja divljeg svijeta;
- (d) operator aerodroma mora da obezbijedi da kretanje vozila i lica na operativnim površinama i drugim operativnim površinama bude usklađeno s kretanjem vazduhoplova, u cilju izbjegavanja sudara i oštećenja vazduhoplova;
- (e) operator aerodroma mora da se osigura da se, u slučaju potrebe, uspostave i primjenjuju procedure za umanjenje rizika povezanih sa radom aerodroma u zimskim uslovima eksploatacije, u nepovoljnim vremenskim uslovima, pri smanjenoj vidljivosti ili noći, po potrebi;
- (f) operator aerodroma mora da zaključi ugovore s drugim relevantnim organizacijama kako bi se osigurala kontinuirana usklađenost sa ovim osnovnim zahtjevima za aerodrome. Ove organizacije uključuju, između ostalog, operatore vazduhoplova, pružaoce usluga u vazdušnoj plovidbi, pružaoce usluga zemaljskog opsluživanja, kao i druge organizacije čije djelatnosti ili proizvodi mogu da utiču na sigurnost vazduhoplova;
- (g) operator aerodroma, sam ili na osnovu ugovora s trećim licima, mora da osigura postojanje procedura za snabdijevanje vazduhoplova gorivom koje ima tačnu specifikaciju i nije kontaminirano;
- (h) priručnici za održavanje aerodromske opreme moraju da budu na raspolaganju, da se primjenjuju u praksi i da obuhvataju uputstva za održavanje i popravke, obavještenja o servisiranju, kao i procedure za otkrivanje kvarova i provjere ispravnosti;
- (i) operator aerodroma mora da uspostavi i primijeni plan za stanje nužde, koji sadrži i moguće scenarije u stanju nužde do kojih može da dođe na aerodromu ili u njegovoj okolini. Ovaj plan mora da se uskladi, kada je to moguće, s planom za stanje nužde lokalne zajednice;
- (j) operator aerodroma mora da osigura da se na aerodromu pružaju odgovarajuće usluge spasilačko-vatrogasne zaštite. One se hitro odazivaju u slučaju nezgoda ili nesreća i najmanje uključuju opremu, sredstva za gašenje i potreban broj osoblja;
- (k) operator aerodroma mora da zapošljava samo obučeno i odgovarajuće kvalifikovano osoblje za rad aerodroma i njegovo održavanje, da sprovodi i održava programe obuke i provjere programa kako bi se osigurala kontinuirana stručnost svog odgovarajućeg osoblja;
- (l) operator aerodroma mora da osigura da sva lica koja imaju pristup operativnim površinama ili drugim operativnim površinama bez pratnje, budu odgovarajuće obučena i kvalifikovana za takav pristup;
- (m) osoblje spasilačko-vatrogasne zaštite mora da bude odgovarajuće obučeno i kvalifikovano za rad u aerodromskom okruženju. Operator aerodroma mora da primijeni i održava programe obuke i provjere kako bi se osigurala kontinuirana stručnost ovog osoblja;
- (n) svo osoblje spasilačko-vatrogasne zaštite od kojeg se potencijalno može zahtijevati da djeluje u vanrednim situacijama na aerodromu, mora periodično da demonstrira svoju zdravstvenu sposobnost potrebnu da na zadovoljavajuć način izvršava dodijeljena zaduženja uzimajući u obzir vrstu zaduženja. U tom kontekstu, zdravstvena sposobnost, koja podrazumijeva fizičko i mentalno zdravlje, označava odsustvo oboljenja ili nesposobnosti koji osoblje mogu da onemoguće da:
  - (i) izvršava zadatke neophodne za djelovanje u vazduhoplovnim vanrednim situacijama;
  - (ii) u svakom trenutku ispunjava dužnosti koje su mu dodijeljene, ili
  - (iii) ispravno opaža svoju okolinu.

2. Sistemi upravljanja

- (a) Operator aerodroma mora da primjeni i održava sistem upravljanja kojim omogućava ispunjavanje osnovnih zahtjeva za aerodrome i koji će biti usmjeren ka kontinuiranom i proaktivnom unapređenju sigurnosti. Sistem upravljanja obuhvata organizacione strukture, odgovornosti, nadležnosti, politiku poslovanja i procedure.
- (b) Sistem upravljanja sadrži program prevencije nesreća i nezgoda, koji obuhvata . prijavljivanje i šemu analize događaja koji ugrošavaju sigurnost.
- (c) Po potrebi, analiza uključuje subjekte koji su navedeni u tački 1(f) ovog dijela.
- (d) Operator aerodroma mora da razvije aerodromski priručnik i da upravlja aerodromom u skladu s njim. Priručnik mora da sadrži sva potrebna uputstva, obavještenja i procedure vezane za aerodrom, za sistem upravljanja i ispunjavanje dužnosti operativnog osoblja.

C – Okolina aerodroma

1. Vazdušni prostor oko operativnih površina na aerodromu mora da se štiti se od prepreka na takav način da bi se omogućilo da se predviđene operacije vazduhoplova na aerodromu obavljaju bez neprihvatljivih rizika koje bi prouzrokovala izgradnja prepreka oko aerodroma. Iz tog razloga se razvijaju, utvrđuju i stalno nadziru površine za nadgledanje prepreka, da bi se ustanovilo svako prodiranje koje narušava površine.
  - (a) Svako narušavanje ovih površina zahtijeva procjenu u kojoj se utvrđuje da li je predmet stvorio neprihvatljiv rizik. Svaki objekat koji predstavlja neprihvatljivi rizik mora da se ukloni ili moraju da se preduzmu odgovarajuće mjere za umanjene rizika kako bi se zaštitio vazduhoplov koji koristi aerodrom.
  - (b) Sve preostale prepreke moraju da budu objavljene i, po potrebi, označene i, po potrebi, opremljene svjetlima koja omogućavaju njihovu vidljivost.
2. Opasnosti povezane sa aktivnostima ljudi i korišćenjem zemljišta koje su, pored ostalog, navedene u donjem spisku, moraju se nadzirati. Rizik koji prouzrokuju mora da bude procijenjen i adekvatno umanjen:
  - (a) svaka izgradnja ili promjena namjene zemljišta na području aerodroma;
  - (b) mogućnost pojave turbulencija izazvanih preprekama;
  - (c) upotreba svjetala koja su opasna, zbunjujuća i izazivaju obmanu;
  - (d) zasljepljivanje prouzrokovano velikim i visoko reflektujućim površinama;
  - (e) uspostavljanje područja koja mogu da podstaknu aktivnost divljih životinja u okolini površine za kretanje na aerodromu;
  - (f) izvori nevidljivog zračenja ili prisustvo pokretnih ili fiksni objekata koji mogu da ometaju učinak vazduhoplovnih sistema za komunikaciju, navigaciju i nadzor ili štetno da utiču na njihovo djelovanje.
3. Lokalna zajednica mora da uspostavi plan mjera stanju nužde do kojih može da dođe na lokalnom području aerodroma.

D – Ostalo

Aerodrom i njegove djelove mogu da koriste samo vazduhoplovi za koje je on projektovan i za koje su operativne procedure aerodrome namijenjene, osim ako se vazduhoplov nalazi u stanju nužde, kada je preusmjeren na alternativni aerodrom, ili pod nekim drugim uslovima koji su u svakom pojedinačnom slučaju određeni.

OSNOVNI ZAHTJEVI ZA ATM/ANS I ZA KONTROLORE LETENJA

1. Korišćenje vazdušnog prostora

- (a) Svi vazduhoplovi, izuzev onih koji se bave djelatnostima iz člana 1 stava 2(a) ove uredbe, u svim fazama leta ili na površinama za kretanje na aerodromu, moraju da postupaju prema zajedničkim opštim operativnim pravilima i svim primjenljivim procedurama određenim za korišćenje predmetnog vazdušnog prostora.
- (b) Svi vazduhoplovi, izuzev onih koji se bave djelatnostima iz člana 1 stava 2(a) ove uredbe, moraju da budu opremljeni zahtjevanim sastavnim djelovima koji se koriste na odgovarajući način. Sastavni djelovi ATM/ANS sistema takođe moraju da ispunjavaju zahtjeve iz tačke 3.

2. Usluge

- (a) Vazduhoplovno informisanje i podaci za korisnike vazdušnog prostora za namjene vazdušne plovidbe
  - (i) Podaci koji se koriste kao izvori vazduhoplovnih informacija moraju da budu dovoljnog kvaliteta, potpuni, aktuelni i blagovremeno dostupni.
  - (ii) Vazduhoplovne informacije moraju da budu tačne, potpune, aktuelne, nedvosmislene i sa odgovarajućim integritetom u formatu pogodnom za korisnike.
  - (iii) Ove vazduhoplovne informacije moraju da se blagovremeno prosleđuju korisnicima vazdušnog prostora, uz pomoć dovoljno pouzdanih i brzih komunikacionih sredstava koji su zaštićeni od interferencije i izobličenja.
- (b) Vazduhoplovno-meteorološke informacije
  - (i) Podaci koji se koriste kao izvori vazduhoplovno-meteoroloških informacija moraju da budu dovoljno kvalitetni, potpuni i aktuelni.
  - (ii) U najvećoj mogućoj mjeri vazduhoplovno-meteorološke informacije moraju da budu precizne, potpune, aktuelne, sa odgovarajućim integritetom i nedvosmislene, tako da ispunjavaju potrebe korisnika vazdušnog prostora.
  - (iii) Ove vazduhoplovno-meteorološke informacije moraju da se blagovremeno prosleđuju korisnicima vazdušnog prostora, uz pomoć dovoljno pouzdanih i brzih komunikacionih sredstava koja su zaštićena od interferencije i izobličenja.
- (c) Usluge u vazdušnom saobraćaju
  - (i) Podaci koji se koriste kao izvor za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju moraju da budu tačni, potpuni i aktuelni.
  - (ii) Usluge u vazdušnom saobraćaju moraju da budu dovoljno precizne, potpune, aktuelne i nedvosmislene tako da ispunjavaju sigurnosne potrebe korisnika.
  - (iii) Automatizovana sredstva koja obezbjeđuju informacije ili savjete korisnicima moraju da se pravilno projektuju, proizvode i održavaju, kako bi se osigurala prikladnost za namjeravanu svrhu.
  - (iv) Usluge kontrole letenja i s njima povezanih procesa moraju da osiguraju odgovarajuće razdvajanje vazduhoplova, po potrebi pomažu u zaštiti od prepreka i drugih opasnosti u vazduhu i obezbjeđuju brzu i blagovremenu koordinaciju sa svim relevantnim korisnicima i susjednim djelovima vazdušnog prostora.
  - (v) Komunikacija između usluga u vazdušnom saobraćaju i vazduhoplova kao i između relevantnih jedinica pružalaca usluga u vazdušnim saobraćaju mora da bude blagovremena, jasna, tačna i nedvosmislena, zaštićena od interferencija, međusobno razumljiva za sve učesnike i, ako je to primjenljivo, potvrđena od svih uključenih učesnika.
  - (vi) Moraju da budu obezbijedena sredstva za otkrivanje mogućih stanja nužde i, kada je potrebno, za pokretanje blagovremenih akcija traganja i spasavanja. Navedena sredstva obuhvataju, najmanje, odgovarajuće mehanizme uzbunjivanja, mjere i postupke koordinacije kao i sredstva i osoblje za efikasno pokrivanje područja odgovornosti.
- (d) Usluge komunikacije

Usluge komunikacije moraju da postižu i održavaju dovoljan učinak u pogledu njihove raspoloživosti, integriteta, stalnosti i blagovremenosti. One moraju biti ekspeditivne i zaštićene od izobličenja.
- (e) Usluge navigacije

Usluge navigacije moraju da postižu i održavaju dovoljan nivo efikasnosti u pogledu vođenja, pozicioniranja i, kad se pruža, informacija o vremenskom rasporedu. Kriterijumi efikasnosti uključuju tačnost, integritet, raspoloživost i stalnost usluga.
- (f) Usluge nadzora

Usluge nadzora moraju da utvrde odgovarajući položaj vazduhoplova u vazduhu, kao i drugih vazduhoplova i vozila na površinama aerodroma, s dovoljnom efikasnošću u odnosu na tačnost, integritet, kontinuitet i vjerovatnoću otkrivanja.
- (g) Upravljanje protokom vazdušnog saobraćaja

Taktičko upravljanje protokom vazdušnog saobraćaja na nivou Zajednice mora da koristi i obezbijedi dovoljno precizne i aktuelne informacije o obimu i prirodi planiranog vazdušnog saobraćaja koji utiče na pružanje usluga i mora da koordiniše i dogovaranja preusmjerenja ili kašnjenja tokova saobraćaja, kako bi se smanjio rizik od situacija preopterećenja do koga može doći u vazduhu ili na aerodromu.
- (h) Upravljanje vazdušnim prostorom

Dodjeljivanje posebnog dijela vazdušnog prostora za određeno korišćenje mora se pratiti, koordinisati i objavljivati na pravovremen način kako bi se smanjio rizik od gubitka razdvajanja između vazduhoplova u svim okolnostima.
- (i) Projektovanje vazdušnog prostora

Strukture vazdušnog prostora i postupci letenja moraju da se pravilno projektuju, pregledaju i provjere prije nego što se usvoje i vazduhoplovi počnu da ih koriste.

3. Sistemi i sastavni djelovi

- (a) Opšte
Sistemi i sastavni djelovi ATM/ANS koji obezbjeđuju odgovarajuće informacije za vazduhoplove i od vazduhoplova ka zemlji, moraju da budu pravilno projektovani, proizvedeni, ugrađeni, održavani i korišćeni kako bi se obezbijedila prikladnost za njihovu namjeravanu svrhu.
- (b) Integritet, efikasnost i pouzdanost sistema i sastavnih djelova
Integritet i sa sigurnošću povezana efikasnost sistema i sastavnih djelova na vazduhoplovu, na zemlji ili u svemiru, moraju da odgovaraju namjeravanoj svrsi. Moraju da ispunjavaju zahtijevani nivo operativne efikasnosti za sve predviđene operativne uslove i tokom čitavog operativnog vijeka.
- (c) Projektovanje sistema i sastavnih djelova
  - (i) Sistemi i sastavni djelovi moraju da budu projektovani na način da ispunjavaju primjenljive sigurnosne zahtjeve.
  - (ii) Sistemi i sastavni djelovi, uzeti zajedno, odvojeno ili u međusobnoj vezi moraju da se projektuju tako da su vjerovatnoća da bilo koji otkaz izazove ukupan otkaz sistema i ozbiljnost njegovog dejstva na sigurnost usluga u obrnutoj srazmjeri.
  - (iii) Sistemi i sastavni djelovi, uzeti zajedno ili u međusobnoj vezi moraju da se projektuju tako da uvažavaju ograničenja vezana za ljudske mogućnosti i djelovanje.
  - (iv) Sistemi i sastavni djelovi moraju da budu projektovani tako da su zaštićeni od slučajnih štetnih interakcija sa spoljašnjim elementima.
  - (v) Osoblju se na jasan, nedvosmislen i dosljedan način prenose informacije potrebne za proizvodnju, ugradnju, operacije i održavanje sistema i sastavnih djelova, kao i informacije o okolnostima opasnim po sigurnost.
- (d) Stalni nivo usluge
Siguran nivo sistema i sastavnih djelova mora da se održava tokom pružanja usluga i pri svakoj promjeni u pružanju usluga.

4. Kvalifikacije kontrolora letenja

- (a) Opšte
Lice koje se obučava za kontrolora letenja ili studenta kontrolora letenja mora da ima dovoljnu obrazovnu, fizičku i mentalnu zrelost za sticanje, zadržavanje i pokazivanje odgovarajućeg teorijskog znanja i praktičnih vještina.
- (b) Teorijsko znanje
  - (i) Kontrolor letenja mora da stekne i održava nivo znanja koje je primjereno poslovima koje izvršava i srazmjerno rizicima povezanim sa vrstom usluge.
  - (ii) Sticanje i zadržavanje teorijskog znanja mora da se pokaže kontinuiranom procjenom tokom obuke ili odgovarajućim ispitima.
  - (iii) Mora da se održava odgovarajući nivo teorijskog znanja. Usklađenost mora da se pokaže redovnim procjenama ili ispitima. Dinamika ispita mora da bude srazmjerna nivou rizika koji je povezan sa vrstom usluge.
- (c) Praktične vještine
  - (i) Kontrolor letenja mora da stekne i održava praktične vještine koje su primjerene njegovim/njenim funkcijama. Ove sposobnosti moraju da budu srazmjerne rizicima koji su povezani sa vrstom usluge i moraju da obuhvate najmanje, ako odgovara poslovima koje obavljaju, sljedeće stavke:
    - i. operativne procedure;
    - ii. aspekte karakteristične za zadatke;
    - iii. vanredne situacije i situacije u slučaju stanja nužde; i
    - iv. ljudske faktore.
  - (ii) Kontrolor letenja mora da pokaže sposobnost da obavlja povezane procedure i zadatke na nivou kvalifikacija koje odgovaraju poslovima koje izvršava.
  - (iii) Stečeni nivo praktične sposobnosti mora da se održava. Usklađenost mora da se verifikuje redovnim procjenama. Dinamika ovih procjena mora da bude srazmjerna složenosti i nivou rizika povezanim sa vrstom usluge i zadatkom koji se obavljaju.
- (d) Poznavanje jezika
  - (i) Kontrolor letenja mora da pokaže sposobnost da govori i razumije engleski jezik u mjeri koja je neophodna da komunicira efikasno u glasovnom (telefonskom/radio-telefonskom) i neposrednom kontaktu licem u lice u situacijama o konkretnim temama i temama vezanim za posao, uključujući stanje nužde.
  - (ii) Kontrolor letenja mora takođe da pokaže sposobnost da govori i razumije nacionalni jezik/jezike na gore opisanom nivou, kad god je to neophodno u definisanom dijelu vazdušnog prostora za potrebe pružanja ATS usluga.
- (e) Simulator - uređaj za obuku (STD)
Kad se STD koristi za praktičnu obuku u pogledu svijesti o situaciji i ljudskom faktoru ili za pokazivanje stečenih ili održanih praktičnih sposobnosti, on mora da ima nivo učinka koji omogućava adekvatno simuliranje radnog okruženja i operativnih uslova primjerenih za sprovođenje obuke.
- (f) Kurs obuke
  - (i) Obuka mora da se sprovodi u okviru kursa obuke, koji može da obuhvati teorijsku i praktičnu obuku, uključujući obuku na STD, ako je to primjenljivo.
  - (ii) Program kursa mora da bude definisan i odobren za svaki tip obuke.
- (g) Instruktori

- (i) Teorijsku obuku moraju da sprovede odgovarajuće kvalifikovani instruktori. Oni moraju da:
  - i. posjeduju odgovarajuće znanje iz oblasti za koju obučavaju; i
  - ii. pokazuju sposobnost da koriste odgovarajuće tehnike obuke.
- (ii) Praktičnu obuku moraju da sprovedu odgovarajuće kvalifikovani instruktori koji imaju sljedeće kvalifikacije:
  - i. stekli su zahtjevano teorijsko znanje i iskustvo za obuku koju sprovedu;
  - ii. pokazali su sposobnost da sprovedu obuku i koriste odgovarajuće tehnike obuke;
  - iii. primjenjuju tehnike obuke u procedurama kojima namjeravaju da sprovedu obuku; i
  - iv. redovno pohađaju obuku u cilju osvježavanja znanja koja obezbjeđuje održavanje stručne sposobnosti vezane za sprovođenje obuke.
- (iii) Instruktori praktične obuke moraju takođe da budu kontrolori letenja ili su imali pravo da rade kao kontrolori letenja.
- (h) Procjenjivači
  - (i) Lica odgovorna za vršenje procjene sposobnosti kontrolora letenja moraju da:
    - i. pokazuju sposobnost da vrše procjenu, sprovedu testove i provjere kontrolora letenja; i
    - ii. redovno pohađaju obuku u cilju osvježavanja znanja kako bi se osiguralo da standardi procjene budu ažurno održavani.
  - (ii) Procjenjivači praktične sposobnosti moraju da imaju ili su imali ovlaštenje da rade kao kontrolori letenja u onim oblastima koje namjeravaju da procjenjuju.
- (i) Zdravstvena sposobnost kontrolora letenja
  - (i) Zdravstveni kriterijumi
    - i. Svi kontrolori letenja moraju periodično da pokažu da su zdravstveno sposobni da zadovoljavajuće izvršavaju svoje poslove. Usklađenost mora da se pokaže odgovarajućom procjenom, uz uvažavanje mogućeg opadanja fizičkih i mentalnih sposobnosti zbog godina starosti;
    - ii. Pokazivanje zdravstvene sposobnosti, koja podrazumijeva fizičko i mentalno zdravlje, mora da uključuje dokazivanje odsustva bilo kakve bolesti ili invaliditeta, koji lice koje pruža usluge kontrole letenja (ATC) čini nesposobnim da:
      - pravilno obavlja zadatke potrebne za pružanje ATC usluga,
      - u svakom trenutku ispunjava dužnosti koje su mu dodijeljene, ili
      - ispravno opaža svoju okolinu.
  - (ii) Kad zdravstvena sposobnost ne može u cjelini da se pokaže, mogu da se primijene mjere ublažavanja koje omogućavaju jednak nivo sigurnosti.

5. Pružaoci usluga i organizacije za obuku

- (a) Usluge se ne pružaju ako nisu ispunjeni sljedeći uslovi:
  - (i) pružalac usluga ima, neposredno ili posredno na osnovu ugovora, sredstva potrebna za obim i složenost usluga. Ona, pored ostalog, obuhvataju sisteme, objekte, uključujući jedinice za napajanje, upravljačku strukturu, osoblje, opremu i njeno održavanje, dokumentaciju koja opisuje djelatnosti, odgovornosti i procedure, pristup do odgovarajućih podataka i vođenje evidencije;
  - (ii) pružalac usluga razvija i ažurira priručnike o upravljanju i operativne priručnike koji se odnose na pružanje usluga i djeluje saglasno njima. Ovi priručnici sadrže sva potrebna uputstva, obavještenja i procedure za operacije, sistem upravljanja i za vršenje dužnosti operativnog osoblja;
  - (iii) pružalac usluga primjenjuje i održava sistem upravljanja na bazi rizika (*risk-based management*) kojim obezbjeđuje usklađenost sa osnovnim zahtjevima iz ovog aneksa i teži stalnom proaktivnom poboljšavanju ovog sistema;
  - (iv) pružalac usluga zapošljava samo odgovarajuće kvalifikovano i obučeno osoblje i primjenjuje i održava programe obuke i provjeravanja osoblja;
  - (v) pružalac usluga uspostavlja formalne veze sa svima koji doprinose pružanju usluga, da bi omogućio usklađenost sa ovim osnovnim zahtjevima;
  - (vi) pružalac usluga uspostavlja i primjenjuje plan mjera za slučaj vanrednih situacija koji obuhvata stanje nužde i vanredne situacije do kojih može doći u vezi sa njegovim uslugama;
  - (vii) pružalac usluga uspostavlja i održava program sigurnosti i prevencije nesreća i nezgoda, koji uključuje prijavljivanje događaja i njihovu analizu i koji se koristi u oviru sistema upravljanja, da bi se doprinijelo težnji za stalnim poboljšavanjem sigurnosti; i
  - (viii) pružalac usluga stvara aranžmane za provjeravanje da li su učinci vezani za sigurnosne zahtjeve uvijek ispunjeni u pogledu svih sistema i sastavnih dijelova koje koristi.
- (b) ATC usluge ne mogu da se pružaju ako nisu ispunjeni sljedeći uslovi:
  - (i) za sprječavanje umora osoblja koje pruža ATC usluge mora da se koristi sistem planiranja rasporeda rada osoblja. Takav sistem planiranja rasporeda rada osoblja uključuje smjene rada, vrijeme na radu i prilagođeno vrijeme odmora. Ograničenja koja se uspostavljaju ovakvim sistemom planiranja rasporeda rada osoblja moraju da uvažavaju sve relevantne faktore koji doprinose umoru, a posebno, nedovoljno spavanje, poremećaj cirkadijalnog ritma, noćni rad, kumulirano radno vrijeme tokom određenog perioda i raspodjela dodijeljenih poslova između osoblja;
  - (ii) stres osoblja koje pruža ATC usluge mora da se sprječava putem obrazovnih i preventivnih programa;
  - (iii) pružalac ATC usluga mora da uspostavi procedure kako bi provjerio kognitivne sposobnosti osoblja koje pruža ATC usluge i da li je njihova zdravstvena sposobnost narušena;

- (iv) pružalac ATC usluga pri planiranju i operacijama mora da uvažava operativna i tehnička ograničenja i načela ljudskog faktora.
- (c) Usluge komunikacije, navigacije i/ili nadzora ne pružaju se ako nisu ispunjeni sljedeći uslovi:
Pružalac usluga blagovremeno obavještava odgovarajuće korisnike vazdušnog prostora i jedinice kontrole letenja o operativnom statusu (i promjenama operativnog statusa) njegovih usluga koje se pružaju za namjene ATS.
- (d) Organizacije za obuku
Organizacija za obuku koja sprovodi obuku osoblja koje pruža ATC usluge mora da ispuni sljedeće zahtjeve:
  - (i) da ima sredstva koja su potrebna za obim njenih odgovornosti povezanih s njenom djelatnošću. Ovo, prije svega, obuhvata sljedeće: objekte, osoblje, opremu, metodologiju, dokumentaciju koja opisuje djelatnost, odgovornosti i procedure, pristup do odgovarajućih podataka i vođenje evidencije;
  - (ii) da ima uveden i održavan sistem upravljanja koji se odnosi na sigurnost i standarde obuke i da teži stalnom poboljšavanju ovog sistema; i
  - (iii) da, po potrebi, zaključuje aranžmane s drugim odgovarajućim organizacijama, čime se omogućava kontinuirana usklađenost sa ovim osnovnim zahtjevima.

ANEKS VI

UPOREDNA TABELA

Uredba (EZ-a) br. 1592/2002	Ova Uredba
član 1	član 1
član 2 stav 1	član 2 stav 1
član 2 stav 2 tačka (a) do (e)	član 2 stav 2 tačka (a) do (e)
-	član 2 stav 2 tačka (f)
član 2 stav 3	član 2 stav 3
član 3 tačka (a) do (g)	član 3 tačka (a) do (g)
-	član 3 tačka (h) do (l)
član 4 stav 1 tačka (a) do (c)	član 4 stav 1 tačka (a) do (c)
-	član 4 stav 1 tačka (d)
-	član 4 stav 2 i 3
član 4 stav 2	član 4 stav 4
-	član 4 stav 5
član 4 stav 3	član 4 stav 6
član 5 stav 1	član 5 stav 1
član 5 stav 2, prvi podstav, uvodni tekst	član 5 stav 2, prvi podstav, uvodni tekst
član 5 stav 2, prvi podstav, tačka (a) do (c)	član 5 stav 2, prvi podstav, tačka (a) do (c)
član 5 stav 2, prvi podstav, tačka (d)	član 5 stav 2, prvi podstav, tačka (d) i (e)
član 5 stav 2, prvi podstav, tačka (e) i (f)	član 5 stav 2, prvi podstav, tačka (f) i (g)
-	član 5 stav 3
član 5 stav 3	član 5 stav 4
član 5 stav 4, prvi podstav, uvodni tekst	član 5 stav 5, prvi podstav, uvodni tekst
član 5 stav 4, prvi podstav, tačka (a) do (d)	član 5 stav 5, prvi podstav, tačka (a) do (d)
član 5 stav 4, prvi podstav, tačka (e) (i) do (iii)	član 5 stav 5, prvi podstav, tačka (e) (i) do (iii)
-	član 5 stav 5, prvi podstav, tačka (e) (iv) do (vi)
član 5 stav 4, prvi podstav, tačka (f) do (i)	član 5 stav 5, prvi podstav, tačka (f) do (i)
-	član 5 stav 5, prvi podstav, tačka (j)
član 5 stav 5, prvi podstav, uvodni tekst	član 5 stav 6, prvi podstav, uvodni tekst
član 5 stav 5, prvi podstav, tačka (a), (b) i (c)	član 5 stav 6, prvi podstav, tačka (a), (b) i (c)
-	član 5 stav 6, prvi podstav, tačka (d)
član 6	član 6
-	član 7
-	član 8
-	član 9
-	član 10
član 8 stav 1	član 11 stav 1
-	član 11 stav 2 do 4
član 8 stav 2	član 11 stav 5
-	član 11 stav 6
član 9	član 12
-	član 13
član 10 stav 1	član 14 stav 1

Uredba (EZ-a) br. 1592/2002	Ova Uredba
-	član 14 stav 2
član 10 stav 2	član 14 stav 3
član 10 stav 3	član 14 stav 4
član 10 stav 4	član 14 stav 5
član 10 stav 5	član 14 stav 6
član 10 stav 6	član 14 stav 7
član 11	član 15
-	član 16
član 12	član 17
član 13, uvodni tekst	član 18, uvodni tekst
član 13 tačka (a)	član 18 tačka (a)
-	član 18 tačka (b)
član 13 tačka (b)	član 18 tačka (c)
član 13 tačka (c)	član 18 tačka (d)
-	član 18 tačka (e)
član 14	član 19
član 15 stav 1, uvodni tekst	član 20 stav 1, uvodni tekst
član 15 stav 1 tačka (a) do (j)	član 20 stav 1 tačka (a) do (j)
-	član 20 stav 1 tačka (k) i (l)
član 15 stav 2	član 20 stav 2
-	član 21
-	član 22
-	član 23
član 16 stav 1 i 2	član 24 stav 1 i 2
-	član 24 stav 3
član 16 stav 3	član 24 stav 4
član 16 stav 4	član 24 stav 5
-	član 25
član 17	član 26
član 18	član 27
član 19	član 28
član 20	član 29
član 21	član 30
član 22	član 31
član 23	član 32
član 24	stav 1 do 4 član 33 stav 1 do 4
-	član 33 stav 5
član 25 stav 1 i 2	član 34 stav 1 i 2
-	član 34 stav 3
član 26	član 35
član 27	član 36
član 28	član 37
član 29 stav 1 i 2	član 38 stav 1 i 2
član 29 stav 3 tačka (a) do (j)	član 38 stav 3 tačka (a) do (j)
-	član 38 stav 3 tačka (k) do (l)

Uredba (EZ-a) br. 1592/2002	Ova Uredba
član 30	član 39
član 31	član 40
član 32	član 41
član 33	član 42
član 34	član 43
član 35	član 44
član 36	član 45
član 37	član 46
član 38	član 47
član 39	član 48
član 40	član 49
član 41	član 50
član 42	član 51
član 43	član 52
član 44	član 53
član 45	član 54
član 46 stav 1, uvodni tekst	član 55 stav 1, uvodni tekst
član 46 stav 1 tačka (a) do (d)	član 55.stav . tačka (a) do (d)
-	član 55 stav 1 tačka (e)
član 46 stav 2 i 3	član 55 stav 2 i 3
-	član 56
-	član 57
član 47 stav 1 i 2	član 58 stav 1 i 2
član 47 stav 3	-
član 47 stav 4	član 58 stav 3
član 47 stav 5	-
-	član 58 stav 4
član 48 stav 1, uvodni tekst	član 59 stav 1, uvodni tekst
član 48 stav 1 tačka (a)	član 59 stav 1 tačka (a) i (b)
član 48 stav 1 tačka (b) i (c)	član 59 stav 1 tačka (c) i (d)
-	član 59 stav 1 tačka (e)
član 48 stav 2 i 3	član 59 stav 2 i 3
-	član 59 stav 4
član 48 stav 4 do 10	član 59 stav 5 do 11
član 49	član 60
član 50	član 61
član 51	član 62
član 52	član 63
član 53	član 64
član 54	član 65
član 55	član 66
član 56	član 67
-	član 68
član 57	član 69
član 59	član 70